

Formanden

Den næste sag på dagsordenen var:

32) Forhandling om statsministerens redegørelse af 6. november 1979.

(Redegørelse nr. I. Redegørelsen givet 6/11 79).

Formanden:

Under denne sags behandling vil også den følgende sag, nemlig første behandling af forslag til finansloven, kunne omtales, og der er enighed om, at taletiden for ordførere er 15 minutter i første omgang og 8 minutter i anden omgang.

Ole Espersen (S):

Der var adskillige, der forud for det valg, der lige har været holdt, mente, at det måske var et overflødigt valg, et valg, der bare tog tid og kostede penge, og at situationen nok stort set ville være den samme efter valget.

Vi delte ikke den opfattelse i den socialdemokratiske gruppe, og jeg synes, jeg kan sige, at vi fik ret. Det var et nyttigt valg. Det var det, fordi det viste en opslutning bag de synspunkter, som har stået for en realistisk løsning af vore problemer. Det viste også en opslutning bag dem, som ønsker meget stærkt at arbejde for en rimelig og retfærdig byrdefordeling, og det viste også en opslutning bag dem, der her i samfundet igennem mange år har stået for en fastholden og en videreudvikling af vores velfærdssamfund. Af den grund var det valg, der lige er overstået, bestemt ikke overflødigt.

Men udfaldet af valget forpligter. Den tillid, nogle af partierne fik beviser for at de nyder, forpligter til hurtige og effektive udspil og løsninger. Vælgerbefolkningens ansvarsbevidsthed må følges op af folketingets ansvarsbevidsthed, og vi har i min gruppe tillid til, at der vil være et klart flertal i denne sal, der medvirker til at opfylde vælgerflertallets ønsker og klare erkendelse af, at vi går ind i en periode, hvor der skal bæres byrder af langt de fleste af os.

Situationen krævede hurtig handlen, men den krævede også, at langsigtede løsninger blev grundigt forberedt, herunder forberedt i forhandlinger med en række organisationer. For at forene disse to modstående hensyn, nemlig den hurtige handlen og det grundige overlæg med henblik på de langsigtede løs-

ninger, besluttede regeringen at spille ud med en politik, der dels vedrører en kort fase, dels de kommende år. Vi kan allerede nu fra gruppens side takke for den forståelse, denne fremgangsmåde er blevet mødt med i mange kredse.

Jeg har naturligvis også mærket mig en vis utålmodighed, især i går og i dag, med hensyn til den langsigtede politik. Det har været hævdet, at regeringen ikke har lagt noget frem om denne politik. Jeg synes ikke, at kritikken er helt berettiget. Det fremgik klart af åbningsredegørelsen i går og af lovkatologet, hvad regeringens overvejelser går på inden for væsentlige områder, f. eks. skatteområdet, hvor der i høj grad var tale om konkretiseringer, inden for beskæftigelsesområdet, og jeg taler naturligvis også først og fremmest om vores klare tilkendegivelse af, at en stram indkomst- og prispolitik bliver nødvendig.

Den forståelse, vores forslag til løsninger i tiden indtil januar har mødt, skyldes nok, at man erkender og accepterer, at skal vi gennemføre langsigtede løsninger, bør vi sørge for at opnå så mange gruppers accept som muligt. Vi skal arbejde for at opnå accepten fra så mange som muligt.

Vi må erkende, at de forskellige forbrugs- og energibegrænsende foranstaltninger, der blev vedtaget i juni, ikke har slået til. Men der er dog lyspunkter: vi kan konstatere, at den store afgiftspålæggelse på benzin og andre energikilder har bevirket en væsentlig nedgang i forbruget af benzin og fyringsolie. En barsk kur kan altså være på sin plads og medføre resultater.

Vi hilser med tilfredshed, at energiproblemerne har optaget en stor plads i statsministerens redegørelse. Vi hilser også med tilfredshed, at der er udnævnt en særlig energiminister, og vi ser frem til, at det skal lykkes energiministeren i forhandlinger med Dansk Undergrunds Consortium at få intensiveret kortlægningen og udforskningen af energiresourcerne i Nordsoen. Vi mener, at den kritik, der har været fremført mod en for langsom og udforskning, mod en for langsom og utilyttelig udnyttelse, har været berettiget. Vi går ud fra, at energiministeren under de forhandlinger, der skal optages, tager alle de problemer op, som er væsentlige og relevante medlem samfundet og konsortiet.

[Ole Espersen]

Det umiddelbart afgørende for os er imidlertid indsatsen for en højere beskæftigelse og et lavere valutaunderskud. Det afgørende er, om vi kan skabe muligheder for at producere mere og sælge mere til udlandet.

Vi står her over for en opgave, der kun kan løses i fællesskab mellem virksomhedernes ejere og de ansatte i virksomhederne. Det er en opgave, som i en periode vil kræve afsavn fra begge parter. Men det vil også være en periode, hvis løsninger vil føre til goder, vil medføre, at der skabes goder for begge parter.

En rimelig fordeling af de goder, der således skabes efter en periode med afsavn lidt af begge parter, trænger sig på, og det er den erkendelse, der ligger til grund for, at regeringen vil fremsætte et forslag til beslutning om overskudsdeling, et forslag, som min gruppe fuldt og helt står bag.

Hvor man måske er lidt mindre nøjeregende med fordelingsprincipperne, når der er goder at fordele, må vi forudse, at holdningen er anderledes, når det er byrdér, der skal fordeles. En accept og en medvirken fra befolkningens side hertil forudsætter, at folk føler, at retfærdighed og rimelighed ligger til grund for en sådan fordeling. Derfor er det socialdemokratiets faste mål, at de økonomisk svagt stillede i vores samfund så vidt muligt ikke mærker de kommende foranstaltninger, og vi tænker her bl. a. på pensionister og unge under uddannelse.

Specielt med hensyn til pensionisterne lægger vi som noget umiddelbart og hastende vægt på den specielle varmeydelse, der gives, og den velstandsydelse, der også vil blive givet.

Men bortset fra sådanne grupper må vi alle være indstillet på en nedsættelse af vores forbrug for at få nedsat vores gældsbyrde. Men det er en politik, som er ligeligt fordelt, som vi lovede under valgkampen. Der lægges ikke op til et lønstop alene, der lægges op til et stop for alle arter af indkomster og alle arter af priser.

Også den langsigtede politik må nødvendigvis blive udtryk for en forbrugsnedgang. Der kan ikke blive tale om et totalt pris- og lønstop i en længere periode i et samfund, der ikke er statistik, men der kan blive tale om – og vil blive tale om – at vi søger gennemført en meget stram indkomst- og prispolitik.

Befolkningen har, som jeg indledningsvis sagde, vist forståelse for behovet for dybtgående løsninger, og jeg har indtryk af, at også erhvervslivets organisationer og arbejdsmarkedets parter har denne forståelse. Hvis pris- og indkomststramninger overhovedet skal være effektive, er det nødvendigt, at regeringen, som den har lovet det, meget hurtigt igangsætter forhandlinger med organisationerne om løsning af problemerne. Gruppen lægger megen vægt på den hurtige kontakt, regeringen vil tage med organisationerne, således at vi i begyndelsen af den næste måned kan få fremlagt de nødvendige lovforslag.

En sådan politik vil jo ikke nødvendigvis forbedre statsfinanserne, og underskuddet er for stort på budgettet. Min gruppe kan tilslutte sig, at man på finansloven søger gennemført besparelser på 2½ mia kr., og at regeringen er indstillet på at være stærkt tilbageholdende med hensyn til fremsættelse af lovgivning, der kræver større udgifter. Men det betyder ikke, at vi går en årrække i møde, hvor vi ikke kan få forbedret vores samfund. Vi ønsker fra den socialdemokratiske gruppes side meget stærkt at understrege, at barske år ikke nødvendigvis skal føre til en opgivenesshed.

Vi har med glæde mærket os en række forslag til forbedringer i statsministerens redegørelse, og jeg skal nævne enkelte af dem, men først vil jeg gøre den bemærkning, at jeg ikke forstår den kritik, der har været fremført fra visse kredse, bl. a. i dagspressen her til morgen, den kritik, som går på, at regeringen kommer med andre lovforslag end dem, der er nødvendige for at løse de økonomiske problemer.

Jeg mener, det er både nødvendigt, ønskeligt og rimeligt at gøre det. Statsministeren udtrykte det således i går i sin redegørelse, at det er nødvendigt med en betydelig tilbageholdenhed med forbruget.

»Så meget større vægt er der« – nu citerer jeg – »grund til at lægge på reformer, som – uden at være særlig indkomstkrævende – kan være med til at forbedre livsvilkårene i vort samfund og dermed åbne større muligheder for, at den enkelte kan få en mere meningsfyldt og varieret tilværelse.«

Der kunne nævnes mange forslag til forbedringer i tilstanden her i landet, som er omtalt i redegørelsen; jeg skal kun nævne

[Ole Espersen]

enkelte af dem. Vi foreslår ganske væsentlige ændringer i skattelovgivningen, og det gør vi, fordi den nuværende lovgivning efterhånden på visse områder ikke er udtryk for en retfærdig skattefordeling, men vi gør det også, fordi det vil give et større provenu, altså en dobbeltvirkning af disse reformer.

Vi vil søge gennemført regler og principper, således at den moderne teknologi kan søges udnyttet på en samfundsmæssigt forsvarlig måde. Vi ønsker en overskudsdeling; ikke en overskudsdeling, der medfører, at den kapital, der står til rådighed for erhvervslivet, bliver mindre, tværtimod at den bliver større. Vi ønsker en udvikling af den kollektive trafik af to grunde: for det første for at spare energi, men også for at bedre miljøet. Vi ønsker at forbedre indvandrerens retsstilling på forskellige områder både ved lovgivning og gennem en ændring af den administrative praksis, og vi lægger vægt på statsministerens udtalelser om mulighederne for at give indvandrerne valget til de kommunale valg. Vi lægger vægt på den udvidede barselfrihed, på byfornyelse og boligforbedring, og jeg kunne henvise til mange andre væsentlige forslag, som er nødvendige for os. Nogle kræver udgifter, men er samtidig med til at forbedre beskæftigelsessituationen.

Jeg har ikke nævnt det udenrigspolitiske område, for valget har jo ikke medført nogen ændringer i vores holdning til udenrigspolitikken, men der er ét punkt, som har optaget debatten i den sidste tid, og det er spørgsmålet om forbedring af de nukleare våbensystemer. Der er anmeldt en forespørgsel her i tinget; vi finder det vigtigt, at tinget får lejlighed til at drøfte disse problemer grundigt, og det sker ved denne forespørgsel. I øvrigt vil jeg præcisere, at vores atomvåbenpolitik er uændret, og det vil sige, vi ikke ønsker atomvåben på dansk grund.

Den socialdemokratiske gruppe finder, at regeringens planer for den kommende folketingsamling er udtryk for, hvad der er nødvendigt i visse henseender og ønskeligt i andre. Det er planer, der, hvis vi får et flertal til at realisere dem, vil afhjælpe de værste problemer, vi har, uden at udviklingen mod et bedre samfund af den grund går i stå. Det er planer, der er lagt frem alene af en socialdemokratisk regering og alene tiltrådt nu på dette tidspunkt af en socialdemokratisk grup-

pe, men det er planer, som efter vores opfattelse burde kunne vinde tilslutning, og vi ser frem til et samarbejde med andre partier om dem.

Lad mig midt i alt det dystre, som vi taler meget om i disse dage, give udtryk for, at vi jo også bør glæde os over, at vi er sat til at løse problemerne som demokratisk valgte medlemmer i en sammenhæng i et land, der igennem mange, mange år har været præget af demokrati og samarbejde, og det er traditioner og principper, der forpligter os alle.

Ellemann-Jensen (V):

Statsministerens åbningsredegørelse skabte ikke klarhed over, hvad det er, socialdemokratiet og den nye socialdemokratiske mindretalsregering vil gøre for at løse de grundlæggende balanceproblemer i dansk økonomi. På en række væsentlige punkter var åbningsredegørelsen konkret – det har socialdemokratiets ordfører, hr. Ole Espersen, sandelig ret i – nemlig når det drejer sig om en række velkendte socialdemokratiske programpunkter på især skattepolitikens, socialpolitikens og boligpolitikens områder. Her var budskabet klart nok. Men når det drejer sig om regeringens hovedopgave, nemlig den ændring i den økonomiske politik, som er nødvendig for at dæmme op for den katastrofale udvikling i Danmarks gæld til udlandet, så fik vi ikke noget konkret at vide.

Vi fik at vide, at problemerne er store. Vi fik at vide, at der fordres en langsigtet politik, der spænder over et bredt felt. Vi fik at vide, at regeringen lægger stor vægt på en retfærdig fordeling af byrderne, og der blev talt om at indrette de kommende års politik efter ændringer i vind og strøm. Men statsministeren fortalte ikke dette folketing noget konkret om, hvordan hans regering forestiller sig en sådan politik udformet. Vi fik kun at vide, at den sag skal diskuteres med arbejdsmarkedets parter, med erhvervslivets organisationer i de kommende uger, og vi må derfor gå ud fra, at disse organisationer nu bag lukkede døre får præsenteret en langt mere konkret og interessant åbningsredegørelse end den, statsministeren i går lod tilflyde folketinget.

Hvad hjælper det, at statsministeren taler manende om behovet for samarbejde imel-

[Ellemann-Jensen]

lem de politiske partier, når han i samme åndedrag skubber disse partier til side ved at sige, at nu skal der så for øvrigt forhandles med organisationerne?

Det er en kollisionskurs, statsministeren er slået ind på. Det er en urimelig behandling af folketinget, og det er en urimelig behandling af det store flertal blandt landets vælgere, der, som statsministeren helt konkret pegede på det i går, er sluttet op om de partier, der har forpligtet sig over for vælgerne til at tage medansvar for en realistisk økonomisk politik.

Statsministeren dannede sin regering uden at forhandle med nogen af disse partier. Statsministeren er kommet med sit udspil til en midlertidig lovgivning, der skal give et pusterum resten af året, uden at forhandle med disse partier. Og statsministeren vil nu gå i gang med at tilrettelægge den langsigtede økonomiske politik i forhandling med organisationerne uden at have orienteret folketinget om, hvilke tanker der rører sig i regeringen.

Ja men hvad forestiller statsministeren sig? Forestiller statsministeren sig virkelig, at det vil kunne lykkes at regere på skiftende flertal i folketinget? Er det sådan en dr. Jekyll/mr. Hyde-drøm, der driver statsministeren, hvor hans pæne side – skal vi kalde det »statsministersiden« – kan skaffe sig flertal til de nødvendige hårde økonomisk-politiske indgreb ved at gå til de ansvarlige partier, mens den mindre pæne side – skal vi kalde det »partiformandssiden« – skaffer sig flertal til at gennemføre sine politiske ønskedrømme ved at hente flertal til anden side i folketingssalen?

En sådan strid imellem gode og onde kræfter inden for det samme legeme kan ikke ende godt, og det var jo netop for at undgå en sådan politisk splittet og uholdbar situation, at statsministeren for nu snart 15 måneder siden tog initiativet til at danne den SV-regering, der jo måtte opgive at føre sine mål ud i livet, fordi modet i den afgørende stund svigtede statsministeren.

Nej, statsministeren burde i ro og mag sætte sig ned og studere valgets resultat. Det burde han faktisk have gjort, allerede inden han lavede sin mindretalsregering alene på socialdemokratiets og fremskridspartiets anbefaling. Og statsministeren bør så nøje overveje, hvilke partier i denne sal det var, der

fik vælgerne opbakning på løfter om at ville lægge ryg til den nødvendige hårde økonomiske politik. Det er nemlig hos disse partier, statsministeren skal søge støtte til den politik, han så udmærket ved er nødvendig. Skulle statsministeren stadig være i tvivl om, hvad der er nødvendigt, kan han jo spørge sin gruppeformand, den forhenværende finansminister, der nu kan udtale sig om landets grundlæggende økonomiske problemer med en befriet klarhed.

Et enkelt spørgsmål trænger sig på, nu hvor statsministeren skal i gang med at forhandle med organisationerne: gælder det fortsat, at statsministeren kun agter at lægge en politik frem for folketinget, som på forhånd er godkendt af LOs ledelse? Eller sagt med andre ord: gælder det fortsat, at hvad LOs ledelse siger nej til, det vil statsministeren ikke lægge frem?

Det spørgsmål er jo blevet særlig aktuelt, efter at nationen i de tidlige morgentimer har hørt LOs formand udtale sig om, at der skulle foreligge misforståelser i regeringens politik og i regeringens lovprogram. Det skulle ifølge LO-formanden være en misforståelse, og vel at mærke en misforståelse hos statsministeren, når der tales om et kommende beslutningsforslag om en obligatorisk overskudsdeling. Der skulle, siger LO-formanden, foreligge klare løfter fra regeringen om et lovforslag, der skal være en begyndelse på LOs krav om ØD.

Jeg vil spørge her: kan statsministeren bekræfte, at der er tale om en misforståelse? Jeg må bede om et svar her i folketinget og i dag, ikke et svar på et eller andet tidspunkt i Danmarks Radio. Det må være væsentligt for folketinget at vide, hvor misforståelsen ligger, altså om det er et lovforslag eller et beslutningsforslag, der er på vej.

Statsministeren fremhævede i sin redegørelse, at den nedgang i Danmarks underskud over for udlandet, som må sikres, i videst muligt omfang skal ske ved en forbedring af erhvervenes konkurrenceevne.

Venstre er enig med regeringen i denne målsætning, og derfor underer det os, at en række af de lovforslag, som bliver bebudet i åbningsredegørelsen, så åbenlyst virker i stik modsat retning. Det gælder den foreslåede forhøjelse af aktieselskabsskatten, det gælder regeringens forslag om at begrænse afskriv-

[Ellemann-Jensen]

ningsmuligheder, herunder at ophæve det midlertidige investeringsfradrag.

De skattetanker, statsministeren fremsatte i går, har vi jo hørt før. Vi ved, at mange af dem er født i LO, og vi ved, at disse tanker både svækker erhvervens konkurrenceevne, svækker investeringslysten og overflytter midler fra opsparing til forbrug, altså det stik modsatte af, hvad situationen fordrer; men vi kan selvfølgelig håbe på, at der også her foreligger misforståelser i statsministerens lovprogram.

Vi finder det også forunderligt, at regeringen omgås med tanker om en løbende beskatning til staten af al fast ejendom. Nu har vi i en årrække arbejdet for at afvikle statslige ejendomsskatter, og vi er tæt på at være sluppet helt fri for dem. Hvorfor skal den skat så hales frem af skabet på ny?

Statsministerens tanker om oprettelse af et industripolitisk råd har vi heller ikke meget tilovers for. Vi ved jo, at det bygger på nogle gamle planøkonomiske ideer om sektorstyring af industrien, og vi ved, at det kun vil kunne hæmme industriens muligheder for at tilpasse sig ændrede økonomiske vilkår. Vi håber, at også erhvervslivets organisationer vil kende deres plads, når de nu bliver inviteret til forhandlingsbordet i den kommende tid, og vi håber, at visse sektorer ikke vil lade sig blænde af udsigten til lidt kortvarige støttepenge til gengæld for den afgivelse af beslutningsmyndigheden over for industriens udviklingsmuligheder, der jo er den anden side af medaljen.

Statsministerens mere generelle ønske om at skabe bedre forståelse for erhvervslivets problemer deler venstre derimod fuldt ud, og det gælder også den del af erhvervslivet, som statsministeren i går kaldte jordbruget, og hvorom statsministeren kun havde forholdsvis få bemærkninger. De var lidt kryptiske, men vi vil da gerne forstå statsministerens bemærkninger sådan, at han er vidende om de vældige problemer, der for øjeblikket truer dansk landbrugs fremtid og dansk landbrugs samfundsøkonomisk meget vigtige valutaindtjening, og at statsministeren vil være indstillet på at gøre en indsats for at afhjælpe disse problemer.

Vi noterer også med tilfredshed statsministerens bemærkning om, at det er regeringens målsætning, at det danske fiskerierhvervs

førende stilling skal opretholdes, og at Danmark i EF fortsat vil arbejde herfor.

Men i den forbindelse skal der ikke udledes en beklagelse af, at manøvrerne omkring regeringsdannelsen har påført os, skal vi kalde det en tillidskrise i forhold til EF-Parlamentet. I forvejen er der jo en vis skepsis omkring Danmarks – og måske specielt socialdemokratiets – holdning til EF-samarbejdet, og den skepsis er jo ikke blevet mindsket ved, at regeringspartiet trak sin næstformand tilbage fra EF-Parlamentet og opførte den Bro-Brille-dans, der derefter foregik i den socialdemokratiske folketingsgruppe om, hvem der skulle ende i den sorte gryde i Strasbourg. Hele det spil har ikke styrket troværdigheden omkring Danmarks holdning til EF-Parlamentet. Det beklager vi meget.

Vi beklager også meget, at statsministeren i sin redegørelse i går ikke sagde ret meget om det kommende forsvarsforlig. Men vi går da ud fra, at regeringen har i sinde at bygge det kommende forsvarsforlig på de samme partier, som står bag ved det nuværende forsvarsforlig, og jeg skal bede statsministeren bekræfte dette. Der skulle nødvendigvis skabes tvivl om troværdigheden i dansk forsvarspolitik, og jeg vil gerne slå fast, at venstre ikke vil acceptere en forringelse af forsvaret. Tværtimod mener vi, at et kommende forsvarsforlig bør indrettes med skyldig hensyntagen til Danmarks ændrede sikkerhedspolitiske situation.

Statsministeren var heller ikke særlig meddelsom om uddannelsespolitikken. Men vi har vel lov til at gå ud fra, at regeringen ikke agter at indlade sig på eksperimenter med partierne til venstre i salen. Jeg vil også bede om statsministerens bekræftelse herpå. Venstre tillægger det nu som tidligere overordentlig stor værdi, at undervisningsvæsenet kan regne med stabile politiske forhold at fungere under og planlægge efter, og vi vil føle det meget uheldigt for den fremtidige udvikling, hvis den socialdemokratiske mindretalsregering skulle lade sig friste til at forsøge eksperimenter omkring f. eks. U 90 tanker eller de 16–19-åriges uddannelsessituation.

På energipolitikens område går vi ud fra, at denne regering ligesom den foregående sigter på at fremlægge lovforslag om indførelse af atomkraft i Danmark i den kommende folketingssamling, naturligvis med hen-

[Ellemann-Jensen]

syntagen til de forudsætninger, der hele tiden har været opstillet . . . (*Uro på tilhørerspladserne, hvorfra der nedrulles transparente og nedkastes løbesedler*).

Formanden:

Undskyld, kan vi ikke få fjernet de mennesker deroppe, som ikke ved, hvordan man opfører sig. Lad os få dem fjernet lidt halvhurtigt, så vi kan få ro igen.

Det var nogle lidt store børn, der var kommet ind ved en fejltagelse. De andre opfører sig pænt nok.

Ellemann-Jensen (V):

På energipolitikens område går vi ud fra, at denne regering ligesom den foregående sigter på at fremsætte lovforslag om indførelse af atomkraft i Danmark for folketinget i den næste folketingssamling, naturligvis med hensyntagen til de forudsætninger, der hele tiden har været opstillet med hensyn til affaldsproblemet og sikkerhed, og jeg skal også bede om statsministerens bekræftelse på dette punkt.

Statsministeren gjorde opmærksom på, at det er nødvendigt med supplerende foranstaltninger til den politik, som han i øvrigt ikke ville fortælle os noget om. Det fremgik, at statsministeren tænker på en yderligere finanspolitisk stramning, og der vil blive fremsat forslag om besparelser på 2½ mia kr. på statsbudgettet på årsbasis, sagde statsministeren. Jeg må bede statsministeren, eller måske er det finansministeren, bekræfte, at dette finanslovforslag bl. a. bygger på en besparelse af dette omfang med fuld virkning for 1980, og jeg vil gerne høre, om man har sådanne spareforslag klar.

Den tidligere finansminister talte for nylig om, at Danmark nu står få år fra afgrundens rand, og de fleste ved vist efterhånden, hvad det er for en afgrund, der er tale om. Det er den afgrund, hvor dette folketings økonomisk-politiske handlefrihed overtages af kræfter uden for landet, som vil kunne diktere os betingelser for at finansiere Danmarks vældige udlandsgæld. Vi ved ikke, om statsministeren og regeringen nu er ved at styre en kurs, der fører Danmark bort fra denne afgrund. Vi ved bare, at man tilsyneladende har kurs nu mod en anden afgrund, som vi heller ikke må falde i, nemlig den, hvor det

er interessegrupper uden for folketinget, der dikterer regeringen den økonomiske politik. Den afgrund er også farlig. Regeringen står over for meget store problemer både af økonomisk-teknisk karakter og af politisk karakter, og regeringen kan ikke løse disse problemer alene. Der må samarbejdes med flere af folketingets partier.

Regeringen har lagt en kortsigtet politik frem, der skal give ro til at sammenstykke en mere langsigtet økonomisk politik. Desværre har regeringen ikke kunnet modstå fristelsen til at tage nogle ting med i denne kortsigtede politik, som intet har med opgaven at gøre, men der ligger dog også elementer af det, der er nødvendigt at gennemføre på lidt længere sigt, nemlig en opbremsning af udviklingen i priser og indkomster. Hvis regeringen vil fortsætte ad den vej, kan den regne med venstres støtte, for venstre kender jo lige så godt som den nuværende regering til de mange gode råd, der er givet Danmark fra ud- og indland, og som samstemmende peger på, at sådan en politik er den eneste mulige, hvis de ønskede resultater skal opnås. Men venstre vil ikke give sin støtte til en politik, der søger at gennemtvinge socialdemokratiske programpunkter som betaling for at løse akutte samfundsøkonomiske problemer, og de mere eller mindre behændigt skjulte forslag om oprettelse af store centrale ØD-fonde, som statsministeren gentog i går, tager vi skarpt afstand fra. Det er afpresningspolitik. Man kommer ikke langt ad den vej, og venstre advarer imod at forsøge afpresningspolitik. Vi advarer regeringen mod forsøg på at regere uden om folketinget. Vi opfordrer derimod statsministeren til nu at fortælle folketinget, hvilken politik han vil være med til at føre. Først da kommer der mening i statsministerens indbydelse til forhandling og samarbejde.

Poul Schlüter (KF):

Før valget modtog vi den gamle regerings politiske testamente. Det skete i form af budelsen af, at hvis ikke man griber afgørende ind i det danske udviklingsforløb, er det sikkert og vist, at vi i 1983 vil møde en arbejdsløshed i størrelsen 260.000 medborgere og et underskud på vor betalingsbalance på omkring 20, måske op mod 27 mia kr.

[Poul Schlüter]

Efter valget blev der igen slået alarm. Det gjorde Nationalbankdirektøren forrige søndag. Han sagde, at vor kreditværdighed er ved at komme i fare. Senere samme dag tonede den forhenværende finansminister frem på TV-skærmen, også med stærke advarsler, og sagde: Vi er så tæt på afgrunden, at højst 2-3 år skiller os fra den.

Nu er så valget overstået, og det gælder om hurtigt at komme i gang med at løse vore alvorlige økonomiske problemer. Sammen med andre borgerlige partier ønskede vi i kraft af valget at skaffe landet en ny regering og en ny politik. Det lykkedes ikke. Nu har en socialdemokratisk mindretalsregering fremstillet sig i folketinget, og spørgsmålet er, om den vil fremsætte de forslag, der skal til for alvor at skabe orden i dansk økonomi. Det er endnu et åbent spørgsmål. Det ved vi endnu meget lidt om, for statsministerens åbningstale løftede nok sløret for en lang række socialdemokratiske programønsker omkring skattepolitikken og boligpolitikken og meget andet, men talen løftede ikke sløret for, hvilken indkomspolitik regeringen vil føre efter den 1. januar.

Men regeringen skal alligevel vide, at det konservative folkeparti er klar til at søge indflydelse, og vi er rede til at tage et medansvar. Betingelsen er, at regeringen erkender, at vi både skal begynde med og fortsætte med at standse kapløbet mellem priser og indkomster. Hvis regeringen vil indse, at vi faktisk kun kan producere og eksportere os gennem vanskelighederne, og hvis regeringen vil fremlægge en politik, som betyder varigt en klar forbedring af vore arbejdspladser konkurrenceevne, vil den konservative folketingsgruppe være klar til at forhandle, for man kan vel godt sige, at nu drejer det sig om at værne Danmarks og danskernes velstand. Nu er opgaven – og det bliver en mangeårig opgave – at sørge for, at vi i Danmark kommer til at tjene penge nok til at klare det forbrug, vi ønsker, og samtidig komme ud af den store, gamle gæld. Derfor må vi nu sikre, at alle landets ressourcer igen kommer i anvendelse. Hvis regeringen vil komme med oplæg, som klart peger i denne retning, tror jeg, at den vil kunne skabe et samarbejde til borgerlig side i dansk politik.

Vi kan godt se, at regeringen kan vælge at bygge et fast samarbejde med radikale og med SF, men jeg advarer regeringen mod at

bygge på dette snævre flertal. Med SF tror jeg ikke regeringen kan føre indkomstpolitik eller markedspolitik. Med de radikale kan regeringen vel næppe føre forsvarspolitik. Socialdemokratiet kan måske bruge disse to partier til at gennemtrumfe tvangsmæssig overskudsdeling med central fond, hvem ved, værdistigningsafgift og andet, men det vil ikke hjælpe Danmark meget at få gennemført nogle punkter fra det socialdemokratiske partiprogram, hvis prisen bliver, at vi ikke får skabt den tillid ude i erhvervslivet, som skal sørge for, at landets velstand og produktionsevne forbedres.

Vi tror på, at regeringen kun kan skabe solide, sammenhængende og tilstrækkeligt effektive resultater ved at arbejde sammen med borgerlige partier i det nye folketing. Vi må alle indtil næste valg respektere den nuværende mandatfordeling i et partisplittet folketing. Hvis den nye regering og det nye folketing skal overbevise både i indland og i udland om, at nu bliver der ført en ansvarlig og effektiv politik i Danmark, må der et bredt samarbejde til. Hvis statsministeren støtter sig alene til SF-muligheden, tror vi, regeringen forskertser sine muligheder. Så bliver der ikke skabt den fornødne tillid i erhvervslivet og ude i virksomhederne. Men tillid til, at nu bliver det rigtigt at planlægge øget produktion og finansiere udvidelser overalt i vore virksomheder, er nødvendig, hvis vi skal forbedre stillingen afgørende.

Derfor står statsministeren nok hurtigt over for et afgørende valg. Sammen med venstrefløjen kan statsministeren gennemføre nogle socialistisk prægede programpunkter. Det vil der nu nok ikke være mange ude i befolkningen som rigtigt vil glæde sig over. Men sammen med borgerlige partier vil statsministeren kunne genoprette den danske velstand, skabe orden i dansk økonomi, ny optimisme og tro på fremtiden, og derfor skal statsministeren vide, inden han om få uger forelægger de langsigtede løsninger, at den konservative folketingsgruppe er klar til en indsats. Der er brug for hurtige, effektive løsninger, og de skal findes, selv om vi erkender vor uenighed og fortsætter den naturlige kamp omkring de grundprincipper, samfundsudviklingen skal bygges på, og hvor vi nok ikke rigtig kan finde hinanden. Vi tror ikke så meget på, at socialdemokratiets eget program er egnet til at føre os ud af krisen.

[Poul Schlüter]

Større velstand og den tryghed, større velstand giver, kan kun skabes gennem ekspansion ude i de virksomheder, der konkurrerer med udlandet.

Formanden:

Undskyld, det virker distraherende, at et medlem står og læser de transparente derude. Kan vi ikke blive fri for det?

Poul Schlüter (KF):

Men det kræver en offensiv, en pågående, en optimistisk politik, og jeg tvivler på, at regeringen kan spille den under LOs taktstok.

Vejen til ny vækst og velstand går gennem varig standsning af den offentlige udgiftseksplosion, varig bremsning af inflationen og afskrælning af de værste lag bureaukrati, som standser gåpåmod og initiativ. Vi må væk fra angsten for nyinvesteringer i gamle og nye virksomheder, fra den ligesom statsautoriserede begravelse, som alt for ofte finder sted i vort land, af initiativ, af virke-trang, af lyst og evne til at gøre en privat indsats for sig selv og andre. Vi må skaffe plads for en dynamisk erhvervspolitik, som appellerer til borgernes engagement, kreativitet og dynamik.

Jeg vil også gerne sige i dag til en socialdemokratisk mindretalsregering, som vi jo alle ved handler i nær kontakt med LO – det er nu dens særkende – husk nu, at i de nærmeste måneder drejer det sig ikke bare om at skabe tillid hos LO – og jeg vil godt bruge ordet hos arbejderne. Det drejer sig lige så meget om at skabe tillid hos funktionærerne, hos arbejdslederne, hos virksomhedslederne og hos de selvstændige.

Man kan spørge, hvem det er, der repræsenterer lønmodtagerne i Danmark. Jeg ved godt, at hr. Thomas Nielsen for nylig er blevet genvalgt. Nu er hans valg jo en indirekte affære, men der sidder i dag i folketinget 179 nyvalgte medlemmer, som helt direkte repræsenterer hvem? Vælgerne. Af de 179 er der mindst 150 her i salen, som forrige tirsdag blev valgt af landets lønmodtagere, for omkring 85 procent af vælgerne er i dag lønmodtagere, og derfor synes jeg godt, vi kan fastslå netop nu, at det er folketingets partier, som repræsenterer også de danske løn-

modtageres politiske standpunkter. Det mener jeg er vigtigt.

Et bredt flertal, det håber jeg regeringen nu vil satse på at skaffe. Det skal helst være et flertal, som omfatter regeringen og det borgerlige Danmarks partier. Socialdemokratiet har 68 mandater, firkloverpartierne for deres vedkommende har 56. Det er i alt 124. Det batter noget. Vi tror ikke, et regeringsfællesskab vil være naturligt; det er vi nok for forskellige til. Men vi tror, at et fast samarbejde er det eneste, som kan redde landet, og jeg tror, alle skal se i øjnene, at ingen problemer løses effektivt gennem en indsats over blot et halvt eller et helt år. Vi står foran et 1980ernes årti, som bliver et vanskeligt årti fra begyndelsen til slutningen.

Så vil jeg sige til sidst, at statsministerens åbningstale var naturligvis i forhold til det, jeg nu har skildret som det, vi gerne ville, en skuffelse. Åbningstalen var stort set som et katalog over LOs kendte politiske ønsker. Hertil kan man sige, at det er der måske ikke så meget at sige til, når en socialdemokratisk mindretalsregering fremstiller sig og fortæller folketinget, hvad den gerne selv ville, hvis den kunne og havde et flertal.

Jeg har også forstået på hr. Thomas Nielsens udtalelser i går og i dag til Radioavisen, at der skal have indsneget sig en enkelt lille misforståelse – det kan jo let ske – og jeg har også forstået, at hr. Thomas Nielsen mener, at misforståelsen ligger på statsministerens side. Opklaringen af dette lille sidetema vil vi alle følge med spændt opmærksomhed.

Men jeg kan i hvert fald se, at hvis man omskriver teksten i åbningstalen til tal, bliver der måske tale om at starte med en beskeden besparelse, men gennemføres hele åbningstalen, vil der blive tale om stærkt forøgede offentlige udgifter på længere sigt og dermed, tror jeg, også en uacceptabel stigning i skatte-trykket.

Ligesom vi var skuffede over oplægget og håber, det kan ændres, må statsministerens tale have manglet opmuntring for vore virksomhedsledere. De mange lovforslag, der skal gennemføres, når de midlertidige indgreb løber ud den 1. januar, betyder jo skrappere virksomhedsbeskatning og mindre appel til investeringer og til skabelse af nye arbejdspladser. Til gengæld lægges der op til mange kunstfærdige tilskudsordninger, til offentlige beskæftigelsesarbejder osv. Det er,

[Poul Schlüter]

ligesom regeringen endnu ikke har forstået fuldt ud, at det er den naturlige, valutaskabende produktion i de udlandskonkurrerende erhverv, vi nu skal gøre alt for at øge.

Vi tror, det bliver afgørende, om de borgerlige partier kan forhandle sig til væsentlige ændringer i regeringens oplæg. Det er helt nødvendigt, hvis vi skal sikre højere beskæftigelse og højere produktion. Derfor vil vi også tilstræbe, at de borgerlige partier så vidt muligt kan forholde sig ensartet til de midlertidige love, så vi kan være i en fælles forhandlingsposition med henblik på de varige løsninger, der skal gælde efter den 1. januar.

Vi står nu over for uhyre store og krævende opgaver. Om der kan blive tale om et samarbejde, kan vel ikke engang de første dage vise, for de midlertidige love vil kun gavne lidt, om ikke der hurtigt skabes klarhed over, hvad de langsigtede løsninger skal indeholde. Men vi vil ikke give op på forhånd. Vi er klar til et samvirke om løsninger, der kan batte noget, og som kan overbevise befolkningen herhjemme og dem, vi skal handle med i udlandet, om, at nu sker der noget i dansk politik. Vi håber. Om vi tror, vil jeg lade være med at udtale mig om.

Formanden:

Inden jeg giver ordet til hr. Tang Sørensen, skal jeg meddele, at det er tanken at holde en times frokostpause kl. ca. 12. Det afhænger lidt af, hvor langt vi er i talerrækken.

Tang Sørensen (FP):

Nu, da valgets resultat er blevet den kendsgerning, at socialdemokratiet er blevet styrket, påhviler der socialdemokratiet et meget betydeligt ansvar. Fremskridtspartiet havde håbet, om end ikke troet, at forståelsen af dette ansvar havde givet sig udtryk i statsministerens redegørelse i går. Vi er desværre blevet skuffet og bestyrket i vor manglende tillid til regeringen efter at have hørt statsministerens redegørelse. Det havde været klogt af statsministeren, hvis han havde set bort fra snævre LO-interesser og ligeældige partitaktiske ønsker. Det burde være gået op for statsministeren, at vi nu alle er i samme båd, hvis Danmarks problemer skal løses.

Da statsministeren så mange gange har konstateret, at han ikke kan få det, regeringen kalder den nødvendige politik, gennem-

ført med socialdemokratiets egne stemmer, havde det været statsmandskløgt at samle de partier, der ikke er bange for at gennemføre upopulære foranstaltninger til gavn for beskæftigelsen og betalingsbalancen, og dermed vise socialdemokratiets egen ansvarlighed.

Jeg vil gerne understrege, at fremskridtspartiet er fuldt ud rede til at medvirke til en løsning til gavn for beskæftigelsen og betalingsbalancen. Vi er klar over, at vore 20 mandater ikke indebærer, at vi kan få hele vor politik igennem, men vi vil gerne deltage i løsninger, hvis det samlede resultat kan blive en forbedring af landets alvorlige situation. Det er derfor trist at se så lidt forståelse herfor i statsministerens redegørelse i går.

Jeg føler først og fremmest trang til at advare statsministeren mod at benytte den fremgangsmåde, som han tilsyneladende lægger op til, nemlig at man fremsætter nogle lovforslag og så håber på at opnå skiftende flertal for dem fra den ene side af salen til den anden. Herved kommer den førte politik til ikke at hænge sammen, og vi får ikke nogen reel og mærkbar forbedring af landets situation, men en fortsat forværring, for hvilken socialdemokratiet dermed også fremover vil være hovedansvarligt.

Situationen er vel derfor nu den, at oppositionen i den kommende tid på trods af de vanskeligheder, der er forbundet hermed, er nødsaget til i fællesskab inden for et overskueligt tidsrum at få opbygget et fælles alternativ, der kan dreje udviklingen i det danske samfund i en helt anden retning end den, hr. Anker Jørgensen og socialdemokratiet vil. Fundamentet herfor må naturligvis være de ikke-socialistiske partier. Fremskridtspartiet har fremsat forslag til løsning af beskæftigelsesproblemet, en løsning, der også vil virke positivt på betalingsbalancen og standse vor stadige gældssætning til udlandet. Disse løsninger havde vi gerne gennemført nu. Dette har vi ikke fået vælgerne mandat til. Vi er derfor nødt til nu fremfor alt at arbejde for at få skabt en ændring, der resulterer i et sådant alternativ, når nu hr. Anker Jørgensen kun vil gå socialismens vej.

Hvis vi ser på den foreløbige løsning med stop for alt indtil den 31. december, løser de foreliggende forslag ingen problemer, men skaber tværtimod en lang række nye vanskeligheder for erhvervslivet. Jeg tænker bl. a. på landbrugets problemer. Jeg tror ikke på,

[Tang Sørensen]

at dansk landbrug kan tåle at få sat stop for alt indtil den 1. januar, måske endda også fremover.

Fremskridtspartiet kan derfor naturligvis ikke støtte de fem lovforslag, men herfor vil partiets ordfører senere på dagen redegøre under førstebehandlingen.

Hvad angår den langt mere interessante langsigtede lovgivning, er det efter de utilstrækkelige oplysninger, regeringen er fremkommet med nu, forståeligt, at man i valgkampen var så tavs og upræcis. I går hørte vi fra statsministerens mund, at nu skal befolkningen ikke have en forøgelse på 500 kr. af personfradraget. Man vil forøge selskabsskatteprocenten fra 37 til 40. Man vil begynde at pille ved rentefradragsordningen, og man vil have en ny beskatning af fast ejendom. Alene disse ting tror jeg ikke er udtryk for, at man ønsker at lette erhvervslivets vilkår, men de er udtryk for en forøget brandskatning af den danske befolkning.

Når man ser på det finanslovforslag, vi i dag skal behandle, må man vel være enig med fremskridtspartiet i, at det, regeringen har brug for, er støtte fra besparelsesvenlige partier. Det kan ikke nytte noget, at man går rundt og gør sig store anstrengelser for at spare 2½ mia kr. og samtidig gør dette meningsløst ved at forhøje skatte trykket. Når vi i 1980 har offentlige udgifter på 238 mia kr. og endog må budgettere med et underskud på henvend 20 pct. heraf, virker det nærmest absurd, at man tror, at ved at spare 1 pct. på en finanslov kommer man nogen som helst vegne med at få overført de fornødne kræfter til produktionslivet. Det kan vel selv firkløverpartierne forstå.

Vor økonomi i dag er domineret af to hovedproblemer: den voksende gældsætning til udlandet og de mange, der i dag får arbejdsløshedsunderstøttelse. Gældsætningen har nu næsten stået på i 20 år, og arbejdsløshedstallene har været uacceptabelt høje i de sidste fem år. Der har været gjort mange forsøg på at bremse pris- og omkostningsstigningerne for at få den styrkelse af konkurrenceevnen, der er så nødvendig. Folketinget og befolkningen kan i dag konstatere, at dette ikke er lykkedes. Vi bevæger os tværtimod mod stadig større økonomisk uligevægt. De mange kriseforlig har ikke været egnede til at dreje udviklingen i den ønskede retning, tværtimod. Vi ved, at perspektiverne for dansk

økonomi ser yderst alvorlige ud, hvis den hidtidige politiske kurs videreføres. Underskuddet på betalingsbalancen når i år vel op på ca. 14 mia kr. I 1983 vil det med den af socialdemokratiet foreslåede politik efter alt at dømme være oppe på over 20 mia kr., samtidig med at arbejdsløsheden vil være endnu større, end den er i dag. Vi kan ikke alene bortforklare disse problemer med, at olien er steget. Oliepristigningerne har noget af skylden, men oliepristigningerne er ikke alene årsagen til vore økonomiske vanskeligheder. Vi nærmer os nu hastigt en situation, hvor det må befrygtes, at udlandet vil forlange Danmark sat under administration. Den dårlige betalingsbalancesituation, den dårlige beskæftigelsessituation, det erhvervsdræbende renteniveau er alt sammen symptomer på økonomisk sygdom af en sådan art, at der må ekstraordinære helbredelsesforanstaltninger til.

Et af de midler, man taler om fra socialdemokratiets side, er såkaldt indkomstpolitik. Et flertal af politiske partier er enige i, at vi skal have indkomstpolitik. I denne situation har LO-formanden så benyttet lejligheden til at meddele, at der i hvert fald ikke bliver nogen indkomstpolitik uden økonomisk demokrati, og så er vi atter i gang med en diskussion, som efter min mening burde være afsluttet.

Fremskridtspartiet har selvfølgelig intet imod, at medarbejderne kommer med i ledelsesbeslutningerne og overskudsfordelingen på den enkelte arbejdsplads. Men det må være de særlige forhold på den enkelte virksomhed, der må være afgørende for, hvornår det skal ske og i hvilken form. Den bedste løsning er derfor at lade arbejdsgiverne og arbejdstagerne i fred, så de selv kan aftale sig frem til, hvad der er bedst for den enkelte virksomhed. Der skal ikke megen fantasi til at forestille sig de ulykker, som de meget generelle bestemmelser i en bureaukratisk befængt og ufordøjet tvangslovgivning ville afstedkomme i den enkelte virksomhed.

Vi skal leve af produktionen i Danmark, og derfor er det nødvendigt, at man letter erhvervslivets vilkår. Vi skal have fjernet kapitalvindingskatten. Det er forkert at opret-holde denne form for misundesskat, der beviseligt kun skader samfundet.

Det er vigtigt at fastslå, at erhvervslivet ikke kan leve af tilskud fra de offentlige kas-

[Tang Sørensen]

ser. Når statsministeren derfor tilsyneladende er rundhåndet og deler ud af skatteydermidler til de betrængte virksomheder, er det penge, statsministeren tager fra de virksomheder, der endnu er i stand til at drive forretning med overskud. På denne måde er statsministeren i stand til at ødelægge sunde virksomheder for at hjælpe usunde virksomheder.

Fremskridtspartiet vil forhindre denne usunde politik. Det er derfor, den kommende tids politik må indeholde tilskud af fremskridtspartiets politik. Dette er det eneste, som kan sikre en udbygning af vor sociale velfærd. Statsministerens politik vil betyde faldende muligheder for at fastholde vor sociale velfærd.

Tror socialdemokratiet virkelig for alvor på, at vi på længere sigt kan skabe en tilstrækkelig stor produktion, ikke mindst når man tænker på, hvor sårbare de fleste virksomheder er i denne arbejdsløsheds- og omkostningsplagede tid? For den enkelte lønmodtager kan det ikke være attraktivt, at prisen for ØD vil være, at han får mindre stigninger i løn, at priser og skatter uvægerlig vil stige og arbejdsløsheden ligeså, fordi endnu flere virksomheder vil bukke under grundet på det stadigt stigende tryk.

Det er farligt, hvis statsministeren vil give sig til at føre politik på venstrefløj. Venstresocialisterne og socialistisk folkeparti har en helt anden mening med samfundet, end fremskridtspartiet har og socialdemokratiet burde have. Ingen kan være i tvivl om, at en fortsat usikkerhed indebærer en risiko for folkestyret. Fremskridtspartiet er ikke i tvivl om, at denne risiko stiller krav til alle partier, også til fremskridtspartiet. Fremskridtspartiet vil for sit vedkommende fortsat arbejde på, at der skabes det alternative samarbejde, som simpelt hen er nødvendigt, hvis den nuværende krise ikke skal slå det velfærds-samfund i stykker, som det har taget 2-3 generationer at bygge op.

Vi er klar over, at vi står over for en række meget store opgaver, som skal løses. Til de praktiske opgaver vil fremskridtspartiet medvirke ud fra vor principielle holdning, og vi vil selvsagt ikke lade andre partier bestemme, hvilken holdning vi skal indtage til de enkelte problemer. Vi vil gerne deltage i ansvaret for ethvert skridt i den rigtige retning, men desværre lagde statsministerens redegørelse i går ikke op til en løsning af landets

problemer. Jeg skal derfor fremsætte følgende:

Forslag om motiveret dagsorden.

»Folketinget udtaler, at Danmarks problemer løses ved at lette skatte- og restriktionstrykket på arbejds- og produktionsområdet – ikke ved yderligere at bebyrde erhvervene med løn- og prisstop eller andre nye byrder.

Tinget går derefter over til næste sag på dagsordenen.«

Formanden:

Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (se ovenfor). Dette forslag indgår nu i forhandlingen.

Gert Petersen (SF):

Jeg har først et par bemærkninger vedrørende det udenrigspolitiske afsnit i statsministerens redegørelse. Jeg skal gøre det ganske kort, fordi jeg godt er klar over, at der ikke rigtig er flertal i salen for en ændring af dansk udenrigs- og militærpolitik lige for øjeblikket.

For det første må man, hvad angår de forsvarspolitiske forhandlinger, der skal føres, advare imod, at den forpligtelse om en 3 pct.s årlig stigning i faste priser i de næste 5 år, som statsministeren påtog sig i Washington ved NATO-mødet i juni sidste år, bliver indfriet. Det vil være en overordentlig kostbar affære.

For det andet er der spørgsmålet om placering af atomraketter i Vesteuropa. Vi må opfordre den danske regering til at vende sig imod en sådan placering, som vil sætte ekstra gang i rustningskapløbet og kan skabe meget store risici for vores verdensdel. Jeg er glad for, at der kommer en forespørgselsdebat, hvor det bliver muligt at trænge dybere ind i dette problem, og så vender vi tilbage til det, men jeg håber altså, at regeringen fra nu af og til den debat finder ud af, hvad den selv vil, for det har vi hidtil ikke fået noget at vide om, og at den finder ud af, at Danmark ikke vil være med til denne nyoprustning.

Så vil jeg godt vende mig til de indenrigspolitiske afsnit i statsministerens tale. Statsministeren sagde noget, som jeg finder aldeles rigtigt. Han sagde:

[Gert Petersen]

»Løsningen af denne« – det vil sige den økonomisk-politiske opgave – »vil få afgørende betydning for samfundsudviklingen i de kommende år. Om opgaven vil lykkes, vil i meget høj grad afhænge af, om udformningen hviler på en meget bred accept i befolkningen af både indholdet og sigtet med de foranstaltninger, som forestår.«

Jeg er altså for det første aldeles enig i, at det, som bliver gjort nu, vil få afgørende indflydelse i de kommende år. På en måde kan man sige, at der i disse år lægges nogle skinner for udviklingen i både den nærmeste fremtid og fremtiden på lidt længere sigt. Det er spørgsmålet, om samfundsudviklingen skal gå i retning af en forringelse af de demokratiske rettigheder, først og fremmest lønmodtagernes, men også mange andres demokratiske rettigheder, i retning af en yderligere forringelse af de vilkår, som man byder den dårligst stillede halvdel af befolkningen, i retning af en cementering af kapitalens magt, en magt, som vi så glimrende så belyst i fjernsynet i går aftes i forbindelse med det, som er sket og sker i Nordsøen. Eller om man vil indlede en udvikling, der betyder voksende indflydelse for lønmodtagerne, som betyder en styrkelse af demokratiet, en styrkelse af en socialt retfærdig byrdefordeling og derfor også, som det er blevet sagt, en flytning af hegnspele, hvorved man begynder at rive ned de palisader, der er bygget til beskyttelse af den hellige private ejendomsret til kapital og produktionsmidler.

Det er i virkeligheden de spørgsmål, vi står over for, og svaret på dem kommer til at afgøre udviklingen i de nærmeste 10 år herhjemme.

Hvad angår det, statsministeren sagde om den brede accept, så vil jeg sige, at folketingsvalget klart viste, at de 5 partier, som i form af firkløver og fremskridtsparti gik til valg på en eller anden form for brutalt løndiktat, led et nederlag. Det var også 5 partier, der enten som fremskridtspartiet går direkte ind for en antireformpolitik eller som firkløveret afviser en reformpolitik. Vælgerne viste med deres flertal, at krisetider skal være reformtider. Det eneste, det forekommer mig helt indlysende at der kan skabes bred accept af i befolkningen, er derfor en reformpolitik. Jeg skal da indrømme, at der i statsministerens tale på en lang række punkter er lagt op til slet ikke uvæsentlige reformer.

Men så er det altså, at indkomstpoltikken dukker op. Bemærkelsesværdigt nok bliver udtrykket overhovedet ikke anvendt i statsministerens tale, men det dukkede jo op hos den socialdemokratiske ordfører. Jeg vil da nok sige, at det midlertidige lønstop, vi skal til at forhandle her senere på dagen, er et meget talende vidnesbyrd, der siger mere end mange ord om, at der fortsat i socialdemokratiet er en meget, meget positiv holdning til den indkomstpoltik – man vil føre indkomstpoltik.

Men statsministeren er tilbageholdende i sin tale, og i det hele taget vil jeg nok sige, at afsnittet om de såkaldte trepartsforhandlinger er meget upræcist. Hvis jeg er enig med borgerlige ordførere på noget punkt, så er det i hvert fald på dette. Det er meget svært at finde ud af, hvad man egentlig vil fra regeringens side. Man vil have accept hos lønmodtagerorganisationerne af noget nødvendigt. Vi får ikke at vide, hvad det er, men jeg kunne godt forestille mig, at det, man drømmer om, det er en accept af en fortsættelse af det midlertidige lønstop, om end under andre former.

Socialistisk folkeparti er fuldkommen enig i, at det er nødvendigt at gribe ind mod underskuddet på betalingsbalancen, mod den fortsat alt for store arbejdsløshed. Heri er vi ganske enige, og vi er også stort set enige i den analyse, som statsministeren kommer med omkring underskudsproblemet og arbejdsløshedsproblemet. Men hvorfor indkomstpoltik? Der er jo et stort fagforbund, som sidste år udgav en pjece, der hed »Indkomstpoltik – realitet eller narresut?«. På side 10 i denne pjece definerer man indkomstpoltikken: »Vi kan derfor fastslå, at indkomstpoltik er en slags fordelingspoltik til fordel for ejerne af den trængte private kapital.« Statsministeren kender dette fagforbund; han har tidligere været forbundsformand for det.

Denne definition af indkomstpoltik er hundrede procent korrekt. Indkomstpoltikken hjælper alene den betrængte kapital, den hjælper ikke samfundsøkonomien i dens helhed. Vi har et notat, som kom i marts 1979, fra den daværende finansminister, som viser, at indkomstpoltikken, hvis den overhovedet hjælper, kun gør det uendelig langsomt, medmindre den da bliver ført mere brutalt, end jeg kan forestille mig at nogen socialdemo-

[Gert Petersen]

kratisk regering tør gøre det og en befolkning vil acceptere det.

Så siger man, at vores konkurrenceevne er det store problem, men Danmarks konkurrenceevne er ikke så ringe, som det påstås. En undersøgelse fra de vesttyske arbejdsgiveres institut viser, at i 1978, hvis vi tager det som gennemsnit, lå 5 lande, nemlig Belgien, Holland, Sverige, Vesttyskland og Schweiz, over Danmark med hensyn til totale lønomkostninger pr. ansat. Det vil også vise sig, når man kigger nærmere på denne undersøgelse, at 8 andre af de industrialiserede lande udviser større lønstigninger, end Danmark gør i 1978. Hvorfor bliver man så ved med at tale om, at det er det danske konkurrenceniveau, den danske konkurrenceevne, det er så galt med?

Af disse grunde burde man med det samme feje indkomspolitikken til side. Dertil kommer, at den er udemokratisk og asocial. Den rammer først og fremmest de dårligst stillede, og den undergraver enhver tillid hos lønmodtagerne til, at aftaler, som de indgår, eller som de oven i købet får påtvunget, bliver respekteret og overholdt. Endelig sætter den nærdemokratiet ud af spillet til fordel for fjernstyring.

Hvad selve trepartsforhandlingerne angår, så advarer jeg principielt mod, at man institutionaliserer den slags. Det kan føre til skabelsen af en ny magtelite i vort samfund. Fagbevægelsen bør huske, at den har en gammel demokratisk tradition her i landet for urafstemning. Den er delvis blevet ødelagt af statsmagten med de mange regler, man har påtvunget fagbevægelsen. Trepartsforhandling kan, hvis de institutionaliseres, føre til, at denne tradition bliver slået helt i stykker.

Men nu vel, i denne specielle situation kan det være rimeligt med en meningsudveksling med organisationerne. Men når regeringen inddrager organisationerne, så må vi andre også have lov til det. Jeg vil meget gerne forud for denne meningsudveksling have lov til at minde LO om, at i forbindelse med LOs kongres for nylig blev der udsendt et blad, der blev omdelt. Det hed »Der skal flyttes hegnspele«. Det er udsendt af Landsorganisationen. På side 3 står der:

»Lønnen skal sikres mod overgreb. Derfor ønsker LO den automatiske dyrtidsregulering bevaret og forbedret.«

Det er ikke mere end en måned siden, at LO udsendte dette blad. Det vil virke ganske forbavsende, og det vil undergrave enhver tillid, hvis LO umiddelbart efter, at de har erklæret dette og lovet dette, giver afkald på den automatiske dyrtidsregulering. Ja, man kan jo efterhånden forestille sig alt, men jeg håber ikke, at statsministeren kan forestille sig, at Landsorganisationen på den måde skulle forråde det, som den netop har sagt, og jeg håber ikke, at Landsorganisationen vil gøre det.

Jeg går altså ud fra, at disse forhandlinger vil betyde, at der ikke bliver grebet ind i overenskomsterne, og at den automatiske dyrtidsregulering bliver bevaret.

Hvis de faglige ledere vil stå fast på, hvad de selv har sagt i de senere måneder, hvad de har lovet deres egne medlemmer, så kan det såmænd ikke gå helt galt med disse forhandlinger, så derfor er de måske praktiske netop i denne situation.

Hvis forhandlingerne ender med, at der ikke kommer indkomspolitik, ikke indgreb i dyrtidsregulering osv. ud af det, så kan jeg godt sige, at så skal det ikke skorte på SFs støtte til en nødvendig, realistisk politik. Så vil der være mulighed for at udfolde en bred reformpolitik og også for at gennemføre de nødvendige, hurtigt virkende indgreb af ikke-indkomstpolitisk karakter.

Statsministeren har jo selv antydnet reformlinjen i sin tale, men man bør gå længere. Under forudsætning af, at man udskifter lønindgrebsideerne med andre indgreb, som ikke er indkomstpolitiske, og som er klart socialt afbalancerede, så er der store muligheder for nu at vende den økonomiske og politiske udvikling herhjemme.

Vi er villige til at drøfte reformernes indhold – vi optræder ikke ultimativt i den forbindelse – og vi er også villige til at drøfte indgrebene, og dér vil jeg da lige sige, at de rummer skam også meget surt. Det er noget pjank at påstå, at indgreb, hvad angår skatter, kapitalgevinster osv., kun er noget sødt. Hvis det var tilfældet, så havde de såmænd for længst været gennemført. Hvis ikke jeg tager meget fejl, var der et folketingsmedlem, dengang medlem af socialdemokratiet, som løb tør for benzin, fordi han anså slige indgreb for at være for sure.

Vi er også villige til andre former for indgreb. Vi har selv peget på nødvendigheden af

[Gert Petersen]

at reducere importen. Den er langt vigtigere, end at man tror, at man kan eksportere sig ud af den nuværende krise. Lad mig lige fortælle, at i 1978 havde Danmark et underskud på handelen med Vesttyskland på 5.839 mill. kr., og mig bekendt importerer vi ikke olie fra Vesttyskland. Det er da her, man skal sætte ind. Det er da dette kolossale underskud på dette område med dette land og med andre lande, vi må have reduceret. Derfor har vi foreslået en importafgift. Vi er villige til også at drøfte andre midler til reduktion af importen, forudsat at de er effektive, at de har en rigtig social balance, og at de ikke generer beskæftigelsen.

Socialistisk folkeparti er indstillet på et samarbejde om sådanne skridt. Vi er indstillet på, at det reformflertal, som blev skabt, nu skal bruges, og vi er indstillet på indgreb mod betalingsbalanceunderskuddet og mod arbejdsløsheden.

Hvis regeringen ikke vil være med til det, hvis de forhandlinger, som man skal føre i november, resulterer i noget andet og de faglige ledere giver pokker i, hvad de selv har erklæret for kun 1 måned siden, nå ja, så vil store chancer være spildt for at fremkalde en virkelig ændring i den politiske udvikling og den økonomiske udvikling herhjemme. Det vil være dybt beklageligt.

Hvad socialistisk folkeparti angår, så vil det ikke betyde, at det skal afholde os fra at støtte reformpolitikken så langt, som vi overhovedet kan komme af sted med det, uanset hvad regeringen i øvrigt måtte finde på af tossestreger. Vi vil støtte reformpolitikken, alt andet lige, både fordi vi er valgt til det, vi har en forpligtelse over for vore vælgere til at udnytte det reformflertal, som findes her i folketinget, og fordi vi dermed naturligvis vil reducere de byrder, som regeringen, hvis den vælger at føre den forkerte side af sin politik igennem ved siden af, derved påfører den arbejdende befolkning.

Det sidste, jeg har sagt her, skal ikke for-dunkle, at vi håber og tror, at regeringen vil opgive det, som jeg her har kaldt den forkerte side af dens politik, at det vil blive resultatet af forhandlingerne med organisationerne, at denne side falder væk, sådan at der bliver mulighed for at gennemføre en helhedspolitik, i og for sig baseret på et relativt fast flertal omkring reformer, omkring indgreb, men uden indkomspolitik.

Ole Vig Jensen (RV):

I det radikale venstre hilser vi statsministerens åbningsredegørelse velkommen. Den var præget af den alvor, hvormed vi nu må tage fat på at løse problemerne i dansk økonomi og i det danske samfund.

Der er to afgørende grunde til, at vi fra radikal side tager positivt imod regeringens udspil.

For det første deler vi statsministerens ønske om, at der nu må tilvejebringes et stabilt og parlamentarisk bredt grundlag for den økonomiske politik. Hermed afviser, forstår vi også, regeringen at basere sin politik på skiftende flertal, og det er en holdning, vi i det radikale venstre noterer med tilfredshed.

For det andet lægger statsministeren op til en flerårig aftale om den økonomiske politik. Det opfatter vi som en klar tilslutning til de synspunkter, vi fra radikal side har gjort gældende både før og efter valgkampen, og regeringen kan derfor regne med det radikale venstres fulde støtte til at bringe en flerårig økonomisk aftale i stand, meget gerne i et forpligtende samarbejde med arbejdsmarkedets og erhvervslivets organisationer.

Den videre udvikling i det danske samfund står og falder med, om det lykkes regeringen at samle stærk tilslutning til et sporskifte i dansk økonomisk politik, og at regeringen selv vil gå foran i en sådan indsats.

Ser man nærmere på indholdet af den politik, som statsministeren rullede op i sin redegørelse, så rummer den også oplagte svagheder. Vi opfatter det som en alvorlig mangel, at der overhovedet ikke er angivet noget indhold eller nogen retning for de indkomstpolitiske drøftelser, som regeringen i øvrigt meget fornuftigt vil indlede med arbejdsmarkedets parter allerede i næste uge.

Fra radikal side vil vi understrege, at de indkomstpolitiske aftaler må række ind i næste overenskomstperiode, hvis der skal være tale om langsigtede foranstaltninger. Jeg vil finde det væsentligt, om statsministeren vil bekræfte en sådan målsætning for de forhandlinger, der skal i gang i næste uge.

Vi er også fra radikal side af den opfattelse, at hvis vi skal gøre os håb om en mærkbar tilbageholdenhed under de forestående indkomstpolitiske drøftelser, så er det nødvendigt, at folketinget sideløbende går i gang med gennemførelsen af en skattereform, der

[Ole Vig Jensen]

kan sikre en mere retfærdig fordeling af byrder og goder, og som klart friholder samfundets dårligst stillede borgere for de tungere byrder, der skal bæres i de kommende år.

På samme måde finder vi det nødvendigt, at folketinget går i gang med at gennemføre lovgivning om obligatorisk overskudsdeling uden en central fond for at sikre lønmodtagernes andel af den værditilvækst, som netop bliver en følge af løntilbageholdenheden. Vi ønsker fra det radikale venstres side en mere aktiv politik på dette område. Tiden er inde til at tage spørgsmålet om overskudsdeling op, og vi finder det rigtigt at gennemføre en forsøgsordning, der skal strække sig over en kortere periode, og som er begrænset til alle større virksomheder med mere end 50 ansatte. Efter radikal opfattelse skal en overskudsdeling knyttes til den enkelte virksomhed og alene være et anliggende mellem virksomheden og dens ansatte. Vi må advare socialdemokratiet imod at fastholde den centrale fond, som er og vil være en hindring for overhovedet at komme videre i denne vigtige sag.

Regeringen bebuder i øvrigt en række indgreb i de muligheder, der er til rådighed for erhvervslivet. Det er vi fra radikal side ikke indstillet på i en tid, hvor der snarere er behov for erhvervsfremmende initiativer og foranstaltninger. Vi kan ikke fra radikal side medvirke til at forhøje aktieselskabsbeskatningen fra 37 pct. til 40 pct., så længe der endnu finder en dobbeltbeskatning sted på dette område.

Vi vil stille forslag om at afskaffe den særbeskatning, der finder sted på visse områder for folk, der investerer i erhvervslivet. Vi vil i det hele taget gerne være med til en indsats, der kan flytte kapital fra passive investeringer over til aktive erhvervsinvesteringer, og i den forbindelse ønsker vi at medvirke til en forstærket indsats mod spekulation i jord og fast ejendom. Vi finder det nødvendigt, at vi snarest tager fat på dette spørgsmål, bl.a. for at få afviklet kapitalvindingsskatten, som jo stadig virker urimeligt og uheldigt for en række af samfundets borgere.

Energipolitikken vil komme til at spille en afgørende rolle i de kommende år. Ser man på regeringens målsætning for denne politik, så er det overraskende, at den satser så stærkt på a-kraft. I det radikale venstre finder vi det uacceptabelt, at regeringen har

givet kernekraften en så stærk placering i sin energipolitiske redegørelse her under åbningsdebatten. Vi finder ikke, at der er nogen oplysninger, hverken nationalt eller internationalt, som giver anledning til at tro, at vi inden for en overskuelig tid, hvis man ønskede det, ville kunne gøre brug af kernekraft i Danmark.

Jeg er klar over, at regeringen tager sine forbehold, når det gælder sikkerhedsproblemerne, og når det gælder affaldsproblemerne, og man ønsker i øvrigt spørgsmålet bragt ud til folkeafstemning. Men når man alligevel i sin redegørelse satser så stærkt på a-kraften, kan det ikke undgå at komme til at spille en dominerende rolle i den måde, man skal tilrettelægge energipolitikken på, og det er vi ikke tilfredse med i det radikale venstre.

Vi ønsker, at der nu for alvor tages fat på at udarbejde en alternativ energiplan uden a-kraft, og vi mener, at en sådan energiplan bl.a. må bygge på, at vi ilandfører for det første Nordsøgassen, som vi har besluttet, men også -olien, og vi vil opfordre til, at der sikres rimelige aftaler med A. P. Møller om, at det danske samfund får gavn af de ressourcer, der findes i dette område i Nordsøen.

Jeg efterlyser også regeringens holdning til det nordiske energisamarbejde og spørger, hvor langt man er kommet i denne sag.

Vi ønsker på dette område afsat øgede midler både til forskning, til udviklingsarbejde og til investeringer i alternative og vedvarende energikilder. Hvad der sidst, men ikke mindst, er vigtigt i denne sag, er, at vi får vedtaget en aktiv energispareplan. Der er endnu mange uudnyttede muligheder på området, der foregår stadig et stort energispild, og det vil være nødvendigt med en mere systematisk indsats i de kommende år. Vi er sikre på, at det vil kunne give væsentlige resultater.

I tilknytning hertil støtter vi tanken om at udbygge den kollektive trafik. Vi støtter en opprioritering af dette område. Regeringen taler i den forbindelse om, at der i fremtiden må ske en stærkere styring af planlægningen ud fra ønsket om, at fremtidige bebyggelser og boliger kommer til at ligge hensigtsmæssigt i forhold til trafiklinjer og energiforsyningslinjer.

Umiddelbart kan der være meget fornuftigt i en sådan politik, men vi vil gerne adva-

[Ole Vig Jensen]

re imod, at det skulle medføre, at vi fremmer en centralisering i det danske samfund. De erfaringer, vi har gjort bl.a. under det snart afsluttede regionplanarbejde over hele landet bekræfter, at der i befolkningen tværtimod er et ønske om, at vi på så mange områder som muligt fremmer decentraliseringen, og det er en tanke, som det radikale venstre helt og fuldt kan støtte.

Regeringen ønsker også at gå ind i en stærkere bekæmpelse af arbejdsløsheden gennem direkte initiativer, og det indgår i regeringens planer. Hertil kan jeg sige, at her kan man forvente radikal støtte. Vi ønsker en smidigere arbejdsmarkedspolitik, som bl.a. må bestå i, at vi på et meget tidligt tidspunkt under ledighed sikrer, at der er jobtilbud og uddannelsesstilbud til dem, der er blevet ledige. Vi vil være med til at forstærke arbejdsformidlingens muligheder for i højere grad at gøre en indsats over for ledige. Vi vil også være med til en sanering af dagpengereglerne.

Endelig vil vi i denne forbindelse godt slå fast, at uddannelserne kommer til at spille en meget central rolle i de kommende år, ikke mindst når det gælder om at bekæmpe ungdomsarbejdsløshed og kvindearbejdsløshed. Regeringen arbejder med en ungdomsgaranti, og jeg har forstået tidligere, at det skulle være en ordning, der er blevet etableret i et par amter. Jeg ved ikke, hvordan regeringen forestiller sig det. I åbningsredegørelsen siges der ikke noget om, hvordan det skal effektueres, men vi vil fra radikal side meget stærkt tilråde, at det ikke blot bliver en forsøgsordning i få amter, men at det er en ordning, vi sætter i gang over hele landet. Der er allerede mange initiativer i gang på kommunalt plan, og skal den opgave løses tilfredsstillende, er det ikke nok, at vi kun løser den for få af vore unge i specielle amter, men at vi sætter ind overalt.

Regeringen bebuder også, at den vil fremsætte forslag til folketingsbeslutning om de 16-19-årige uddannelse. Det har vi jo fra radikal side været med til at lægge op til og har forventning om, at der kommer et udspil i løbet af meget kort tid. Der er ingen tvivl om, at en revision på dette område vil være med til at fremme de tanker og ideer, der netop er indeholdt i en ungdomsgaranti.

Må jeg om uddannelsesområdet i øvrigt sige, at når regeringen agter at tage uddan-

nellesstøtten op i den kommende samling med henblik på at forbedre den, så kan den regne med det radikale venstres støtte, også når det gælder spørgsmålet om at ændre bankgarantiordningen til en statslåneordning, i hvert fald for en del af den støtte, der skal gives. Men der er et synspunkt, som jeg gerne vil føre frem på mit partis vegne i denne forbindelse: der må være en rimelig balance imellem de midler, vi vil bruge til at forbedre uddannelsesstøtten, og de midler, vi vil bruge til at sikre, at unge, der slet ikke kan komme ind i uddannelsessystemet, får den mulighed. Det er meget uacceptabelt, at vi i sommer har måttet afvise adskillige tusinde unge, som ønskede en erhvervsuddannelse.

Finanslovforslaget skal også have plads i denne debat. Derom kan jeg sige, at vi fra det radikale venstres side er indstillet på at være med til at gennemføre de besparelser, som regeringen har lagt op til, på 2½ mia kr. Jeg synes, det er en nødvendighed, at vi tager det arbejde på os, fordi vi jo allerede har pålagt kommunerne at gennemføre besparelser på 4 mia kr.

Men ellers må jeg sige, at vi i det radikale venstre er imod den forhastede nedskæringspolitik, som vi har mødt så tit og også under SV-regeringen. Derfor vil vi gerne stille spørgsmålet, det bliver formentlig til den nye indenrigsminister – han er her måske ikke, så må jeg stille det til finansministeren: hvordan går det med det budgetsamarbejde, som har været forberedt igennem længere tid, mellem stat og kommuner? Fra radikal side tror vi, at vi netop ved at fremme samordningen af de statslige og kommunale budgetter vil være i stand til at hente ressourcer hjem på en anden og bedre måde end gennem drastisk nedskæringspolitik.

På det udenrigspolitiske område er der ikke gjort mange betragtninger i åbningsredegørelsen. Det er nærmest iøjnefaldende, hvad der ikke står – det virker i hvert fald sådan. Regeringen lægger fortsat vægt på at fremme nedrustning og afspænding, og det er måske også grunden til, at regeringen helt forbigår et af de mest brændende spørgsmål i den europæiske sikkerhedspolitik, nemlig den stationering af nye frygtindgydende våben, der er tale om, og som skal ske på europæisk grund.

Vi har fra radikal side nu rejst en forespørgsel om sagen, og jeg forstod på den so-

[Ole Vig Jensen]

cialdemokratiske ordfører, at man også i socialdemokratiet lægger vægt på, at vi får belyst dette spørgsmål, og derfor skal vi vente med selve debatten, til den kommer på dagsordenen her. For os er det et væsentligt spørgsmål. Det forstod jeg at det også var for socialdemokratiet.

Må jeg til afslutning sige, at der jo har samlet sig megen interesse omkring de kortsigtede og midlertidige foranstaltninger, som i øvrigt kommer til behandling senere her i dag. Efter det radikale venstres opfattelse er denne side af sagen mindre betydningsfuld. Der er problemer knyttet til den lovgivning, der nu er lagt frem, dem vil vi være med til at se på i udvalgene, men vi er principielt indstillet på at støtte regeringen på det korte sigt. Men det hjælper ingenting at gennemføre disse kortsigtede foranstaltninger, medmindre man også får en langsigtet økonomisk politik på plads. Det vil være helt afgørende for det radikale venstre, og vi ønsker altså, at statsministeren definerer målet for de indkomstpoltiske forhandlinger, der skal i gang om kort tid.

Jeg skal minde om, at det, det radikale venstre ønsker der skal med i en samlet indkomstpoltisk løsning, det er en skattereform, det er en begyndelse på overskudsdeling, det er en indsats mod spekulation i jord og fast ejendom, det er udarbejdelse af en alternativ energiplan uden a-kraft, og det er formuleringen af en smidigere arbejdsmarkeds- og uddannelsespolitik. Disse punkter er centrale for det radikale venstre, og vi vil lægge stor vægt på, at de kommer til at indgå i de forhandlinger, der nu skal i gang.

Formanden:

Af hensyn til tilrettelæggelsen af eventuelle gruppemøder i frokostpausen skal jeg gøre opmærksom på, at der er blevet fremsat ønske om 1½ times frokostpause, og det må vi imødekomme. Så kan man tilrettelægge gruppemøderne efter, at vi får 1½ times frokostpause.

Arne Melchior (CD):

Det er ret tydeligt, at valgresultatet kom overraskende for socialdemokratiet og dets ledelse, og det kan vel egentlig ikke overraske, at det gjorde det. Vi kan se det bl. a. på den omstændighed, at regeringen først nu så

småt kommer i gang med ting, som man jo i månedsvi, halve og hele år har vidst ville blive nødvendige. Vi kan måske ikke bebrejde den, når man ikke selv havde den rigtige tro på, at man ville få ansvaret også efter valget, at man så ikke for alvor gik i gang, som man jo kunne have gjort, da man jo har været ministre i årevis og siddet på apparatet, indflydelsen, ekspertisen osv.

Man kan også se det af den hovedkulds måde, det skete på forleden dag med disse 5 lovforslag, som førstebehandles i dag. Denne blåsorte mandag, vi fik, ville have været ganske overflødig, hvis man havde været lidt bedre forberedt eller måske havde haft lidt bedre rådgivere. Så ville man nemlig i forrige uge telegrafisk en eftermiddag have indkaldt folketinget til den næste dag og på ganske normal måde have fremsat disse 5 stoplovforslag i folketinget, så der ikke ville være nogen tvivl på tinglysningskontorer, ikke nogen juridiske spidsfindigheder og problemer at tage stilling til bagefter med grundlovskyndige professorer, der udtaler sig som sædvanlig naturligt, ligesom vi gør herinde, i modstrid med hinanden. Alt det kunne man have undgået og være kommet elegantere fra, hvis man selv havde været lidt mere optimistisk og troet mere på sig selv.

Dette skal ikke hindre, at mit parti hjertent ønsker at gratulere både statsministeren og regeringen og socialdemokratiet med den valgsejr, de har vundet, og med den mulighed, de derved fik til fortsat at beholde ledelsen af landets affærer og beholde den alene.

Lykønskningen gælder sandelig også den nye udenrigsminister, som mit parti meget gerne ser netop i den stol og i den rolle. Jeg var en af dem, der roste – uspurgt – den daværende hr. Kjeld Olesen, den nuværende udenrigsminister, i sin tid, da han stillede op som førstekandidat på socialdemokratiets liste til EF-valget. Da socialdemokratiet og udenrigsministeren blev stærkt angrebet for denne placering, stod jeg heroppe og fremhævede det stærke og det dygtige og det ansvarsbevidste i denne disposition. Som en af dem har jeg også i dag lov til at sige, at jeg giver udenrigsministeren ret i hans argumentation om, at han som udenrigsminister selvfølgelig kan øve betydelig mere indflydelse end som enkelt parlamentsmedlem, og at hans disposition derfor absolut ikke kan kri-

[Arne Melchior]

tiseres af de mange, der har stemt på ham – plus alle os andre.

Men så burde udenrigsministeren og statsministeren selvfølgelig have sikret sig, at arvefølgen var i orden, og at der ikke skete det, som nu er sket, nemlig at en mand af totalt anden observans rykker ind på den plads, som hr. Kjeld Olesen var valgt til.

Statsministeren siger ganske vist, at det jo ikke er personer, man har valgt, det er partier, man har valgt. Jeg har ikke haft mulighed for det, men lur mig, om ikke man vil kunne finde udtalelser gennem årene af statsministeren, måske også fra før han var statsminister, der opfordrede vælgerne til at stemme personligt! Nu lige pludselig, når det passer i krammet, er det altså ligegyldigt med personer, så er det kun partiet, skønt vi alle ved, at statsministeren tidligere kritiserede netop den person, der rykker ind nu, for den afvigende holdning, han tog fra partiet.

Men statsministeren kan jo slippe godt fra meget, og også det gratulerer jeg ham med. Det er ikke småting, lige fra SV-regeringen, der skulle flytte sten, men kørte fast i sit eget grus, og fyresedlen til den daværende undervisningsminister. Og der var noget med 3 F'er – udlagt: Fy For Fanden – om 4 partier, som statsministeren havde været i nært og tillidsfuldt samarbejde med i årevis og forhåbentlig stadig væk kan være det. Sådan er der mange andre ting, som statsministeren slipper fantastisk godt fra, og som givetvis ville mislykkes for en anden, hvis en anden sagde eller gjorde tilsvarende.

Jeg ved ikke, om statsministeren vil gå over i historien som en Lykke-Per eller som en Klods-Hans. Klods-Hans blev som bekendt konge, og han fik trone og krone og kone, ikke at forglemme. Det har vi lige ud af LO-mandens avis, og den er jo ikke til at stole på, som H. C. Andersen sagde, for han er den værste, han kan ikke forstå noget. – Det var altså ikke statsministeren, det var oldermanden, LO-manden.

Nu taler statsministeren så nudansk, og det hedder noget med en »flerstrengt vifte«. Det er det moderne udtryk for både energipolitik og økonomisk politik, flerstrengede vifter. De er næsten ikke til at få hoved eller hale på, men det er jo heller ikke meningen, vi skal have det endnu.

I min tale herfra i den korte oktobersamling, den 4. oktober, sp. 77 i det grønne hæf-

te, talte jeg om tyveri af kompetence, og jeg talte om organisationernes vældigt stigende indflydelse på disponeringsprocessen i det danske samfund. I mellemtiden er der sket en betydelig udvikling. Min advarsel og andres advarsler har altså ikke hjulpet. Nu behøver organisationerne ikke mere tage sig selv til rette. Nu får de sandelig foræret denne indflydelse, som ikke er forudset, det være sig i grundloven eller hos profeterne.

Må jeg citere fra statsministerens åbningstale i går. Efter at vi havde fået forelagt en række lovkomplekser, som vi skal høre mere om, sagde statsministeren:

»Omfanget af disse forslag vil naturligvis i høj grad bero på udfaldet af de forestående drøftelser med arbejdsmarkedets parter og erhvervslivets organisationer.«

Altså nu skal lovgivningen tilrettelægges med nogle organisationer, og jeg blæser i denne forbindelse på, hvilke det måtte være, for det er efter min og mit partis mening totalt forfejlet, ligegyldigt hvem det er. Selvfølgelig kan man drøfte med dem, selvfølgelig skal man søge information og råd hos dem, det har vi altid gjort, det manglede bare. Men disse forhandlingers udfald skal altså betemme omfanget af regeringens forslag.

Og et yderligere citat. Det var fra statsministerens tale til nationen i søndags. Da udtalte statsministeren den samme tanke i en anden variant:

»Nu skal vi forhandle med organisationerne, og derefter skal lovene gennemføres i folketinget.«

Altså vi forhandler med organisationerne, og vi gennemfører i folketinget. Jeg vil gerne advare på dette punkt. Det er et grundskud mod demokratiets inderste væsen, som går ud på: one man – one vote. Én stemme pr. vælger. I samfundsprocessen, som den nu tegner sig, er der nogle vælgere, der har 2 og 3 og måske flere stemmer, medens andre kun har 1, nemlig dette kryds på valgdagen.

Jeg kender en mand, som er skolelærer, men tillige driver landbrug. Han er repræsenteret ved regeringens forhandlingsbord både gennem Danmarks Lærerforening og gennem landbrugsorganisationerne. Jeg kender en grosserer, som er medlem af Grosse-erer-Societetet, men tillige er repræsenteret gennem Industrirådet, da han også driver en mindre industrivirksomhed.

[Arne Melchior]

Jeg kender, og det gør vi alle, masser af LO-medlemmer af forskellig politisk observans, de får nu alle én ekstra stemme foruden den, som er tilsikret os i grundloven, og som skulle sørge for ligeligheden, nemlig én stemme pr. person. Men nogle er også repræsenteret gennem f. eks. hr. Thomas Nielsen, og disse nogle, der er repræsenteret dér, har slet ikke stemt på det parti, hr. Thomas Nielsen sidder i hovedbestyrelsen af, men på alle mulige andre partier til venstre og til højre. Et flertal af LO-medlemmerne har og kan derved på demokratisk vis tvinge hele LO-stemmen til at blive lagt i vægtskålen for ét parti og en regering fremgået af ét parti.

Dette er et tyveri af kompetence, dette kan ikke tolereres, for det skævrider totalt den demokratiske proces, og jeg vil gerne advare imod, at man fremturer på denne måde.

Vi ser også programmet i den omstændighed, at nu skal der altså være 3 uger, nemlig til den 4. december, til forhandlinger med organisationerne. Så bliver der minsandten kun 3 uger for folketinget, hvis ikke der skal forhandles også juleaften eller juledag, til at gennemføre det i, samtidig med at finanslovsforslaget skal gøres færdigt i samme periode. Det viser jo lidt om, hvordan prioriteringen er.

Men o.k., nu har jo fatter sagt, at der skal flyttes hegnspæle, og hvad fatter siger, det må vel være rigtigt. Jeg mener nu, at hvis statsministeren ville være husbond for hele landet, så skulle han i stedet for søge at skabe orden i bedriften, før han gav sig til at udvide den.

Vi hørte jo lige hr. Gert Petersen sige, at krisetider er reformtider. Jeg har også i min tale den 4. oktober været inde på denne forskruede tankegang og skal nøjes med at henvise til, hvad jeg sagde dengang, men jeg vil dog godt betegne denne påstand om krisetider og reformtider, der lyder som et vidunderligt slogan udgået fra et reklamebureau, som en romantisk historieforfalskning, som jeg ikke giver en døjt for.

Så får vi altså nu et helt katalog af ubestemmelige ting, og det er jo ikke underligt, at vi ikke kan få nærmere bestemmelse af dem, når de ikke er forhandlet i organisationerne endnu. Jeg læste i en avis på forsiden i morges, at prisen på forsikringer stiger, og så sagde noget i mig automatisk: nå ja, det er jo klart. Nu skal der jo komme medarbejderre-

præsentation ind i bestyrelserne, så er det klart, at prisen stiger. Men nu skal der jo altså flyttes hegnspæle.

Vi får også at vide, at lønmodtagerne skal have indflydelse på deres penge, altså de indefrosne dyrtidsportioner. Ja men hvem er de lønmodtagere? Det er jo os alle sammen ved, at folketinget disponerer, som det har gjort i loven om denne indefrysning i sin tid, over disse penge, der er disponeret over. Det er sket ved folketingets foranstaltning, og det er minsandten det samme som lønmodtagernes repræsentation. Der er ikke nogen over og ikke nogen ved siden af den.

Jeg læser også, at der skal fjernes afskrivning på maskiner og driftsmidler. Ja, det er jo ikke lige udpræget en erhvervsvenlig politik eller en produktionsfremmende politik, man her lægger for dagen.

Derimod ser jeg ikke noget i kataloget om opsparring. Vi har gentagne gange i tidligere samlinger fremsat opsparingsvenlige konkrete forslag her i tinget, og vi mener, at næst en erhvervsfremmende – og med erhvervslivet mener jeg her ligesom mange andre også de ansatte i erhvervslivet, der er ikke modgående, men sammenfaldende interesser – og konkurrencefremmende politik bør opsparringen som et led heri præmieres og fremmes.

Sandheden er jo den, at familien Danmark lever over evne, og CD tænker hermed ikke på det offentlige forbrug, men på det private forbrug. Men det er jo ikke underligt, at vi alle sammen lever over evne, for utallige folketing og regeringer har jo nu i årtier, i op til generationer, straffet de mennesker, som har levet under evne i årtier for at spare, for at være ansvarsbevidste, for at kunne stille kapital til rådighed, og selvfølgelig også for selv at have det på deres gamle dage. De er alle sammen blevet straffet, som Hans V. Bischoff og mange andre økonomer har påvist det så mange gange, og vi går altså videre ad den vej og vil ikke gøre noget for opsparringen.

Om dagens 5 lovforslag vil jeg gerne sige, at de eneste, som CD formentlig vil kunne stemme for, det er de to lovforslag om prisstop og lønstop. Nu var det jo ikke lige den politik, regeringen gik til valg på, og når man rundt omkring på vælgermoderne spurgte: hvorfor siger socialdemokratiet ikke, hvad de vil? – så plejede jeg dertil at svare: det er, fordi de vil prisstop og lønstop, men

[Arne Melchior]

det kan de bare ikke sige før valget. Nu vandt de altså valget, og så gennemfører de det, som andre, som firkløveralternativet bl. a. gik til valg på, bare i en ringere form og med en alt for kort frist.

O.k., lad os tale om det i udvalget og komme med nogle ændringsforslag. Vi kan stemme for de lovforslag, men de løser bare ikke noget, og regeringen har ikke vist nogen styrke ved at komme med disse lovforslag.

De øvrige lovforslag vil jo blive behandlet efterhånden. Lad mig blot sige om ejerlejlighedslovsforslaget, at en socialdemokratisk nærstående person, nemlig Erik Ib Schmidt, har skrevet en bog, og fra den citerer jeg fra Jyllands-Posten for tirsdag den 6. november om ejerlejligheder følgende:

»Jeg kan imidlertid ikke se, at de« – det er lejerne – »bliver ringere stillet derved, at flere og flere boliger gøres til ejerboliger. Der må jo samtidig blive færre om at leje de resterende udlejningsboliger.

Derimod kan jeg se, at restriktionerne på udstykningen af ældre ejendomme til ejerlejligheder har skabt et sælgers marked for disse og dermed øget mulighed for spekulationsgevinst til dem, der udstykker, og jeg kan se et behov for at beskytte de nuværende lejere mod chikane og overgreb fra udstyknings- og moderniseringsivrige ejere.

Men efter min forståelse af skattereglerne er det sådan, at ejerlejligheder beskattes strengere end de mere ressourcekrævende parcelhuse, velsagtens en tankegang fra 1960'erne, der trænger til at blive revideret. Tanken om at skabe større lighed på boligmarkedet ved at lokke eller presse flere over i udlejningsejendomme er et blindspor.«

Så vidt Erik Ib Schmidt. Vi tror i CD, at begrænsningen i retten til udstykning af ejerlejligheder, alle sine gode intentioner til trods, vil virke modsat sin hensigt og også modsat hensigten om byfornyelse, thi folk, der selv ejer deres lejlighed, vil naturligvis i høj grad og i egen interesse medvirke til denne helt fortrinlige idé om byfornyelse. Lige så forfejlet tror vi, at loven om begrænsning i tinglysning af visse pantebreve vil være i sin virkning, men det vil blive taget op i eftermiddag.

Lad mig her afslutte med at gentage min lykønskning og min forsikring om, at CDs halve dusin vil være at finde, hvor den halve

snes var at finde tidligere, nemlig dels i arbejdstøjet, dels parat til at medvirke, på lignende måde som den nuværende regering tidligere har kunnet gøre det, og som der vistnok stort set har været tilfredshed med.

Wilhelm (VS):

Vi er blandt dem, der har ment, at der skal være en åbningsdebat, og at det hele ikke kun skal dreje sig om de midlertidige hastelovforslag, selv om de selvfølgelig også er vigtige. Men der har dog været et valg, der er dog kommet en anden regering, og den har dog fremlagt en redegørelse og et katalog, som indeholder meget andet end de noget panikagtige stoplovsforslag.

Desuden kan der være grund til ved en ny folketingsperiode begyndelse at tage nogle vigtige emner op, også selv om regeringen ikke omtaler dem. Således vil hr. Steen Folke og hr. Kurt Hansen i særlige indlæg behandle henholdsvis NATOs planer om raketoprustningen i Europa, som den danske regering skal tage stilling til om få uger, og det stadigt voksende problem omkring de langtidsarbejdsløse.

I september måned nåede SV-regeringen omsider en situation, hvor den måtte ty til et valg, men det bemærkelsesværdige er, at der ikke mellem de to partier var større uenighed om de politiske hensigter, kun nogen uenighed om måden at nå dem på. Man var enig om kæmpebesparelser, man var endda enig om deres omfang. Man var enig om en skærpet lønpolitik med direkte reallønsnedgang, en 4-årig såkaldt social kontrakt, men regeringspartierne havde nogle rent taktiske problemer:

Venstre kunne af hensyn til konkurrencen med de andre højrepartier ikke godtage f. eks. en udbyttedeling, til trods for at det reelt ville være en fordel for kapitalen, en økonomisk såvel som en ideologisk stabilisering af systemet.

Socialdemokratiet på sin side måtte erkende nødvendigheden af LO-toppens indforståelse og var desuden stillet over for mere præcise betingelser end tidligere for socialdemokratiets medvirken til en forstærket lønpolitik.

Disse mere taktiske hensyn snarere end politiske hensigter kom i vejen for hinanden i september, da sankthansforliget skulle føl-

[Wihjelm]

ges op med endnu mere vidtgående indgreb. Enten måtte socialdemokratiet skaffe sig et bedre alibi for SV-samarbejdet, eller også måtte det komme til et brud i et eller andet omfang med venstre eller med LO-toppen. Meget tyder på, at socialdemokratiet med valget søgte at skaffe sig et bedre alibi for et fortsat samarbejde til højre. Den hurtige genetablering af firkløveret og især valgets resultat kom imidlertid på tværs.

Valget blev ikke den styrkelse af højrepartierne, som er set ved de seneste valg i nabolandene. Det skal endnu en gang konstateres, at venstrefløjspartierne samlet havde en fremgang, som endda var klart større end socialdemokratiets, og at dette var særlig markant i de mest udprægede arbejderkredse, hvor socialdemokratiet overalt gik tilbage. Alene den udemokratiske spærregulering har forhindret, at denne fremgang afspejles i mandattallene, og jeg skal igen beklage, at spærreguleringen medførte, at DKP helt mistede sin repræsentation. På forskellige især sociale områder er DKP et progressivt parti.

Det siger sig selv, at VS er modstander af og vil advare mod og på enhver måde bekæmpe en sådan forhøjelse af spærregrænsen, som konservative kræfter i forskellig forklædning har agiteret for på det sidste. Spærregrænser er selvforstærkende. De lukker af for artikuleret fornyelse. De virker konserverende. Den ideelle funktion, som nogle måske vil tillægge dem, nemlig at sikre mod spontaneistiske bevægelser bygget på enkeltpersoners demagogiske evner, har spærregrænserne overhovedet ikke. Det blev endegyldigt bevist ved 1973-valget.

Det politiske resultat af valget den 23. oktober er mere speget, end mandatforskydningerne alene fremviser. Nok blev det ikke en styrkelse af højrepartierne, men det skal bl. a. vurderes på baggrund af, dels at vi herhjemme oplevede højrebølgen før vore nabolande, dels at højredrejningen er foregået inden for partierne, ikke mindst inden for socialdemokratiet.

Socialdemokratiets valgresultat giver heller ikke noget præcist fingerpeg om vælgernes politiske hensigter. På den ene side byggede socialdemokratiets kampagne, især kampagnen i massemedierne, meget ensidigt på statsministerens person, og her blev der talt til selvpinertendenserne. Det var blod, sved og tårer, større byrder, tilbageholdenhed, bedre

vilkår for erhvervslivet og ingen løfter af nogen art. Det var i åbenbar konkurrence om de borgerlige vælgere. I valgkampen på grundplanet derimod var det sjældent at møde en socialdemokrat, som ikke først og fremmest gav løfter om skatte- og boligreform, om beskæftigelse, om byforbedring i stor stil, om bekæmpelse af atomkraft, om øget indsats for alternativ energi, om inddragelse af DUCs merfortjeneste osv.

Lad mig blive lidt ved det sidste. Både skyggeenergiminister Ivar Nørgaard og socialdemokratiets nye politiske ordfører, hr. Ole Espersen, lovede under valgkampen, at der ville blive grebet ind over for DUCs merfortjeneste på olien og gassen, og her var ikke tale om 1984 eller 1985. Der blev udtrykkeligt sagt: en socialdemokratisk regering vil straks efter valget tage initiativ på dette område. Men det er ikke med i redegørelsen. Det er ikke med i kataloget. Hvor er dette valgløfte blevet af?

Der er ting i redegørelsen, som tyder på, at regeringen denne gang i et vist omfang vil søge at krydse sig frem. Der lægges op til småforbedringer vedrørende selskabsskatten, fradragsmulighederne, udstykningspekulationen, som man næppe kan vente gennemført ved højrepartiernes hjælp, men hovedlinjen er en anden. Det er en videreførelse og en skærpelse af den hidtidige krisepolitik: nedskæringer, besparelser, lønreduktion, erhvervsstøtte. De forbedringer, der er tale om, og som vi vil støtte, er mikroskopiske i forhold til de forringelser, som er hovedlinjen, og der kan næppe være tvivl om deres funktion. Småforbedringerne skal få den hidtil skrappeste nedskærings- og indkomstpolitik til nemmere at glide ned.

I hele diskussionen om krisepolitikken har der fra første færd været to hovedlinjer samt selvfølgelig nogle, der forvirrede flakser rundt imellem dem. Den ene går ud på, at løsningen består i at sænke lønniveauet, så konkurrenceevnen forbedres, det vil sige at eksportere sig ud af krisen eller at eksportere krisen for den sags skyld. Der kan være nuancer i opfattelsen. Nogle vil helst sænke lønningerne direkte ved løndiktater og indgreb mod dyrtidsreguleringen. Andre vil gøre det mere indirekte, det kan være erhvervsstøtte, importtold, devaluering m. v., men hensigten er fælles: at give danske kapitalister bedre konkurrencevilkår og at lade løn-

[Wilhelm]

arbejderne betale herfor. Nogle vil placere hele forbrugsnedgangen på det kollektive forbrug. Andre vil delvis ramme også det private forbrug. Nogle vil gøre det mere hårdhændet og hurtigtvirkende. Andre vil strække det lidt længere og afbøde nogle af de værste virkninger. Men det fundamentale er man enig om: løsningen skal findes på kapitalens betingelser, de grundlæggende kapitalistiske styringsmekanismer, profitmotivet og markedsmekanismen, skal ubetinget respekteres, og skal de søges påvirket, så skal det ske ved gulerodsmetoden, erhvervstilskud o. lign. Hvorom alting er, vi skal eksportere os ud af krisen.

Den anden hovedlinje går ud på, at det er perspektivløst at søge at konkurrere os ud af krisen. Alle andre kapitalistiske lande vil forsøge det samme, og resultatet bliver ét endeløst internationalt skruebrækkeri, ikke bare på den hjemlige, men på den internationale arbejderklassens bekostning. At krisen ikke har nogen løsning overhovedet, fordi kapitalisme og krise nu engang er uløseligt forbundet. At den tilstræbte løsning på kapitalens egne betingelser, når den lykkes bedst, tværtimod bærer kimen i sig til den næste krise. At løsningsforsøg på kapitalens betingelser aldrig er i arbejderklassens interesse. At man derimod direkte – og det vil sige til en vis grad ved tilsidesættelse af de kapitalistiske styringsmekanismer – skal gribe ind over for det vanvid, at et par hundrede tusinde mennesker afskæres fra at skabe værdier. At dette skal ske ved at give dem mulighed for at skabe værdier, som er sikret afsætning, eksempelvis et garanteret boligbyggeri på mindst 40.000, forbedret offentlig service, energibesparelser og alternativ energiforsyning, fremkaldt ved påbud om standarder og normer over for elværker og bygningssejere m. v.

Blandt disse to krisepolitiske hovedlinjer – den ene, som vil stabilisere kapitalismen på dens egne betingelser, gennem internationalt skruebrækkeri at eksportere os ud af krisen og uundgåeligt lægge op til den næste krise, og den anden, som blot i beskeden omfang vil bryde med kapitalismens betingelser, opgive illusionen om at løse kapitalismens kvadratur og i stedet bruge den af kapitalismen lediggjorte arbejdskraft til at gøre samfundet bedre, om ikke mere profitabelt, og dermed skabe et bedre udgangspunkt for en fornuftig

og demokratisk samfundsindretning – blandt disse to hovedlinjer har socialdemokratiet klart valgt og fastholdt den første. Og dette er ikke ændret en tøddel ved valget og regeringsskiftet. Både det dramatiserede og noget panikagtige hastelovskompleks og den mere omfattende regeringserklæring viser dette. Selv om der som før nævnt er garneret med nogle småforbedringer.

Specielt om hastelovene, som vi kommer grundigere ind på senere i dag, vil jeg sammenfattende sige: der er fikst garneret med småforbedringer. Dem stemmer vi for. Talmæssigt bliver det endda nok de fleste af forslagene. Men det centrale og det helt afgørende, nemlig lønstoppet, er vi på det kraftigste imod. I øvrigt kan selv garneringen være tvetydig. Prisstop kan lyde besnærende, men vi har før set, at det kun er en udsættelse, at hele skraldet kommer ved udløbet, så virkningen kun reelt har været den ene at borttrylle en dyrtidsportion eller to fra det lønregulerende januarpristal, hvilket i øvrigt vil være en for regeringen gunstig, ja, måske ligefrem nødvendig baggrund for at få held med det generelle angreb på selve dyrtidsreguleringen, som man utvivlsomt stiler imod som led i en mere permanent ordning, en »social kontrakt«, og som vi ikke vil forsømme nogen lejlighed til at advare lønarbejderne imod.

Af regeringens mere langsigtede planer – og det betyder jo med disse regeringer enhver plan, der rækker ud over to måneder – skal jeg kun hæfte mig ved et par stykker.

Vi har sympati for den tendens, der ser ud til at være i de bebudede skatteforslag. Det gælder dog ikke forslaget vedrørende fremmedarbejdernes forsørgelseskontrakter, som er et knæfald for den småracistiske kampagne, højrefløjen har iværksat, hvilket endda ligeud indrømmes i bemærkningerne til kataloget. Men det får vi lejlighed til at diskutere grundigere ved den forespørgselsdebat om indvandrerproblematikken, som VS anmeldte i september, og som nu er genanmeldt.

Til sidst om det socialdemokratiske flagskib, ØD, som nu er blevet til UD, udbyttedeling. Jeg skal ikke gentage hele vores argumentation imod disse forslag til stabilisering af det kapitalistiske system ved økonomisk og ideologisk integration af lønarbejderne, kun understrege, at vores holdning er den samme til den nye variant. At der trods be-

[Wilhelm]

tegnelsen udbyttedeling eller overskudsdeling stadig er tale om tvangsopsparing, ja, det bekræftede den socialdemokratiske ordfører, da han fremhævede, at det ikke ville mindske, men tværtimod forøge den kapital, der er til rådighed for virksomhederne. Udformningen som overskudsdeling har derudover nogle konsekvenser, som ingen socialist burde kunne godtage. Det svarer jo simpelt hen til en påtvungen fælles akkord for alle ansatte, unge og gamle, raske og nedslidte. Det er ikke svært at forestille sig, hvordan nedslidte 60-årige vil få det under et sådant pres. I alle andre sammenhænge har vi på venstrefløjens kunnet enes om at modsætte os akkordræs og invaliditetsfremmende lønssystemer i det hele taget. Det burde også være tilfældet med udbyttedeling, som i den henseende er værre end de tidligere ØD-varianter. Udbyttedeling vil betyde indbygget splid og usolidaritet mellem arbejderne indbyrdes. Og det er det socialdemokratiske flagskib!

Chr. Christensen (KrF):

Danmarks stærkt forværrede økonomiske situation og den tidligere regerings manglende evne til indbyrdes at blive enig om, hvilke midler man skulle anvende for at stoppe den negative udvikling på det økonomiske område, var hovedårsagen til, at det valg, der nu er overstået, blev udskrevet.

Vort økonomiske uføre skyldes først og fremmest, at der i de sidste år har været ubalance mellem produktion og forbrug, offentligt såvel som privat, fordi forbrugsstigningen i de senere år er løbet langt hurtigere end stigningen i produktionen. Resultatet er blevet forringet konkurrenceevne, stor arbejdsløshed, stigende underskud på betalingsbalancen og en så voldsom gældsætning til udlandet, at vor ret til selv at bestemme i vort eget land er kommet i fare.

Denne udvikling måtte stoppes, og det var på den baggrund, kristeligt folkeparti gik til valg sammen med tre andre partier i det såkaldte firkløversamarbejde med det formål at rette dansk økonomi op ved at stoppe den voldsomme forøgelse af betalingsbalanceunderskuddet, gældsætningen til udlandet, og ved at styrke erhvervenes konkurrenceevne. Midlerne, ja, det var stop for pris-, indkomst- og omkostningsstigninger, det var en solidarisk indkomstpøolitik, hvor ingen enkelt

gruppe kan tiltage sig indkomststigninger, andre grupper ikke kunne få, samt besparelser på de offentlige budgetter – besparelser, der fortrinsvis skulle bestå i udskydelse af anlægsarbejder, der er lidet arbejdskraftforbrugende og meget valutakrævende. Men vi slog samtidig fast og ikke uden aktualitet, at en sådan politik måtte gennemføres af folkettingen uden diktat fra én eller flere af arbejdsmarkedets organisationer.

Firkløverpartierne fik samlet en beskeden fremgang, men på grund af socialdemokratiets gode valgresultat ikke stor nok til at danne en regering, der på nuværende tidspunkt kunne gennemføre de foranstaltninger, vi gik til valg på, og som vi stadig mener er både de rigtige og de nødvendige.

At behovet for drastiske foranstaltninger ikke er blevet mindre, er klart understreget af tidligere finansminister Heinesens udtalelse om, at vi nu kan se vor økonomiske afgrundsrand, og af statsministerens redegørelse i går, hvoraf det fremgik, at betalingsbalanceunderskuddet alene for årets første 9 måneder er kommet op på næsten 11 mia kr., og at vi inden årets udgang kommer op over de 14 mia kr.

I denne situation sidder vi nu med en socialdemokratisk mindretalsregering, som ikke på forhånd har sagt klart, hvordan den vil løse problemerne. Det må være naturligt at spørge: vil, kan og tør denne regering fremsætte de nødvendige forslag, der skal til, for at vi igen kan skabe balance i dansk økonomi? Er svaret et ja, så skal det ikke skorte på vores gode vilje til at melde os blandt de ansvarsbevidste partier i folkettingen, statsministeren i går efterlyste, til at gå ind i reelle forhandlinger om løsningen af vort økonomiske uføre, men det må ske under skyldig hensyntagen til de økonomisk svage i vort samfund.

Vi må medgive regeringen, at der blandt de hastelove, der nu er forelagt folkettingen til behandling, er forslag, der søger at stoppe stigningerne i priser og indkomster, men det er på meget kort sigt. Hvad skal der ske, når disse lovbestemmelser udløber til nytår? Kristeligt folkeparti har tidligere i økopløan Q klart påpeget, at vil man gennemføre en svag indkomstpøolitisk løsnings, bliver man nødt til at bremse forbrugsstigningen igennem en strammere finanspøolitik, det vil sige nye skatter og afgifter, som vil øge omkostningerne

[Chr. Christensen]

og forværre arbejdsløshedssituationen. Er det denne vej, man vil gå? Hvis man læser statsministerens redegørelse om, hvordan man vil søge de offentlige indtægter forøget, så kan man få sine bange anelser.

Og hvor bliver den indkomspolitiske løsning af? Jeg går ud fra, at det er den, man skal forhandle med organisationerne om. Kristeligt folkeparti finder det rigtigt, at en regering taler med arbejdsmarkedets parter, forinden lovforslag af denne art fremsættes, for at sikre den bedste saglige baggrund for et forslags indhold og gennemførelse, men det er under disse forhandlinger væsentligt at huske på, at det ikke er organisationerne, der skal styre eller diktere landets politik. Det er vælgerne igennem deres valgte repræsentanter i folketinget.

Vores bekymring er også, om der bliver tilstrækkelig tid til for regeringen at få etableret det ønskede og nødvendige samarbejde med folketingets partier, hvis lovforslagene skal ligge klar til begyndelsen af december.

Kravet om samarbejde og ansvarlighed må, som det hed i statsministerens redegørelse, i særlig grad gælde de partier, der under valgkampen forpligtede sig over for vælgerne på en realistisk økonomisk politik. Dette ansvar vedstår kristeligt folkeparti, men dette krav pålægger i særlig grad statsministeren ansvaret for at fremlægge forslag for partierne, hvorom der kan samarbejdes, og fremlægge dem i så god tid, at de kan få en grundig behandling.

Vi har med stor interesse noteret os, at regeringen arbejder med et forslag om et grundlag for regulering af sociale ydelser, der er mere rimeligt end den skattepligtige indkomst. Det må i denne forbindelse være naturligt at gøre opmærksom på, at kristeligt folkeparti tidligere her i tinget har fremsat forslag om at forlade den skattepligtige indkomst som normgivende for tildeling af sociale ydelser og i stedet indføre begrebet socialindkomst som grundlag for tildeling af de sociale ydelser, dvs. bruttoindkomsten med fradrag af de udgifter, der er forbundet med erhvervelsen af indkomsten.

Vi har med tilfredshed bemærket regeringens bestræbelser for at afhjælpe de aktuelle flygtningeproblemer, samt at man vil fortsætte hjælpen til udviklingslandene og bedre

vilkårene for fremmedarbejderne her i landet.

Ligeledes har vi bemærket, at man vil udbyde det nordiske samarbejde både økonomisk og kulturelt, og at man vil forberede en ny forsvarsordning. Men vi er skuffede over regeringens manglende initiativer til styrkelse af familierne i vort samfund. Kristeligt folkeparti betragter familien som en af samfundets grundpiller. Går familien i opløsning, går også samfundet i opløsning. Familien er den bedste ramme for menneskers samliv og børnenes trygge opvækst. Derfor må vi værne vore familier og bekæmpe de opløsende tendenser. Stærke kræfter sætter i dag ind for at nedbryde ægteskabet, og det er i nogle tilfælde økonomisk fordelagtigt at leve i ikke-ægteskabelige forhold. Det medfører, at vi må fjerne de lovbestemmelser, der stiller ægteskabet dårligere end andre samlivsformer. Vi må på det familiemæssige område stræbe efter at komme væk fra den gængse nedvurdering og diskriminering af den hjemmearbejdende ægtefælle, som jo i virkeligheden udfører et påskønnelsesværdigt og ansvarsfuldt arbejde såvel økonomisk som pædagogisk i forhold til den opvoksende slægt. I vor lovgivning er denne indsats ikke værdsat, heller ikke skattemæssigt. Vi må gennemføre splitting-systemet, hvorefter ægtefællernes samlede indkomst deles i to og derefter beskattes hos hver. Vi må også gennem tilbud om en forøgelse af det almindelige børnetilskud i barnets 3 første leveår give forældrene en reel valgmulighed med hensyn til at passe børnene, mens de er små. Udgifterne hertil skal nok vise sig at komme ind på anden måde.

Arbejdsmiljøet må gøres mere sundt og sikkert. Da tryk og arbejdsmiljøet er en forudsætning for den enkeltes og for familiens trivsel, må der i højere grad, end tilfældet er nu, tages hensyn til familierne ved virksomhedernes planlægning.

Alkohol og narkotika ødelægger et stigende antal hjem og et stigende antal helt unge. Vi må igennem forskellige foranstaltninger sørge for at dæmme op for denne udvikling. Vi har igennem beslutningsforslag i sidste samling forsøgt at få en vurdering af samfundets indtægter og tab ved alkoholmisbrug for ligesom derigennem at påvirke befolkningens holdning i retning af større vilje og evne til at bekæmpe alkoholmisbruget. Vi vil fortsæt-

[Chr. Christensen]

te disse initiativer, og jeg håber, regeringen vil medvirke positivt hertil.

Vi vil et samfund, hvor unge familier kan give deres børn et godt og et trygt hjem. Velværd og trivsel i et samfund beror ikke alene på økonomi, men i højere grad på medansvar og medbestemmelse og medleven. Mennesket må ikke fastlåses i den tiltagende materialisme. Vi vil arbejde for et samfund, der er rigt på sande livsværdier, et samfund, hvor det er godt at være menneske. Hermed kan vi også være med til at opfylde statsministerens ønske om at forbedre livsvilkårene i vort samfund, så den enkelte kan få en meningsfyldt og varieret tilværelse.

Et sådant samfund bygges efter vor opfattelse bedst op på vor tusindårige kristne kulturarv. Derfor må vi bryde den negative linje fra U 90, hvor der ses helt bort fra det kristne værdigrundlag i skolen. Vor kristne kulturarv, kærlighed og respekt for hjemmet og egenskaber som pligtfølelse og ansvarsfølelse må være bærende for skolen, hvis den igen skal blive et sted, hvor børn, forældre og lærere trygt kan færdes. Skoleloven må tages op til revision både med hensyn til skolens målsætning og med hensyn til kundskabsniveau, og vort tidligere fremsatte lovforslag om afgangsprøver på begge niveauer i 9. klasse vil blive genfremsat snarest.

Jeg er enig med statsministeren i, at problemerne omkring de 16-19-åriges uddannelse trænger sig stærkt på. Den voldsomme tilgang til gymnasiet må begrænses, bl. a. ved at gøre den praktiske uddannelse mere attraktiv. Disse uddannelsers teoretiske og praktiske indhold må styrkes, så de kan give tilstrækkelig baggrund for ansættelse inden for handel, håndværk og industri m.v., men også give mulighed for videre uddannelse inden for disse områder. Derigennem kan vi også bedre fastholde gymnasiets kundskabsniveau.

Studiestøtten må også afklares. Den må overføres fra statsgaranterede bank- og sparekasselån til statslån. Støtten må ydes som lån, der er afdragsfri og rentefri i studietiden, og så må den tildeles alle studieberettigede uanset forældrenes indkomst. Støtten skal tilbagebetales, dog sådan at det tilbagebetalingspligtige beløb ikke forrentes, men pristalsreguleres, således at det, der tilbagebetales, i købekraft svarer til det modtagne.

Statsministeren sluttede sin redegørelse i går med at sige, at vi her fra folketinget må handle sådan i det, der nu forestår, at borgerne kan have tillid til, at byrderne vil blive fordelt på en socialt rimelig måde. Det er en forpligtelse, sagde statsministeren, vi alle må tage alvorligt. Og han fortsatte:

»Det er her i folketinget, de afgørende beslutninger skal træffes. De kan kun træffes, hvis der er stærk vilje til samarbejde.«

Jeg er enig med statsministeren i disse betragtninger, og kristeligt folkeparti er parat til at tage udfordringen op.

Ib Christensen (DR):

Retsforbundet tager gerne mod regeringens udstrakte hånd om samarbejde med alle ansvarsbevidste partier. Meningen med regeringens udspil, der jo indeholder en række socialdemokratiske mærkesager, må være ønsket om en fri forhandling og gennemførelse ved skiftende flertal. Men så må også andre partier, herunder retsforbundet, fremføre vore krav og ønsker.

Hr. Ole Vig Jensen mente at kunne fortolke regeringens erklæring som udtryk for, at man vil afvise skiftende flertal, men det står der faktisk ikke. Der står – og det kan godt læses som et ønske – at det vil være af betydning, at der skabes et bredt parlamentarisk grundlag for den økonomiske politik, men det er jo ikke en afvisning af skiftende flertal, men et ønske fra regeringen. Dertil kommer, at f. eks. dagbladet Aktuelt valgnatten skrev, at nu skulle der arbejdes og regeres med skiftende flertal. At Aktuelt så i dag, 14 dage efter, skriver nærmest det modsatte, kan jo være udtryk for, at det måske var en god idé af regeringen med de skiftende standpunkter også at satse på skiftende flertal.

Endelig kan man sige, at et bredt parlamentarisk grundlag kan jo skabes – vi er meget imod det, men det kan skabes – af firkløverpartiet og regeringen, det er 126 mandater bag indkomstpoltikken, og der kan også skabes et bredt parlamentarisk grundlag for indgreb mod jord- og ejendomsspekulationen med 103 mandater til anden side. I begge tilfælde ligger der altså et bredt parlamentarisk flertal bag ved det, som altså efter åbningstalen skulle være væsentlige elementer i regeringens politik. På den måde kan rege-

[Ib Christensen]

ringen altså, hvis den vil, få tingene til at gå op.

Herunder er det også værd at notere sig, at hr. Gert Petersen endnu en gang på SFs vegne erklærede sig parat til at samarbejde med regeringen om en reformpolitik, selv om regeringen på det indkomstpolitiske område entrettede til anden side. Hr. Ninn-Hansen – har jeg set refereret i aviserne – sagde på det konservative landsrådsmøde, for nu at tage en repræsentant for den anden side af tinget, at det måske kunne være nødvendigt, at man fra borgerlig side samarbejdede om indkomstpoltikken med regeringen, selv om regeringen på andre områder entrettede til anden side. Dermed er der altså visse åbninger, regeringen nok gør klogt i at tage til efterretning.

Det var der derimod ikke i indlægget fra hr. Ellemann-Jensen, der talte om den nødvendige politik og ansvarlige partier og dermed underforstod, at det var kun sådanne partier som partiet venstre. Det er altså endnu en gang nødvendigt at gøre opmærksom på, at den nødvendige politik også ifølge en hærskere af uafhængige økonomers mening går ud på, at man stopper jord- og ejendomsspekulationen, som er en farlig inflationskilde og samtidig erhvervsskadelig. Partiet venstre har vel mere end noget andet parti ansvaret for, at ejendomsbeskatningen er nedbrudt, som også hr. Ellemann-Jensen fastslog at den var blevet. Med andre ord har man ført en groft uansvarlig politik på dette område.

Hr. Poul Schlüter frygtede socialistiske elementer i regeringens politik, som vi selvfølgelig alle måtte være på vagt over for. Hvis hr. Poul Schlüter dermed tænkte på bebudelsen af et forslag om obligatorisk overskudsdeling, kan man jo berolige hr. Poul Schlüter med, at ifølge dagbladet Politiken i dag er det slet ikke meningen, at dette forslag skal gennemføres. Man vil sørge for, at det bliver syltet i folketinget, og skulle det blive vedtaget, så vil det enten falde ind under ejendomsretsekspropriationsparagraffen i grundloven og kunne udskydes, eller også vil det komme til folkeafstemning, hvor det meget sandsynligt vil falde. Derfor tror jeg sådan set, at hr. Poul Schlüter, hvis det er det, han tænkte på, kan spare sig sine bekymringer, men nok snarere dreje dem hen i retning af, at der jo også ligger en slags socialisme i

at lade statsmagten fastsætte lønninger, priser osv. i det private erhvervsliv. Det skulle hr. Poul Schlüter hellere tænke på, den farlige socialisme, der ligger deri, men på det område har netop hr. Poul Schlüter åbenbart ingen anfægtelser. Således kan man altså vende op og ned på begreberne, alt efter hvilke økonomiske interesser man har valgt at varetage.

Retsforbundet vil se nærmere på regeringens forslag om en løbende ejendomsbeskatning som erstatning for lejeværdibeskatningen og muligvis kapitalvindingsskatten. Jeg ser i dagbladet Aktuelt i dag, at man regner med en sats på 0,8 pct. af ejendomsværdierne, altså et provenu på 1 mia kr. til erstatning for lejeværdibeskatningens provenu. Det er jo ikke noget stort og epokegørende beløb, men vi vil da se på disse forslag. Vi vil imidlertid genfremsætte vort lovforslag om en jordværdistigningsafgift, som er et langt mere retfærdigt, mere effektivt og formentlig lettere administrerbart forslag. Men vi er da parate til at forhandle med regeringen, f. eks. om en statsgrundskyld. En statsgrundskyld på 3 pct. vil give 6 mia kr. i provenu til statskassen, og der vil så være noget at gøre godt med med hensyn til indkomstbeskatningen.

Vi er altså parate til at forhandle med regeringen om disse ting, og vi går ud fra, at også tanker som dem, jeg her har nævnt, vil være indeholdt i eller vil kunne rummes inden for den målsætning, regeringen stiller op med hensyn til en beskatning af fast ejendom.

Vi ser også med sympati på en del af de forslag, hvis sigte er at fjerne forskellige legale skatteomgåelsesmuligheder, men må fastholde, at de gennem forslagene indvundne midler anvendes til forhøjelse af personfradraget og forlængelse af proportionalsskattestrækket. Går man videre på ejendomsbeskatningens område, som jeg her har nævnt, vil der også være midler hertil. Vi kan endda forøge regeringens katalog på et enkelt område, idet vi savner beskatning af kursgevinster. Det kunne regeringen godt have taget med, det ville være en rimelig foranstaltning.

Vi kan endelig henvisse til, at en definitiv renteskatteordning som den, der er foreslået af Arbejderbevægelsens Erhvervsråd, måske var en god idé til at løse hele spørgsmålet om rentefradrags- og skatteproblematikken.

[Ib Christensen]

Bespærelserne på de 2,5 mia kr. vil vi se på, når forslagene kommer. Generelt må vi konstatere, at beløbet er for beskedent. I stedet for at øge erhvervstilskuddene, som regeringen vil, bør de afvikles. Der er intet perspektiv i med den ene hånd at føre en erhvervs- og beskæftigelsesnedbrydende valuta- og skattepolitik og med den anden hånd at give tilskud til erhvervsliv og beskæftigelsesforanstaltninger. Vi tager afstand fra den styringsfilosofi, som behersker regeringens erhvervspolitik.

Vi beklager, at regeringen søger at klare de alvorlige betalingsbalanceproblemer gennem en hårdere skattepolitik, der vil øge arbejdsløsheden, i stedet for en ny valutapolitik. Vi må gentage vort forslag om en frigørelse af kronen fra EFs valutasystem. Det vil hurtigt kunne bedre konkurrenceevnen og dermed beskæftigelse og betalingsbalance. Det psykologisk rigtige tidspunkt var ellers inde til at foretage en drastisk ændring i Danmarks valutapolitik, men det har regeringen altså ikke gjort, måske fordi man ikke har turdet, for efter valget er det jo kommet frem, at EF-Kommissionen vil se med den yderste grad af uvilje på en ændring af Danmarks valutapolitik i form af en 15 pct.s devaluering eller – må man antage – en kronefrigivelse som den, vi foreslår. Det betyder med andre ord, at det bliver gennem en finanspolitisk stramning og deraf følgende højere arbejdsløshed, man vil søge at klare betalingsbalanceproblemet i stedet for at gøre det på en social måde gennem en ændret valutapolitik.

Vi må have at vide, om de uklare sætninger i åbningstalen vedrørende forsvarsudgifterne dækker over et ønske om besparelser eller øgede udgifter.

Retsforbundet har ingen indvendinger imod, at regeringen indleder drøftelser med arbejdsmarkedsorganisationerne, men vi modsætter os nu som før en statslig tvangsindkomstpolitik. Kan der mellem arbejdsmarkedets parter opnås aftaler om indkomstillægholdenhed og udbyttedeling, er det kun godt, men det skal baseres på frie forhandlinger under ansvar for at kunne holde, og ingen lovdiktater må trækkes ned over parterne.

En jord-, bolig-, skatte- og valutapolitik, der umiddelbart og på længere sigt vil afhjælpe arbejdsløsheden og betalingsbalan-

ceunderskuddet og gøre det på en socialt ansvarlig måde, må være den politik, regering og folketing kan stille arbejdsmarked og erhvervsliv i udsigt. Det vil bl.a. sige inddragelse af de arbejdsfrie gevinster, stop for legale skatteomgørelser og spekulation samt lettelse af indkomstskattetrykket, så omkostningerne kan dæmpes og opsparringen kan ledes til arbejdspladser i erhvervslivet til lavere rente i stedet for som nu til passiv anbringelse i fast ejendom. Vi mener i øvrigt, at udlånsloftet bør hæves.

Der mangler en hel del i regeringens udspil, for at man kan sige, at den er på rette vej til en sådan total omlægning af den hidtil førte økonomiske politik. Retsforbundet er helt enig med regeringen om, at der skal sikres lønmodtagerne en afgørende indflydelse på deres indefrosne dyrtidsportioner. I konsekvens heraf foreslår vi, at pengene over en rimelig periode udbetales til hver enkelt lønmodtagers frie forvaltning.

Regeringen er yderst forsigtig i sine formuleringer omkring Statens Uddannelsesstøtte. Jeg kan oplyse, at retsforbundet agter at genfremsætte vort lovforslag om overgang til statslån, der er rente- og afdragsfri under uddannelsen.

I det energipolitiske afsnit i statsministerens redegørelse savnes der et tilsagn om udarbejdelse af en alternativ energiplan. Det er ikke nok, at de økonomiske aspekter med eller uden kernekraft undersøges. Alle aspekter må nøje undersøges af dertil egnede eksperter, og retsforbundet vil derfor genfremsætte vort beslutningsforslag om udarbejdelse af en alternativ energiplan uden kernekraft. Vi konstaterer med beklagelse, at der intet oplæg er i åbningstalen om en genforhandling med DUC, så staten kan få en rimeligere aftale. Vi vil lægge vægt på, at en sådan genforhandling finder sted.

Regeringen taler positivt om videreførelse af forhandlinger om et nordisk energisamarbejde, men det er nødvendigt at konstatere, at et sådant ikke finder sted. Derimod ønsker regeringen øjensynlig fortsat at lade Danmark binde til EFs mere og mere overstatslige fælles energipolitik, der bygger på kernekraft.

Statsministeren var i øvrigt næsten fuldstændig tavs om EF-politikken, til trods for at et så centralt område som EFs landbrugs- politik står foran sammenbrud, og til trods

[lb Christensen]

for den omvæltning i EF, som udvidelsen med tre sydeuropæiske lande vil bringe, og som vil føre Danmark endnu længere væk fra det nordiske samarbejde. Lad mig tilføje, at statsministerens forhåbning om, at de øvrige nordiske lande vil lade sig opløse af EFs valutaslange, EMSen, formentlig efter al sandsynlighed ikke vil gå i opfyldelse. Retsforbundet må slutte, at ikke mindst når det gælder EF-politikken, tilpasser regeringen – for nu at bruge statsministerens egne ord – sin politik til de ændringer i vind og strøm, som man udsættes for. Måtte regeringen sande, at der ingen politik ligger i at følge med strømmen og føre en politik, som vinden blæser.

Med disse ord skal jeg tilsige retsforbundets medvirken til at støtte de fornuftige ting i regeringens program – og dem var der en del af – og til på den anden side at fjerne de urimeligheder, der altså også var. Vi er parate til at medvirke, også til dybtgående og i nogle kredse yderst upopulære, men nødvendige og rigtige indgreb, men forventer til gengæld naturligvis en rimelig indflydelse.

Lindenskov (S):

Hr. formand. Som nyt medlem af folketinget vil jeg først benytte lejligheden til at takke for den gode modtagelse, jeg har fået her i huset. Det skal være mit håb, at den positive ånd, som hidtil har præget det samarbejde, der har været folketing, regering og Færøernes hjemmestyre imellem, må fortsætte.

Det grundlag, som danner rammen om hjemmestyreordningen, er loven af den 23. marts 1948. Dette grundlag for Færøernes selvstyre har haft stor betydning for den gode udvikling, der i de forløbne 31 år har været det færøske samfund til del.

I et indlæg her i tinget for snart mange år siden nævnte min forgænger, hr. Johan Nielsen, som det beskedne menneske, han i grunden er, bl. a., at han følte sig lille ved at komme op her på talerstolen og tale om Færøerne efter at have hørt de forskellige medlemmer ordne forholdene ude i den store verden og fortælle folk i øst og vest, hvad de skulle tro og gøre.

Selv om det for en og anden kan synes umotiveret i denne for Danmark så alvorlige økonomiske situation at fremdrage andre problemer end netop dem, som statsministe-

ren så udførligt har omtalt her i tinget, vil jeg tillade mig at nævne enkelte af de mange facetter, der er så grundlæggende for den færøske økonomi, for vor hele eksistens som et af Nordens folk.

Jeg vil takke statsministeren for den meget positive udtalelse om samarbejdet mellem regeringen og det færøske hjemmestyre om en række fælles opgaver inden for hjemmestyreordningen og for statsministerens tilsagn om fortsat positiv samarbejdsatmosfære. Denne understregning af samarbejdet er jeg glad for at kunne konstatere.

De mangeartede opgaver af økonomisk og anden art, som rigsmyndighederne i fællesskab med hjemmestyret har løst og varetaget i det færøske samfund, er selvfølgelig af den allerstørste betydning for en fortsat god udvikling og fremgang for samfundet. Ønsket om at opnå en større selvstændighed – en af ledetrådene i loven om hjemmestyret af 1948 – således at det færøske samfund i den grad, det er muligt, kan være selvhjulpent, har båret gode frugter. Hjemmestyrets initiativer om overflytning af visse fællesanliggender – nærmere betegnet overtagelsen af den sociale administration og undervisningsadministrationen og herudover overtagelsen af det færøske postvæsen – er af stor betydning for en god videre udvikling af disse samfundsopgaver. Selv om disse overførelser har medført et større ansvar, også økonomisk, for hjemmestyret, kan vi med glæde konstatere den samfundsmæssigt gode udvikling, hvad angår disse anliggender.

Vi ser fremtiden i møde med en vis frimodighed, forudsat at betingelserne for opretholdelse af fiskerierhvervet er til stede, men her er det, som om den nye retsstilling på havene har vendt op og ned på så mange ting, især for det færøske samfund.

De meget store investeringer i fiskeriet, i samfundet som helhed, er ydet under de betingelser, vi har som fiskerination. Dette grundlag er delvis revet løs efter udvidelsen af fiskerigrænserne til 200 sømil med efterfølgende meget kraftige indskrænkninger for færøsk fjernfiskeri. Vi kan ikke bekræfte den fulde sandhed i udtrykket »Hvad udad tabes, skal indad vindes«.

Efter at Danmark indtrådte i EF, har færøringernes muligheder for at fiske i traditionelle fiskeområder været ganske kraftigt forværret. Færøinger kender, hvad det vil sige

[Lindenskov]

altid at skulle være på vagt efter nye muligheder, andre fiskepladser, ændrede fiskemetoder. Disse betingelser koster, disse stadige udfordringer kræver uforholdsmæssigt store investeringer.

Det er svært for færøske fiskere, for færinger i det hele taget at forstå, at færinger stilles så ringe i fiskeområder, der findes inden for Danmarks riges grænser både i Grønland og i Nordsøen, hvor situationen jo er den, at tyskeren, franskmændene, englænderen, hollænderen og belgieren har fortrinsret forud for almindelige danske statsborgere, nemlig færinger.

Færøerne havde en eksport på omkring 800-900 mill. kr. i 1977, dog senere med en nedadgående tendens i 1978 på grund af de nye retsbegreber på havet. Eksporten af fisk og fiskeprodukter tæller mere end 96 pct. af landets samlede eksport.

Vi vil fra hjemmestyrets side gøre alt for at stimulere og stabilisere det færøske erhvervsgrundlag, det vil sige fiskeriet. Vi står over for meget store udfordringer. Vi har ikke mulighed for at omstille hele produktionsapparatet til de nye betingelser på no time. Vi ved, hvad udgifterne til fiskeriet betyder i disse olietider, hvad det betyder for samfundet, for det enkelte fiskeskib, for virksomhederne på land, men vi vil på trods af de store landes stillingtagen og i nogen grad manglende forståelse for, hvordan fiskeriet bør foregå i fremtiden, fortsat yde vort bedste for at vinde forståelse for den lille nation og dens berettigelse til at forme sin egen fremtid. Vi kender regeringens, statsministerens, gode vilje og forståelse for denne sag, og vi tror på en løsning af dette for Færøerne så altovervejende og alvorlige problem.

»Hvad skal dog en spurv i tranedans og ugle mellem krager?«, var et ordsprog, man brugte hertilands i hine dage. Selv om jeg her i tinget tilslutter mig den socialdemokratiske gruppe, har jeg ingen grund til at dølge min rette herkomst, at jeg først og fremmest er valgt som repræsentant for Færøerne. Jeg vil her i tinget tale færingernes sag.

Jeg sætter min lid til, at det vil lykkes for det høje ting, for statsministeren og for regeringen at medvirke til en for færingerne gunstig løsning, således at erhvervsgrundlaget for det færøske samfund kan sikres fremover.

Steen Folke (VS):

Det radikale venstre har varslet en forespørgselsdebat om NATOs planer om nye atomraketter, og det er godt. Faktisk havde SF og VS aftalt at tage et bredere initiativ til en sådan debat, men det afgørende er ikke, hvem der står bag, men at debatten kommer.

Selv om der således bliver lejlighed til en grundigere debat om hele spørgsmålet, vil jeg gerne allerede ved denne lejlighed tage emnet op, fordi det er af så afgørende betydning.

Det var jo ikke mange ord, statsministeren ofrede på militær sikkerhedspolitik, men han nævnte dog, at Danmark har et ønske om at bidrage til afspænding og nedrustning, og hævdede, at dette ønske spiller en afgørende rolle for den danske politik. På den baggrund skulle man tro, det måtte være ganske klart, at den danske regering agtede at sige et tordnende nej til ny atomoprustning i Vesteuropa som et led i NATOs nye atomstrategi. Men så vidt jeg forstår, er det aldeles ikke spor klart. Tværtimod tyder alt på, at den officielle danske holdning i hvert fald indtil for nylig har været, at man agter at sige ja til udstationering i Vesteuropa af 464 krydsraketter og 108 Pershing-raketter på NATOs ministerrådsmøde i december. Således fremgik det af en artikel i International Herald Tribune om sagen i går, at danske diplomater, der har med sagen at gøre, har givet udtryk for en positiv holdning til dette nye skridt på oprustningens vej. Jeg vil gerne spørge statsministeren direkte: er et dansk tilsagn til udstationering af 572 nye djævelske atomraketter det næste konstruktive bidrag til afspænding og nedrustning?

Hr. Ole Espersen omtalte sagen i en bisætning uden at røbe noget om socialdemokratiets stillingtagen, men det er bemærkelsesværdigt, at det, som hr. Ole Espersen talte om, var »forbedring af de nukleare systemer«. Hvad behager? Der foreligger planer om et nyt afgørende skridt på atomoprustningens vej, og det omtaler hr. Ole Espersen som »forbedring af de nukleare systemer«. Hvem kan være imod forbedringer, og så når det drejer sig om noget så teknisk som nukleare systemer? Hr. Ole Espersens sprogbrug er et godt – men jeg synes også uhyggeligt – eksempel på, hvordan politiske beslutninger med menneskeligt skræmmende perspektiver forsøges indpakket i teknokratiske og velklingende ord, som skjuler det reelle indhold.

[Steen Folke]

Det, som hr. Ole Espersen kalder nukleare systemer, det er det, vi andre kalder atom-bomber og -raketter. Sprogbrugen er i øvrigt parallel til, at statsministeren og andre velovervejede taler om kerneenergi og kernekraft – det er det, som i befolkningen kaldes atomkraft, og det lyder jo ikke nær så tillokkende.

I den sidste tid er der tydeligvis opstået usikkerhed i socialdemokratiet og regeringen omkring beslutningen om den nye atomoprustning. Fru Jytte Hildens udtalelser i morgens radioavis må vel ses som et udtryk herfor. Men hr. Ole Espersen var såmænd selv med til at rejse tvivlen under valgkampen i et interview, som Information bragte den 15. oktober. Hr. Ole Espersen udtrykte sig ganske vist sin vane tro uhyre forsigtigt, men det var dog tilstrækkeligt til at få en vis hr. Schleimann, som efter eget udsagn også er socialdemokrat, til at fare ud med en grusom salve i Berlingske Tidendes kronik. I øvrigt vil jeg sige, at det i høj grad er Informations fortjeneste, at debatten overhovedet er blevet rejst. Nu er det vigtigt, at debatten breder sig, og at der lægges så stærkt pres som muligt på socialdemokratiet. Det gælder også i Norge og Holland. De hollandske socialdemokrater har sagt nej til de nye atomraketter, og de norske socialdemokrater og den norske regering er delt på spørgsmålet.

Alligevel skal jeg ikke lægge skjul på, at jeg har svært ved at mobilisere nogen særlig optimisme omkring den danske regerings beslutning i sagen. Hvis nogen skulle have glemt det, så var det under en socialdemokratisk regering, det blev besluttet, at Danmark skulle købe nye F-16 fly for en 3–4 mia kr. Det var en socialdemokratisk forsvarsminister, der gav tilsagn om at medvirke til et nyt flyvarslingsystem, det såkaldte AWACS-system, der kommer til at koste den danske stat op mod 300 mill. kr. Det var vor nuværende statsminister, som nægtede at tage klart afstand fra neutronbomben. Regeringen sagde dengang: den er jo blot et atomvåben blandt mange andre, hvoraf de fleste endda medfører langt mere omfattende masedestruktion. Og det var en socialdemokratisk ledet regering, som tidligere på året gav principielt tilsagn til NATOs krav om, at militærbudgetterne skal øges med 3 pct. om året i faste priser.

Der er ingen tvivl om, at der på dette område er en nok så stor uoverensstemmelse

mellem socialdemokratiets top og store dele af partiets basis, ikke mindst i arbejderklassen. Derfor vil jeg gerne til slut opfordre alle, der er modstandere af den nye atomoprustning, til i de kommende uger at bombardere socialdemokraterne i og uden for regeringen med henvendelser. Det skal i hvert fald gøres så svært som muligt for regeringen at sige ja til atomoprustningen på NATOs minister-rådsmøde i december.

Steenholdt (Grøn.):

Det er mig en glæde igen i dag at kunne stå her på talerstolen efter et vel overstået og vellykket valg for atassut og for mig personlig. Det er en stor glæde, at atassuts fremgang siden stiftelsen som landsdækkende organisation i 1977 ved dette valg er slået igennem, at vi har fået et flertal.

Der er folk i Grønland, der påstår, at folketingsarbejdet ikke har så stor betydning for Grønland mere, efter at vi har fået hjemmestyre. Vi i atassut er ikke enige i denne betragtning, som vi synes er for snæversynet. For os er folketingsarbejdet lige så vigtigt nu som før. Vi har etableret vores hjemmestyre inden for rigsfællesskabet; derfor vil arbejdet i folketinget for Grønland altid være den uundværlige bro, vi skal benytte for at sikre og for at understrege rigsfællesskabet, for at sikre hjemmestyrets trivsel og for at sikre vores fremtid inden for rigsenheden.

Folketingsarbejdet betragter vi også som en vigtig bro i vores uundværlige samarbejde med omverdenen til Grønlands gavn. Vi er godt i gang med at etablere vores hjemmestyre. Det er atassuts ønske, at hjemmestyret skal være til gavn og ære for rigsenheden, til gavn for en sund udvikling for vort land og for vort samfund.

Atassut er ikke tilhænger af forhastede initiativer med hensyn til overtagelse af opgaverne, men foretrækker en gradvis udvikling, således at vi kan opbygge hjemmestyret på et solidt grundlag. Derfor ønsker atassut opbygning af hjemmestyret under fuld forståelse med de danske myndigheder og uden unødige konfrontationer. Dette vil da også være det sundeste for Grønland. Vi vil dog appellere til forståelse, hvis vi somme tider skulle ønske særordninger for at beskytte vores for nogle områders vedkommende specielle samfund.

[Steenholdt]

Erhvervsområdet er det vigtigste fundament til at gøre Grønland mere selvhjulpet i de kommende år, således at vi kan begrænse statens pengeoverførsler til det grønlandske samfund. Det er af største vigtighed, at vi udbygger vores fiskerierhverv til større rentabilitet. Derfor må vi appellere til forståelse for vores ønske om, at vores fiskere får til-delt større og større kvoter, samtidig med at vi sikrer vore havs ressourcer mod overudnyttelse.

Størrelsen af arbejdsløsheden i Grønland er totalt afhængig af den eneste industri, som er knyttet til fiskerierhvervet. Derfor er udbygningen af dette erhverv alfa og omega for det grønlandske samfund.

Der er for tiden en livlig diskussion i Grønland vedrørende undersøgelser på råstofområdet. Det er atassuts opfattelse, at undersøgelserne bør fortsætte. Sådanne undersøgelser er nødvendige, hvis vi skal have et sagligt grundlag for vores fremtidige beslutninger om eventuel udnyttelse, eller hvis vi skal kunne afslå ansøgninger om udnyttelse. Atassut er ikke tilhænger af at tage beslutninger uden virkelig at have et sagligt grundlag.

Jeg vil ikke unnlade at sige, at jeg er glad for at kunne fortsætte mit tekniske samarbejde med socialdemokratiet – et samarbejde, som jo flere gange også er gået ud over det tekniske. Jeg vil gerne tilsige regeringen min støtte i de situationer, hvor regeringens landspolitiske målsætning også vil være til gavn for Grønland, til gavn for hele rigsheden.

Til slut – som den, der repræsenterer de fleste stemmer i Grønland – føler jeg ved denne lejlighed forpligtelse til at overbringe det grønlandske folks hilsen til folketinget med ønske om det bedste forhold og det bedste samarbejde.

Formanden:

Jeg skal her afbryde forhandlingerne og udsætte mødet. Da der som sagt er anmodet om halvanden times frokostpause, genoptages mødet kl. 13.30. Jeg gør opmærksom på, at vi starter kl. 13.30 med de sidste fem punkter på dagsordenen, altså punkt 39–43, og at der er afstemning under punkt 42 og 43.

Mødet udsat kl. 11.55

Mødet genoptaget kl. 13.30

Meddelelser fra formanden:

Formanden:

Medlemmer af folketinget Wilhjelms (VS), Steen Folke (VS), Kurt Hansen (VS), Anne Grete Holmsgård (VS), Tyroll (VS) og Waldorff (VS) har meddelt mig, at de ønsker til statsministeren, arbejdsministeren, socialministeren, undervisningsministeren og justitsministeren at stille følgende:

Forespørgsel.

»Hvad kan regeringen oplyse om indvandrerfamiliernes og andre udlændinges situation her i landet, og hvilke tanker gør regeringen sig med henblik på at ændre forholdene?«

(Forespørgsel nr. 1).

Medlem af folketinget Poul Schlüter (KF) har meddelt mig, at han ønsker til statsministeren at stille følgende:

Forespørgsel.

»Vil statsministeren redegøre for grundene til, at statsministeren har besluttet at udnævne den nuværende skatte- og afgiftsminister på trods af de foreliggende oplysninger om ligningsrådets afgørelse i 1976 af skatte- og afgiftsministerens personlige skattesag?«

(Forespørgsel nr. 2).

Medlem af folketinget Stinus (RV) har meddelt mig, at han ønsker til udenrigsministeren at stille følgende:

Forespørgsel.

»Hvilke oplysninger kan regeringen give om sin holdning på NATO-ministerrådsmødet 12.–14. december til principbeslutningen om stationering af krydsermissiler og Pershing II-raketter i Vesteuropa?«

(Forespørgsel nr. 3).

Medlem af folketinget Glistrup (FP) har meddelt mig, at han ønsker til statsministeren at stille følgende:

Forespørgsel.

[Formanden]

»Vil regeringen love, at Danmark får som-
mertid i 1980?«

(Forespørgsel nr. 4).

Man gik først til dagsordenens punkt 39,
der var:

**39) Spørgsmål om meddelelse af orlov til og
indkaldelse af stedfortræderen for folketings-
medlem Erik Andersen.**

Formanden:

Hvis ingen gør indsigelse, vil jeg betragte
det som vedtaget, at den ønskede orlov med-
deles fra og med den 7. november 1979, og
at stedfortræderen indkaldes som midlerti-
digt medlem. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

**40) Spørgsmål om meddelelse af orlov til og
indkaldelse af stedfortræderen for folketings-
medlem Mette Groes.**

Formanden:

Hvis ingen gør indsigelse, vil jeg betragte
det som vedtaget, at den ønskede orlov med-
deles fra og med den 7. november 1979, og
at stedfortræderen indkaldes som midlerti-
digt medlem. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

**41) Spørgsmål om meddelelse af orlov til og ind-
kaldelse af stedfortræderen for folketingsmedlem
Erhard Jakobsen.**

Formanden:

Hvis ingen gør indsigelse, vil jeg betragte
det som vedtaget, at den ønskede orlov med-
deles fra og med den 9. november 1979, og
at stedfortræderen indkaldes som midlerti-
digt medlem. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

**42) Indstilling fra udvalget til valgs prøvelse
(vedr. midlertidige medlemmer af folketinget).**

Forhandling

Tastesen (S):

Folketinget har nu vedtaget at meddele
orlov til 3 medlemmer og at indkalde sted-
fortræderne.

Som ordfører for udvalget til valgs prøvel-
se skal jeg herefter tillade mig at gøre indstil-
ling om, at stedfortræderne godkendes som
midlertidige medlemmer af folketinget.

Hr. *Erik Andersen* er valgt i Sønderjyl-
lands amtskreds, og i anledning af hans or-
lov indkaldes 1. stedfortræder for socialde-
mokratiet i denne amtskreds, arkivar *Jørgen
Witte*.

Fru *Mette Groes* er valgt i Nordjyllands
amtskreds, og i anledning af hendes orlov
indkaldes 1. stedfortræder for socialdemo-
kratiet i denne amtskreds, sparekassekon-
sulent *Ole Jensen*.

Hr. *Erhard Jakobsen* er valgt i Fyns amts-
kreds, og i anledning af hans orlov indkaldes
1. stedfortræder for centrum-demokraterne i
denne amtskreds, fru *Mette Brigsted Hansen*.

Udvalget til valgs prøvelse har i et møde i
dag behandlet disse sager, og jeg kan herefter
på udvalgets vegne afgive følgende:

Indstilling

1. Arkivar Jørgen Witte godkendes som mid-
lertidigt medlem af folketinget fra og med i
dag, den 7. november 1979.
2. Sparekassekonsulent Ole Jensen godken-
des som midlertidigt medlem af folketinget
ligeledes fra og med i dag, den 7. november
1979.
3. Fru Mette Brigsted Hansen godkendes
som midlertidigt medlem af folketinget fra
og med den 9. november 1979.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Udvalgets ovennævnte indstilling
vedtoges enstemmigt med 142 stemmer.

Den næste sag på dagsordenen var:

**43) Indstilling fra udvalget til valgs prøvelse
(vedr. 1 repræsentant til Europa-Parlamentet).**

Forhandling

Tastesen (S):

[Tastesen]

Denne gang skal jeg gøre indstilling om godkendelse af en stedfortræder som repræsentant til Europa-Parlamentet.

Hr. *Kjeld Olesen*, der ved valget den 7. juni 1979 blev valgt til repræsentant i Europa-Parlamentet, blev den 26. oktober 1979 udnævnt til udenrigsminister. Han har herefter i skrivelse af 5. november d.å. meddelt folketingets formand, at han under henvisning til Europa-Parlamentets forretningsorden art. 4, nr. 4, om uforenelighed har underrettet formanden for Europa-Parlamentet om, at han er udtrådt som medlem af Europa-Parlamentet.

De nærmere bestemmelser herom findes i art. 6, stk. 1, i Akt af 20. september 1976 om almindelige direkte valg af repræsentanterne i Forsamlingen, jfr. også § 32, stk. 2, i lov nr. 609 af 14. december 1977 om valg af danske repræsentanter til Europa-Parlamentet (De europæiske Fællesskabers Forsamling). Det hedder i sidstnævnte lovbestemmelse: »Hvervet som repræsentant i Europa-Parlamentet er efter De europæiske Fællesskabers regler uforeneligt med hvervet som: 1) medlem af regeringen «.

I den nævnte lov af 14. december 1977 siges det i § 33: »Er en repræsentants mandat i Europa-Parlamentet ledigt, indtræder den kandidat, som ifølge den i § 23, stk. 2, henholdsvis § 24, stk. 3, nævnte fortegnelse er nærmest berettiget hertil «.

Der er herefter rettet henvendelse først til hr. *Lasse Budtz*, der er 1. stedfortræder for socialdemokratiet, og da denne i skrivelse af 6. november d.å. har meddelt, at han ikke ønsker at indtræde i det ledige mandat som medlem af Europa-Parlamentet, er der dernæst rettet henvendelse til 2. stedfortræder på den nævnte liste, fru *Majken Hessner*, der imidlertid – i skrivelse af 6. november d.å. – har meddelt, at heller ikke hun ønsker at modtage det ledige mandat.

Der er endelig rettet henvendelse til 3. stedfortræder, hr. *Ove Fich*, og denne har i et telegram af 5. november d.å. meddelt, at han er villig til at indtræde som medlem af Europa-Parlamentet i stedet for hr. *Kjeld Olesen*.

Ifølge nævnte lovs § 33, jfr. § 26, er det folketinget, der træffer afgørelse om godkendelse i tilfælde af en stedfortræders indtræden som repræsentant, og ifølge § 7, stk. 1, i forretningsordenen for folketinget sker sådan

godkendelse efter indstilling fra det stående udvalg til valgs prøvelse.

Udvalget har derfor i et i dag afholdt møde behandlet den foreliggende sag.

Udvalget er enig om, at hr. *Lasse Budtz* og fru *Majken Hessner* efter deres afslag udgår definitivt af stedfortræderlisten, på samme måde som det sker med den stedfortræder, der afslår at modtage et mandat som ordinært medlem af folketinget.

For udenrigsminister *Kjeld Olesen* gælder det derimod, at der i den nævnte lovs § 32, stk. 1, er fastsat den *særlige* bestemmelse, at han efter hvervets ophør kan blive opført på stedfortræderlisten efter sit stemmetal.

Udvalget har derefter behandlet spørgsmålet om hr. *Ove Fichs* godkendelse som repræsentant til Europa-Parlamentet. Det har her fulgt samme praksis, som anvendes, når en stedfortræder indstilles til godkendelse som medlem af folketinget, hvor 3 spørgsmål undersøges, nemlig 1) at der er et mandat ledigt – og det er der jo – 2) at den pågældende er rette stedfortræder, og 3) den pågældendes valgbarhed, såfremt der over for udvalget rejses tvivl herom.

Jeg kan herefter på udvalgets vegne afgive følgende:

Indstilling

Generalsekretær *Ove Fich* godkendes som repræsentant til Europa-Parlamentet fra og med den 27. oktober 1979.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Udvalgets ovennævnte indstilling vedtoges enstemmigt med 142 stemmer; 5 stemte hverken for eller imod.

Man vendte herefter tilbage til dagsordens punkt 32, der var:

32) Forhandling om statsministerens redegørelse af 6. november 1979.

(Redegørelse nr. 1).

Forhandlingen genoptoges.

Forhandling

Preben Lange (Grønl.):

Hjemmestyreordningen er nu blevet en realitet i Grønland, og dermed vil en stadig større del af beslutningsprocessen i de kommende år overgå til de grønlandske politiske myndigheder, dvs. landstinget og landsstyret. I den nye situation lægger jeg og mit parti, siumut, som jo udgør flertallet i landstinget og sidder som en regering i Grønland, overordentlig stor vægt på et godt samarbejde med den danske regering og et godt samarbejdsforhold til partierne i folketinget, især til venstre for midten. Vores mandat, i dette tilfælde undertegnede, vil vi betragte som hjemmestyrets mand her i tinget, som repræsenterer den grønlandske regerings stemme og synspunkter.

Jeg vil benytte lejligheden til her at understrege, at partiet siumut vil støtte den socialdemokratiske regering, der er støttet af partierne til venstre for midten. Men når vi siger, at vi ønsker at give vor støtte til regeringen, betyder det også, at vi på den anden side ønsker, at regeringen giver hjemmestyret den fornødne økonomiske baggrund for, at udviklingen i vort samfund fortsætter under vore målsætninger.

Jeg vil gerne understrege, at når vi i Grønland tillægger hjemmestyret så stor betydning, og når vi ønsker, at dette hjemmestyre skal have sin chance til at udvikle sig, hænger det også sammen med den kendsgerning, at der er så mange grønlandske og danske grupper, partier og enkelte mennesker, der gennem tiderne har sat alle deres kræfter ind på at realisere hjemmestyret, fordi det er et grønlandsk ønske, at dette hjemmestyre sættes i gang.

Det har glædet os at høre statsministeren i sin åbningstale udtrykke sin sympati for og ikke mindst sin støtte til hjemmestyret i Grønland. Tilbage er, at vi vil bruge vort mandat her i tinget til at arbejde for, at regeringen lever op til sin støtteerklæring i den kommende tid, hvad enten det drejer sig om en moralsk eller økonomisk støtte.

Vi vil også bruge vort mandat her i tinget til at videreplānlægge en ny samarbejdsform imellem danske og grønlandske parlamentarikere. Det er nødvendigt, at de to ting, landstinget og folketinget, finder frem til en

ny samarbejdsform under den nye ordning i Grønland.

Også under hensyntagen til den kommende praksis ønsker vi, at jeg i folketingssalen ikke skal have begrænsede samarbejdsmuligheder, men jeg vil i den forbindelse endnu en gang understrege, at når jeg ikke længere er direkte medlem af SF-gruppen, betyder dette ikke, at vi på nogen måde har været utilfredse med vort hidtidige samarbejde.

Det ligger mig på sinde at nævne en ting, som vi i den kommende tid må være opmærksom på for Grønlands vedkommende. Der er allerede sket ændringer under det nye styre i Grønland, og der vil ske flere nye ændringer i den kommende tid. Nogle af de løsninger, landsstyret vælger, behøver ikke at være sammenfaldende med den praksis, man kender i det øvrige Danmark. Her gælder det, at vi i folketinget må vise tolerance over for landstinget i Grønland, også i de tilfælde hvor forslag om andre og mere utraditionelle løsningsmuligheder for det grønlandske samfund er blevet fremsat.

Rundt om i de danske hjem og i det danske samfund har vi mange venner, der tænker på os under det nye styre i Grønland. Vi er altid glade for at mærke, at mange, mange mennesker i jeres samfund ser positivt på Grønland og ønsker os det bedste fremover. Denne sympati har vi alle brug for; ikke mindst vore nye ledere har brug for den sympati og støtte, fordi opgaven ikke er nem, men troen på det, vi er i gang med, giver os opmuntring, ja, vi kan allerede nu mærke i Grønland, at folk er mere glade for hverdagen end før.

Med disse ord ønsker jeg at give min holdning til kende under åbningsdebatten.

Hvad angår mere konkrete enkelte initiativer fremover, må jeg henholde mig til hjemmestyrets initiativer i så henseende, ligesom mit arbejde i folketinget først og fremmest bliver som en slags vagthund, der sørger for, at ingen af os svigter den for os i Grønland så vigtige ting, hjemmestyret.

Kurt Hansen (VS):

Det er beklageligt, at arbejdsministeren ikke er til stede, for han må være klar over, at en af de grupper i samfundet, der næsten konstant må leve med en usikkerhed om fremtiden både helt aktuelt og også på lidt

[Kurt Hansen]

længere sigt, er de langtidsarbejdsløse. Vi ved, at tusindvis af langtidsarbejdsløse allerede er blevet skubbet ud af arbejdsmarkedet. Den såkaldte jobtræningsordning fungerer reelt som varmestue inden for det offentlige område eller som direkte løntilskud til private arbejdsgivere. Jobtræningsordningen har i allerhøjeste grad været medvirkende til en kynisk udstødningspolitik.

Forklaringen på dette ligger i, at der kun bliver tale om at give et eneste såkaldt tilbud, men vi har hele tiden fra VS' side sagt, at det ikke er tale om noget reelt tilbud, men at det alt i alt er et ultimatum, man bliver stillet over for. Og hvorfor det? Jo, fordi alternativet er bistandskontoret. Siger en langtidsarbejdsløs nej, fortaber vedkommende retten til understøttelse, når 26 ugers reglen klapper. Jobtræningsordningen betyder alt i alt, at myndighederne vasker deres hænder. De langtidsarbejdsløse, eller rettere sagt en del af dem, har nemlig fået en chance, og det uanset om jobtilbuddet er nok så uacceptabelt.

VS har hele tiden afvist denne jobtræningsordning, og vi har krævet, at 26 ugers reglen fjernes. Alternativet for os er helt lysende klart, nemlig en solidarisk anvisning igennem fagforeningerne, som bygger på princippet: længst arbejdsløs, først tilbud om arbejde. Men det er regeringen naturligvis hårdnakket gået imod, og det kan selvfølgelig spille ind, når det gælder arbejdsgivernes kyniske ret til at føre sorteringspolitik af arbejdskraften.

En sådan linje vil VS arbejde på af al kraft sammen med aktive kræfter på arbejdspladserne, i fagforeningerne og i arbejdsløshedsudvalgene. Det er det eneste, der reelt kan give de arbejdsløse langt mere rimelige vilkår end dem, der eksisterer i dag. Vi ved også, at det samtidig vil være med til at give både de arbejdsløse og de arbejdende et langt bedre udgangspunkt for at føre kampen mod indkomspolitikken, kampen mod arbejdsløsheden, løntrykkeriet og skruerækkeriet osv., samt for at gennemføre en lang række af de mere konkrete krav, som er blevet rejst på arbejdspladserne, i arbejdsløshedsudvalgene og i fagforeningerne, og her tænker jeg naturligvis på sådan noget som »væk med overarbejde«, »væk med de produktivetsfremmende lønsystemer« og en 35

timers arbejdsuge uden lønnedgang og oget tempo.

Vi har hele tiden sagt, at denne jobtræningsordning på ingen måde skaber flere arbejdspladser. Alt i alt er ordningen kun garanti for, at de private arbejdsgivere, der ansætter langtidsarbejdsløse, får en billigere arbejdskraft, og det kan naturligvis bruges til at presse lønningerne over hele linjen.

Retten til at oppebære dagpenge begrænses med 1 år fra 1. januar 1980. Det betyder, at omkring 10.000 falder for 26 ugers reglen pr. den nævnte dato. Skal en stor del af disse langtidsarbejdsløse presses ud af arbejdsmarkedet for at pynte yderligere på statistikkerne, eller hvad skal der ske? Det havde været fint, hvis arbejdsministeren havde gjort sig den ulejlighed at være til stede her, så han bl.a. kunne svare på et sådant spørgsmål. Eller hvor mange af de 10.000, der falder pr. 1. januar 1980, har reelt fået garanti for et job inden denne dato? Det ved vi ikke noget om. Hvor mange af disse mennesker skal anvises arbejde uden for deres hidtidige fagområde? Det ved vi heller ikke noget om. Det er nogle af de spørgsmål, som der burde have ligget svar på for måneder siden.

Vi kan nok forvente, at der vil ske det samme med disse 10.000, som der er sket i forbindelse med de langtidsarbejdsløse inden for det sidste halvandet års tid, nemlig at halvdelen af den samlede gruppe kynisk skal sorteres fra for at pynte på statistikkerne.

Men lad os prøve at se lidt længere frem end blot til 1. januar 1980, for hvis vi ser frem til 1. januar 1981, er det ikke 10.000, det drejer sig om mere, så er det 20.000, der står over for at falde for 26 ugers reglen, og dette er vel at mærke minus de ældre langtidsarbejdsløse, som jo ikke har krav på at få et tilbud efter denne jobtræningsordning, så det er betydeligt flere, hvis vi ser på det totale antal.

Hvad skal der ske med disse mennesker, og hvad er egentlig årsagen til, at regeringen ikke prompte er kommet med et lovforslag om yderligere forlængelse af 26 ugers reglen, selv om det ville være et nok så begrænset initiativ, og selv om det ville være principielt helt utilstrækkeligt? Ja, hvad er årsagen? Det kunne være rart at få et svar på det.

Som nævnt er det at give et jobtilbud på ingen måde ensbetydende med, at de langtidsarbejdsløse ikke bliver presset ud af ar-

[Kurt Hansen]

bejdsmarkedet. Tværtimod kunne der fremvises stribevis af eksempler på, hvordan en lang række langtidsarbejdsløse stilles over for helt håbløse jobtilbud, som jeg godt kan forstå at de af mange grunde afviser at tage. Men dermed har de selvfølgelig også været med til at gøre statistikkerne en lille smule pænere for socialdemokratiet, så de kan bryste sig over, at vi reelt gør noget for at nedbringe arbejdsløsheden. Det er alt i alt en kynisk udstødningspolitik, der finder sted, og derfor er det helt uacceptabelt, at ministeren på ingen måde har søgt at gøre noget som helst i år over for dette altoverskyggende problem.

Som nævnt er der for VS kun én acceptabel løsning på dette problem, nemlig: væk med 26 ugers reglen, anvisning og kontrol tilbage til fagforeningerne, og så skal der anvises efter princippet: længst arbejdsløs, først tilbud om arbejde.

Men vi ved godt, at den socialdemokratiske mindretalsregering på ingen måde vil være med til at gå ind på sådanne krav, i hvert fald medmindre den vil blive mødt med et omfattende pres fra arbejdspladserne og fra fagforeningerne, for det er kun igennem arbejderklassens egen aktivitet, at forandringerne kan presses igennem. Vi må nok erkende, at styrken helt aktuelt ikke er til stede i dag, men der må arbejdes på det helt grundlæggende, og vi har set en lang række positive tendenser vokse frem ude omkring, der opfylder den målsætning, at det er arbejderklassens aktivitet, der kan presse forandringerne igennem. Bare for at nævne ét enkelt eksempel kan jeg nævne den succesfulde 400 km lange arbejdsløsheds-march fra Ålborg til København. Det er et konkret eksempel, og det er noget, der vil blive bygget videre på. Målsætningen må selvfølgelig være at opbygge en stærk og slagkraftig arbejderbevægelse, hvor de arbejdende sammen med de arbejdsløse kan presse nogle af disse krav igennem.

Ellefsen (V):

Folketingsvalget på Færøerne faldt ud på en tilfredsstillende måde. Kort tid inden valget tillod jeg mig her fra talerstolen at nævne det ønske, at der fra Færøerne blev indvalgt to medlemmer, som begge to går ind for at bevare og udbygge det positive samarbejde,

der er mellem vore to samfund. Der er indvalgt et medlem fra sambandspartiet og et fra det færøske socialdemokrati. Hermed håber og tror jeg at mit ønske på det allernærmeste er opfyldt.

Jeg glæder mig til samarbejdet med hr. Lindenskov her i folketinget. Som landsstyremand og som færøsk minister igennem mange år har hr. Lindenskov en stor erfaring, som kun kan gavne.

I og med at sambandspartiet ikke kunne få begge de færøske mandater – det havde vi nu heller ikke ventet – blev resultatet af folketingsvalget på Færøerne tilfredsstillende såvel for Færøerne som for Danmark.

Når færøske folketingsmedlemmer har stået på denne talerstol, har de som oftest – og særlig i de senere år – ytret sig om de færøske fiskeriproblemer. Jeg har selv ved flere lejligheder forsøgt at orientere folketinget om disse for os meget store problemer, og også hr. Lindenskov var inde på disse problemer for lidt siden.

Udvidelsen af fiskerigrænserne i Nordatlanten har medført, at færinger, som førhen fiskede den overvejende del i fremmede farvande, har været og er ude for en meget stor begrænsning i fiskerimulighederne. De problemer, som vi færinger står over for, kan sammenlignes med den situation, som Danmark ville stå i, hvis man ud over de i dag eksisterende problemer af økonomisk og anden art også mistede en betydelig del af dansk landbrugsjord og desuden mistede adgangen til en meget stor del af de for dansk industri nødvendige råvarer.

Færøerne står således i dag over for problemer, som er forholdsvis langt alvorligere end de problemer, som Danmark står over for. Oplægget til en løsning af disse problemer skal selvfølgelig komme fra et politisk flertal på Færøerne. Men løsningen af de færøske problemer kræver, som vi har oplevet det før, en medvirken fra dansk side.

Hvad angår den politik, Færøerne har ført vedrørende vort fiskeri i andre farvande, har der været betydelig uenighed mellem på den ene side sambandspartiet og på den anden side landsstyrepartierne, det færøske socialdemokrati, republikanerne og folkeflokket.

Vi i sambandspartiet er af den opfattelse, at vi ikke har fået de fordele, som vi burde få, i danske og grønlandske farvande, og vi er særdeles utilfredse med, at vi skal betale

[Ellefsen]

til EF med fisk fra færøske farvande for den fisk, vi fanger i danske og grønlandske farvande. Dette er efter vor opfattelse ikke i overensstemmelse med hjemmestyreloven af 1948, en lov, som ikke burde tilsidesættes deraf, at Danmark og Grønland er blevet medlemmer af EF, medens Færøerne er forblevet udenfor.

Disse synspunkter har vi ført frem over for de regerende landsstyreparter. Vi har kritiseret disse partier, og vi kritiserer dem fortsat for ikke at have arbejdet tilstrækkelig effektivt for at sikre vores fiskeri rettigheder og muligheder.

Sambandspartiet har ikke stemt for fiskerif aftalerne mellem Færøerne og EF. Vi fremsatte i Færøernes lagting krav om, at vi inden for riget fik større klarhed over de førnævnte forhold, inden vi gennemførte fiskerif aftalerne med EF.

For kort tid siden forlød det fra lagtingets markedsudvalg, at det politiske flertal på Færøerne ville optage forhandlinger med rigsmyndighederne om disse problemer. Som det fremgår af det førnævnte, synes vi i sambandspartiet, at disse forhandlinger burde være afsluttet allerede. Dog vil vi selvfølgelig deltage i sådanne forhandlinger, og vi håber på den forståelse fra rigsmyndighederne, som vi er vant til at møde, når det drejer sig om færøske spørgsmål. Der er tale om spørgsmål af fundamental betydning for det færøske samfunds trivsel.

Når jeg ikke her i folketinget går dybere ind i den her nævnte problematik, skyldes det, at vi færinger jo skal forme vor politik i vor egen lovgivende forsamling, det færøske lagting. Derfor vil regeringens og folketingets samarbejde med Færøerne naturligt omhandle de ønsker og krav, som det til enhver tid værende politiske flertal på Færøerne har fremsat.

Jeg er enig med hr. Lindenskov, når han konstaterer, at vi kender statsministerens og regeringens positive indstilling, når det drejer sig om færøske spørgsmål, og jeg ser frem til et fortsat samarbejde i det danske folketing og med den danske regering.

Henrik Toft (V):

Den opgave, der forestår, er at sikre, at der i hvert af de nærmest kommende år sker en klar og vedholdende nedgang i betalings-

balanceunderskuddet, sagde statsministeren i går fra denne talerstol. Denne opgave vil være helt essentiel for samtlige medlemmer af dette nye folketing. I den situation er dansk landbrugs bidrag til vores valutaindtjening velkendt, og jeg skal derfor ved denne lejlighed bede statsministeren, om han vil give sin opfattelse af dansk landbrugs betydning i den retning til kende også ved denne lejlighed.

Jeg beder om det på grund af de ting, som kom frem under valgkampen, hvor man talte om ekstra lønskat på landbruget, og hvor der fra nogle sider blev talt om de forhold, dansk landbrug lever under, på en måde, som jeg synes er vældig forkert. Derfor vil jeg bede statsministeren ved denne lejlighed erklære sig enig i, at dansk landbrug i den nuværende situation har brug for hjælp.

Mange af de unge, nyetablerede landmænd, som står med store rentebyrder og netop bidrager med en stor animalsk produktion til vores valutaindtjening, har faktisk stort behov for, at statsministeren erkender dette problem og bakker dem op. Jeg skal ikke afæske statsministeren nogen erklæring om at ville hjælpe dem, men blot bede om en tilkendegivelse af, at hans beredvillighed over for problemet fortsat er, som da han i foråret besøgte sjællandske landmænd.

Glensgård (FP):

Meget sludder har socialdemokraterne sagt under valgkampen, meget sludder er der sagt efter valgkampen, men ét er der dog sket i den socialdemokratiske folketingsgruppe, og det er, at den tidligere finansminister har abdiceret, for, som han sagde: »Jeg ser afgrunden foran mig.«

Det er dog altid noget, at man efter et valg kan se en tidligere finansminister erkende, at problemerne er store. Det er ikke så mange år siden, ja, det er såmænd ikke så mange måneder siden, at den samme hr. Heinesen stod her på folketingets talerstol og sagde: der er ingen problemer, Danmark er et rigt land. Men nu, da han åbenbart ikke kunne få gennemført sin egen politik i den socialdemokratiske folketingsgruppe, så han nødvendigheden af at abdicere, og jeg skal ønske ham til lykke med det.

De duede ikke, og de duer ikke. Ja, det er jo ikke så lang tid siden, at socialdemokra-

[Glensgård]

terne gik sammen med venstre og sagde på Marienborgmødet, at nu skulle vi have et betalingsbalanceunderskud på højst 6½ mia kr. Der gik ikke mange uger, før man sagde, at det ikke var decimaler, vi skulle diskutere. Nu er vi altså kommet i den situation, at vi taler om et betalingsbalanceunderskud i 1979, der bliver mindst dobbelt så stort som det, man forudsagde på Marienborgmødet.

Hvad sker der så? Jo, man fremsætter forslag til en ny finanslov, og den kommer til at bygge på det samme betalingsbalanceunderskud. Et finanslovsforslag, som ved sin fremsættelse i august måned byggede på et underskud på ca. 41 mia kr. Så kom der under valgkampen et nyt skøn fra regeringens egne økonomer, som sagde, at nu ville underskuddet blive godt 44 mia kr., og så tør statsministeren stille sig op her ved åbningsdebatten og sige, at man fortsat vil spare 2½ mia kr.

Vi kommer altså til at køre med et underskud på finansloven i 1980, som bliver større end det, SV havde aftalt, efter at de havde gennemført besparelser på 2½ mia kr. Det er de forudsigelser, som regeringen selv har: en gældsætning af det danske land.

Nu nytter det jo nok ikke ret meget at spørge socialdemokraterne om, hvor lang tid de ønsker at gennemføre en klaring af Danmarks problemer ved at optage indenlandske og udenlandske lån. Det har vi spurgt om i flere år og ikke fået svar på, så det bliver nok ikke bedre, men ved denne lejlighed, hvor vi har fået en ny finansminister, vil vi dog alligevel gerne høre, om regeringen har nogen forudsigelse om, hvor lang tid man forventer at skulle finansiere et stadig stigende underskud på finansloven ved hjælp af indenlandske og udenlandske statslån.

Men det samme spørgsmål – og det er sådan set mere interessant – skal også stilles til venstre og det konservative folkeparti: hvor lang tid ønsker I at tage medansvar for en finanslov, der bygger på, at underskuddet skal finansieres ved hjælp af lån? Efter finansloven for 1980 skal vi optage 48 mia kr. i lån. Det var ganske vist den finanslov, der blev fremsat forslag til i august måned 1979, så der er formentlig kommet et nyt skøn, som viser, at vi skal op på at tage tage lån hjem i størrelsesordenen godt 50 mia kr.

Jeg vil gerne spørge hr. Poul Schlüter, som under valgkampen stillede sig op som den, der skulle lede et alternativ til den socialde-

mokratiske regering: hvis man havde fået en sådan regering, hvor mange milliarder kroner skulle der så optages i indenlandske statslån i 1980? Skulle det i stedet for 50 mia kr. være 40 mia kr.? Skulle det være 30 mia kr.? Skulle det være 20 mia kr.? Eller hvilket beløb? Man har jo aldrig fortalt vælgerne, hvad man ville. Men satte nogle store annoncer i aviserne, hvor man fortalte, at man ville spare et eller andet sted mellem 2 og 5 mia kr. Ja men et beløb på mellem 2 og 5 mia kr. på en finanslov, som har et underskud på 44,4 mia kr., er jo som en dråbe i havet. Men det er åbenbart det, vælgerne kan lide at høre, ikke nogen faglig og saglig snak, men bare nogle store valgkampannoncer, hvor man siger, at vi skal nok løse landets problemer.

Jeg vil gerne spørge hr. Poul Schlüter, der stillede sig op som den store leder: hvor meget ville underskuddet på finansloven for 1980 have været under forudsætning af, at firkløverpartierne havde fået flertal alene? Jeg ved godt, det er en tænkt situation, hr. Poul Schlüter, men det må alligevel være rimeligt at vide, hvad I så ville have gjort. Vi får naturligvis intet svar, fordi det konservative folkeparti jo aldrig nogen sinde har fremlagt noget alternativt finanslovsforslag. Hvorfor ikke? Det er ikke, fordi de ikke har evnerne til det, for det har de. Det konservative folkeparti kan spørge økonomerne i Industrirådet, Håndværksrådet, Landbrugsrådet osv., og de kunne såmænd sagtens hjælpe dem. Men man tør jo ikke, man tør ikke fremlægge en sådan alternativ finanslov, for den ville afsløre, at der ikke ville være ret mange milliarder kroners forskel på en konservativ finanslov og en socialdemokratisk finanslov. Dermed må vi altså også se i øjnene, at den politik, som de konservative gik til valg på, rent faktisk ikke har ret meget at gøre med en politik, der ser anderledes ud end en socialdemokratisk regerings.

Men nu står vi altså i det enorme dilemma og med det store problem for landet, at vi har fået en socialdemokratisk regering igen. Det er i sig selv et stort problem og et stort dilemma, men det er dog endnu værre at høre det konservative landsråd udtale, at det nu gjaldt om at komme ind i et samarbejde med socialdemokratiet.

Af det lovkatalog, som regeringen har fremlagt, er der ikke et eneste lovforslag, som trækker i den retning, vi liberale ønsker.

[Glensgård]

Det er lidt for meget forlangt at skulle gå til en regering og sige: vi vil gerne samarbejde med jer, men det, I først skal gøre, er at putte jeres eget lovkatolog helt ned i skraldespanden. Jeg mener, det hører hjemme der, men det er vel ikke særlig sandsynligt, at man får et samarbejde i gang med en regering ved at sige, at det, de har fremlagt, ikke kan bruges.

Derfor skal det kommende finansår også vise, om det konservative folkeparti virkelig mener, at der kan skabes et alternativ til en socialdemokratisk regering. Det kan vi bevise ved at gennemføre en politik i folketinget, markere en politik i finansudvalget, som er anderledes end den socialdemokratiske, og jeg ser gerne meget anderledes. På den måde kan vi naturligvis ved det kommende valg gå ud til vælgerne og sige, at nu er der et alternativ.

Men der er naturligvis noget, som både venstre og de konservative er både enige og uenige med regeringen i. Venstre f. eks. ønsker også økonomisk demokrati, ganske vist under andre forudsætninger end dem, socialdemokratiet vil, og så vil jeg da også gerne benytte lejligheden til at rose det konservative folkeparti, fordi de så klart har taget afstand fra enhver tanke om økonomisk demokrati.

Men i den kommende samling håber jeg altså, som også hr. Tang Sørensen sagde, at de sparevenlige partier kan finde sammen. Jeg håber, at vi i den kommende samling ikke i finansudvalget konstant skal se, at venstre og det konservative folkeparti stemmer for stort set enhver regulering i opadgående retning på finansloven. Jeg håber altså, at samarbejdet i 1980 vil give vælgerne det indtryk, at der er et regeringsdueligt alternativ til socialdemokratiet. Så må hr. Poul Schlüter såmænd gerne finde en benævnelse på et sådant samarbejde, og hvis det kan hjælpe hr. Poul Schlüter, må han såmænd også gerne stå med rosen i hånden, den dag den alternative regeringsmulighed til socialdemokratiet føres ud i livet, for det er nu engang den politik, der skal tilrettelægges, der er mest nødvendig, og jeg må indrømme, at vi foreløbig ikke har set det, men lad os se, om året 1980 ikke skulle blive lykkens år for de liberale tanker i Danmark.

(Kort bemærkning).

Poul Schlüter (KF):

Jeg bør ikke undlade at takke hr. Glensgård, fordi han viser mit parti så stor opmærksomhed. Nu tror jeg ikke, hr. Glensgård selv var særlig interesseret i, at jeg virkelig besvarede hans spørgsmål, men da jeg ikke kan afvise, at andre måske gerne vil kende svarene, skal jeg oplyse, at dersom den konservative 4-punktsplan gennemførtes – og der er jo foretaget meget omfattende beregninger i tilknytning til den – ville betalingsbalancen i 1982 udvise en forbedring med 7 mia kr., og underskuddet på statsfinanserne ville vise en nedadgående tendens i størrelsen 12–13 mia kr.

(Kort bemærkning).

Glensgård (FP):

Jeg skal sige til hr. Poul Schlüter, at vi naturligvis er interesserede i alle de oplysninger, som det konservative folkeparti kan give, og derfor skal jeg gentage mine spørgsmål: hvor meget ville underskuddet på finansloven for 1980 have været under forudsætning af, at det konservative folkeparti havde haft flertal? Hvor mange lån skulle der optages efter finansloven for 1980, såfremt det konservative folkeparti havde haft flertal? Det må man dog have nogle beregninger på – nej, jeg kan se, hr. Poul Schlüter ryster på hovedet; jeg var egentlig også klar over svaret.

Finansministeren (Svend Jakobsen):

Hr. Ellemann-Jensen stillede det spørgsmål, om den besparelse på 2½ mia kr., som er nævnt i statsministerens åbningstale, ville få fuld virkning for 1980, og spurgte, om spareforslagene lå klar. Jeg kan sige til hr. Ellemann-Jensen, at den nuværende regering arbejder ud fra samme beløbsmæssige mål-sætning og med samme tidsplan som den tidligere regering. Det betyder, at vi arbejder på at have forslagene klar til fremsættelse forud for finanslovforslagets endelige vedtagelse. Som hr. Ellemann-Jensen formentlig erindrer, var det et element i aftalen, at vi skulle søge også at skaffe en del af denne besparelse via lovbundne udgifter, og dette gør jo i sig selv, at der ikke vil være mulighed for fuld virkning i 1980. Der er ingen ændring, efter at der er sket regeringskifte.

[Finansministeren]

Til hr. Poul Schlüter vil jeg gerne gøre nogle få bemærkninger i anledning af de betragtninger, hr. Poul Schlüter gjorde angående den statsfinansielle situation, hvis hele åbningstalens indhold blev ført ud i livet.

Jeg vil gerne starte med at sige, at det af statsministerens tale meget klart fremgik, at den økonomisk-politiske hovedopgave, vi står over for, først og fremmest er at sikre, at der i de nærmest kommende år sker en klar og vedholdende nedgang i betalingsbalancendverskuddet.

Her lægger regeringen afgørende vægt på det bidrag, som en større aktivitet i erhvervslevet kan yde både i form af øget eksport og i form af øget andel af den indenlandske omsætning. Det har været ledetråden i de kortsigtede foranstaltninger og vil være ledetråden i de forslag til langsigtede løsninger, som regeringen vil fremsætte forslag om. Det er meget vigtigt, for i samme udstrækning denne politik vil lykkes, kan vi opnå en samtidig forbedring af betalingsbalancen og af beskæftigelsessituationen, som jo er vort andet store problem.

Jeg vil tilføje, at det for regeringen er helt afgørende, at den økonomiske politik tilrettelægges på en sådan måde, at der sker en retfærdig fordeling af det velstandstab, som ikke mindst de stærkt forøgede oliepriser har påført landet som helhed. Det er ud fra disse synspunkter, man skal se sammenhængen i den åbningstale, statsministeren holdt i går.

Jeg skal gøre en enkelt bemærkning til hr. Glensgård, som fejlciterede hr. Heinesen. Hr. Glensgård påstod, at hr. Heinesen som finansminister havde stået her på denne talerstol for få måneder siden og udtalt, at der ikke var særlige problemer. Jeg vil gerne bede hr. Glensgård om at læse fremsættelsestalen for finanslovsforslaget af 15. august i år. Af denne tale fremgår det meget tydeligt, at vi står over for meget store problemer. Hr. Heinesen, den daværende finansminister, sagde meget klart, at det er afgørende nødvendigt at vende udviklingen. Der er ingen forskel i det, hr. Heinesen sagde i august måned, og det, hr. Heinesen har sagt, efter at han ikke mere er finansminister.

Men det er rigtigt citeret, når hr. Glensgård siger, at hr. Heinesen sagde, at Danmark er et rigt land. Det sagde hr. Heinesen i øvrigt også i TV i søndags. Det er fuldstændig rigtigt, og det er også det, der gør, at vi

kan løse de problemer, vi står over for, hvis vi er parate til at løse dem på en måde, der er retfærdig også over for de svage grupper i samfundet. Vi står med det udgangspunkt, at Danmark er et af de rigeste lande i verden, og derfor må vi også tage de skridt, der skal til for at løse de problemer, vi står over for.

Jeg skal derudover til hr. Ole Vig Jensen gøre nogle bemærkninger om budgetsamarbejdet mellem staten og kommunerne. Spørgsmålet kunne have udgangspunkt i budgetsamarbejdets substans, men det kunne også have udgangspunkt i en beskrivelse af de rammer, hvori samarbejdet foregår. Jeg skal gøre bemærkninger til begge dele.

Hvis man først ser på budgetsamarbejdets indhold kan jeg oplyse, at vi meget snart vil have en samlet oversigt over de vedtagne kommunale budgetter for 1980 og dermed også have mulighed for at vurdere, hvorledes de faktiske budgetter svarer til den henstilling, der i sommer blev givet om at begrænse realvæksten i 1980-budgetterne til 3 pct. Men jeg kan oplyse, at de foreløbige opgørelser tyder på, at kommunerne fuldt ud har efterlevet denne henstilling.

Desuden kan jeg oplyse, at regeringen er i gang med overvejelser om, hvorledes udgiftsvæksten i kommunerne kan begrænses yderligere; det er jo allerede tilkendegivet i forbindelse med sommerens drøftelser. Det er regeringens forventning, at man gennem de besparelsesforslag, som i øjeblikket er under udarbejdelse i kommunerne, vil få et godt grundlag for videre drøftelser med kommunerne om vækstrammerne for de kommende år.

Hvis vi ser på de organisatoriske rammer for budgetsamarbejdet, har det jo været karakteristisk for den hidtidige udvikling, at der i høj grad har været tale om et ikke-formaliseret kontaktsystem mellem regeringen og de kommunale organisationer. Jeg synes, man må sige, at specielt erfaringerne fra sommerens fastsættelse af de kommunale budgetretningslinjer viser, at dette system har fungeret hensigtsmæssigt. Jeg vil dog ikke udelukke, at budgetsamarbejdet mellem staten og kommunerne kan finde andre former; det vil altid være til drøftelse, hvad der er mest hensigtsmæssigt. Jeg kan sige, at regeringen ikke umiddelbart har planer om en ændring, og det har bl. a. sit udgangspunkt i de gunstige resultater for indeværende år.

Statsministeren (Anker Jørgensen):

Jeg vil allerførst til hr. Lindenskov og hr. Ellefsen som repræsentanter for Færøerne sige tak for de venlige ord om samarbejde og vilje til samarbejde også fremover. Ganske kort vil jeg sige, at vi i regeringen er fuldstændig klar over, at der for færingerne er tale om store og alvorlige problemer i forbindelse med fiskerirettighederne og fiskerimulighederne. Jeg kan kun sige, hvad vi har sagt før, og hvad vi også i praktisk handling har vist, nemlig at vi er villige til at gøre alt, hvad der kan gøres, for at varetage færingernes særlige problemer i forholdet til fiskeriet.

Hr. Steenholdt og hr. Preben Lange som repræsentanter for Grønland må jeg også have lov at sige tak for de venlige ord med udtryk for vilje til samarbejde. Jeg bemærkede, at der fra hr. Steenholdts side faldt en udtalelse om, at man ikke ville forhaste sig med at påtage sig alt for mange nye opgaver til hjemmestyret, men jeg forstår, at der blandt de to partier, som præger arbejdet i Grønland, er en enighed i opfattelsen af, at der naturligvis er nye opgaver, der lidt efter lidt skal overlades grønlænderne til egen administration og til egen afgørelse. Det er også den politik, der ligger bag ved hjemmestyrekommissionen og hjemmestyreloven, og det drejer sig blot om i samarbejdets ånd at finde ud af, hvad og hvornår man skal flytte opgaver til Grønland.

I den forbindelse lagde jeg mærke til, at den ene af talerne – det var hr. Preben Lange – sagde, at han opfattede sig som vagthund for Grønland, og jeg lagde mærke til, at hr. Lindenskov sagde, han ville tale færingernes sag. Enten man nu anvender det ene eller det andet udtryk, vil jeg sige, at regeringen finder det naturligt og selvfølgelig, at netop de fire repræsentanter for Grønland og Færøerne i den grad vil tale primært deres eget folks sag i det parlament, som det danske folketing er, og hvor der netop er givet plads til dem med denne klare opgave.

Der har i diskussionen været nogle spørgsmål, som ikke vedrører den helt aktuelle økonomiske situation i forbindelse med åbningstalen, og lad mig derfor lige gøre nogle få bemærkninger om det.

Jeg tror, det var hr. Poul Schlüter, der rejste spørgsmålet om forsvarsproblemerne, nemlig om regeringen ønskede, at vi også

fremover skulle have en bred opbakning af en række partier med henblik på at lave et nyt forsvarsforlig; i hvert fald var hr. Ellemann-Jensen også inde på det, og måske var det ham. Undskyld, hvis jeg tog fejl.

Det afgørende er, at regeringen ønsker, at der bliver en bred tilslutning til forsvarspolitikken, og vi ser derfor meget gerne, at de partier, som lavede det sidste forsvarsforlig – og også gerne et parti mere – var med i en forsvarspolitisk løsning, der kunne gælde for de kommende fire år. Der er altså ingen tvivl om, at regeringen ønsker, at forsvarspolitikken så vidt muligt skal hvile på et bredt grundlag i folketinget, og jeg har hermed tilkendegivet, hvad vi mener om det.

Også spørgsmålet om atomraketter og atomvåben har været inde i billedet, og jeg skal meget forenklet sige følgende: Danmark ønsker nu som før ikke, at der skal være atomvåben på dansk jord. Vi kan heller ikke anbefale andre lande atomvåben, når vores eget udgangspunkt er, at vi ikke ønsker atomvåben på dansk jord. Vi lægger derimod enorm vægt på, at der hurtigt kommer gang i forhandlingerne mellem supermagterne om dette atomraketspørgsmål og om begrænsning af våbenkapløbet i det hele taget. Det mener vi er noget aldeles afgørende, og det vil vi sætte i centrum. Det er med den holdning, vi går ind i forhandlingerne i NATO for at finde den løsning, der bedst kan fremme den holdning og de synspunkter, som den danske regering har.

Skal vi gå lidt mere i detaljer om denne sag, tror jeg, det vil være klogt at være opmærksom på, at der jo vil komme en forespørgselsdebat herom i løbet af denne måned, og dér vil vi mere detaljeret kunne diskutere denne sag.

Så har der været rejst det spørgsmål, om regeringen skulle have gjort sig skyldig i en misforståelse med hensyn til forslag om overskudsdeling. Jeg vil gerne hertil sige, at regeringen i åbningstalen har tilkendegivet, hvad vi mener der bør gøres ved dette problem om overskudsdeling. Vi har altså ment det hensigtsmæssigt – og det er fortsat regeringens opfattelse – at det var i form af en folketingsbeslutning, for det første fordi vi gerne ser, at denne sag bliver taget ganske alvorligt af alle de partier, som i fællesskab gerne skulle prøve at finde en løsning for den samlede økonomiske politik, herunder også for

[Statsministeren]

arbejdsmarkedet. Dernæst af den rent praktiske årsag, at aktieselskabsloven også på enkelte områder trænger til visse ændringer, der ligesom er en forudsætning for, at det endelige lovforslag om overskudsdeling kan få en form, som gør, at loven kommer til at virke efter sin egentlige hensigt.

Det kan være, nogle siger, det er for at undgå en folkeafstemning. Dertil vil jeg gerne sige følgende: Der er nogle partier i tinget, der ser rødt, hver eneste gang de bare hører dette lille, beskedne pip om, at lønmodtagerne skal have andel i overskuddet. Til dem vil jeg gerne sige: stop nu lige en kende! Prøv at vurdere, hvad sagen egentlig drejer sig om! Lad være med at råbe op om, at: nu kræver vi folkeafstemning! Gå hellere ind i en saglig og nøgtern forhandling om det, som sagen egentlig drejer sig om, fordi dette også vil være et meget vigtigt led i den indkomstpolitiske løsning, som jeg håber vi kan etablere af hensyn til landets økonomi!

Der har fra forskellige taleres side været fremført den opfattelse, at man jo ikke vidste, hvad regeringens langsigtede politik gik ud på. Man kunne ikke se det. Det var en stor hemmelighed. Det var åbenbart noget, der bare skulle forelægges organisationerne på arbejdsmarkedet og erhvervslivets organisationer. Jeg mener ikke, at den fremstilling af sagen er rimelig, og den er også helt tydeligt forkert, hvis man virkelig kigger åbnings-talen igennem. Der er jo også ved de love, der konkret er lagt frem, lovforslaget om et absolut indkomststop, lovforslaget om et absolut prisstop og lovforslaget om absolut stop på en lang række andre områder, en klar markering af, hvad det er, regeringen vil. Det, det bare drejer sig om, er i praksis at få tilrettelagt en politik, der, når de 7 uger er gået, kan erstatte dette absolutte stop med en økonomisk politik, der siger, at der skal være en dæmpet prisudvikling og en dæmpet indkomstudvikling, og der skal i højere grad flyttes kapital fra, skal vi sige det almindelige forbrug over til produktion, eksport og beskæftigelse. Det er denne hovedtendens, der er markeret gennem de lovforslag, der er lagt frem, og som er markeret i en lang række andre lovforslag, som er bebudet i åbningstalen, der viser, i hvilken retning vi ønsker toget skal køre.

Derfor er det ikke rigtigt at sige, at der ikke er nogen, der kan se, hvad der er den

langsigtede politik. Det kan man se. Der er ingen tvivl om, hvad den klare tendens er i regeringens politik, og spørgsmålet er: kan vi finde et bredt flertal for denne politik, så den også kan blive en realitet? Det håber jeg man kan.

Hr. Arne Melchior var lidt inde på et ordspil, må det vel have været, for han sagde, at regeringen havde givet udtryk for, at man ønskede at etablere en flerstrengt vifte. Det, vi har talt om, er en flerstrengt energipolitik og en bred vifte af foranstaltninger i den økonomiske politik, og det er der ikke noget sprogligt forkert i. Det er oven i købet en meget præcis – skal vi sige tilkendegivelse af, hvad det er, regeringen ønsker, nemlig en flerstrengt energipolitik og en bred vifte af foranstaltninger for at klare de økonomiske problemer, som vi står over for.

I øvrigt vil jeg sige, at hr. Arne Melchiors tale var præget af en, skal vi sige trods alt positiv indstilling, og jeg har da håb om, at hr. Arne Melchior vil være en af dem, som vil være positiv i de forhandlinger, der skal finde sted.

Det samme kan jeg vel sige med næsten endnu større berettigelse, når det gælder hr. Chr. Christensen fra kristeligt folkeparti. Her ligger det sådan, at hr. Chr. Christensen sagde, at der var tale om en åben indstilling til forhandlinger med regeringen, og der blev også nævnt en række eksempler på lovforslag og tilkendegivelser i regeringens oplæg, som man også fra kristeligt folkeparti var interesseret i.

Hr. Ole Vig Jensen havde forstået mig på den måde, at regeringen lagde vægt på, at der var et fast flertal bag de løsninger, der skal klares, og at det ikke var et skiftende flertal, vi baserede vores politik på. Dertil kan jeg sige, at hr. Ole Vig Jensen har set rigtigt. Vi foretrækker så langt, at det bliver et bredt og fast flertal, der står bag løsningerne, og jeg håber, at det også vil være muligt at etablere det. I hvert fald håber jeg, at det vil være muligt at etablere et bredt flertal for det, jeg vil kalde de tunge og de bærende sager i den store økonomiske politik. Hvis ikke der er et sådant bredt flertal bagved, må man indrømme, at sejladsen kan blive lidt farlig og lidt usikker, og derfor håber jeg, at viljen er til stede. Jeg forstår, at den er til stede hos hr. Ole Vig Jensen og det radikale

[Statsministeren]

parti. Jeg håber, den også er til stede hos andre.

Jeg tror, det er rigtigt at sige, at i forvejen er de økonomiske problemer og den politiske situation så besværlig at have med at gøre, at vi skal ud på, hvad jeg før kaldte en vanskelig sejlads, og nu drejer det sig ikke om at smide flere miner ud i farvandet end absolut nødvendigt, hvis ikke bare regeringen, men også folketinget skal kunne manøvrere sig fornuftigt igennem de økonomiske vanskeligheder, som vi står over for.

Måske har hr. Ole Vig Jensens udtalelser her i dag også adresse til andre partier, især partier, der har talt meget om, at de gerne vil samarbejde, men kun om en ganske bestemt del af det samlede politiske kompleks, medens man helt vasker sine hænder, når det gælder de tunge og besværlige sager. Det mener jeg er en betænkelig ting, og jeg vil gerne sige til de partier, at det vil være meget besværligt, for ikke at sige umuligt, hvis man har en sådan holdning til tingene. Jeg opfordrer til, at man besinder sig og bliver realistisk, også over for de ubehagelige økonomiske ting, der skal gøres, og ikke bare står dér og vifter med det ene eller det andet flåg for det, man principielt er så glad for, men også tør gå ind i de alvorlige ting.

Jeg tror også, det var det, hr. Ole Vig Jensen tænkte på, og så kan jeg sige, at jeg er enig.

Det er blevet sagt, at regeringens forslag er forslag, der nærmest er taget ud af det socialdemokratiske partiprogram. Hertil vil jeg sige, at det kan da godt være, at der er en hel del af det, der er i overensstemmelse med socialdemokratiets program. Det ville vel egentlig også være mærkeligt, om det parti, der jo er det største parti her i tinget, og som også har haft en ganske god valgkamp, stillede op her og ligefrem punkt for punkt foreslog det, som de konservative eller et andet parti ville have. Nej, vi har lagt det frem, som er ganske godt i overensstemmelse med socialdemokratisk tankegang og derunder også en del socialdemokratiske, skal vi sige partiprogrampunkter. Men der er ingen af disse ting, der ikke er indordnet under det store ansvar, som den økonomiske situation pålægger os. Der er altså ikke noget med store, dyre, flotte reformer, som vi skal bruge en forfærdelig masse penge til. Der er derimod tale om en ansvarlig holdning til tingene,

men selvfølgelig præget af socialdemokratiet og den holdning, som socialdemokratiet har til mange ting. Det er bl.a. derfor, vi ønsker et mere retfærdigt skattesystem. Det er også derfor, vi ønsker et skattesystem, som ikke fremmer den inflation, som jo alle partier siger at vi skal søge at få dæmpet. Det er derfor, vi også siger, at skal der holdes tilbage på lønningerne, må der være en fornuftig form for andel i overskuddet. Hvis et sådant overskud etableres som følge af løntilbageholdenhed, må der også være en form for andel i overskuddet. Det er socialdemokratisk politik, men det er ikke politik, som løber fra det svære økonomiske problem, som vi skal løse. Det er en socialdemokratisk holdning indbygget i løsningen af de besværlige problemer, vi skal klare. Det er det, som jeg mener er vigtigt at understrege.

Jeg vil slutte med at gøre en bemærkning til hr. Ellemann-Jensen, der sagde, at jeg havde optrådt som en dr. Jekyll og mr. Hyde, altså med andre ord: jeg var både det ene og det andet. Jeg kan godt sige hr. Ellemann-Jensen, at det er en helt forkert opfattelse. Men når hr. Ellemann-Jensen sagde, at det ene øjeblik var jeg den pæne statsminister og det andet øjeblik den mindre pæne side af mig, nemlig partiformanden, så må jeg sige til hr. Ellemann-Jensen, at vi er jo flere partiformænd herinde, og jeg går ud fra, at det er lige så pænt og lige så agtværdigt at være partiformand som at være statsminister. Jeg vil altså meget have mig frabedt, at jeg skulle optræde som en modsætning. Jeg prøver at forene disse ting, så godt som det nu engang er muligt, nemlig at være statsminister, men selvfølgelig også at varetage det partis ideer, synspunkter og interesser, som jeg også har en pligt til at varetage. Det er klart, at der for enhver partiformand, minister eller statsminister kan være visse spændinger i det, men det er ikke en dr. Jekyll-mr. Hyde-situation, vi kommer til at stå i. Det er en situation, hvor der kun er tale om nuancer, og hvor vi prøver at få tingene til at gå op i en større helhed.

I øvrigt tak for de mange udmærkede indlæg, der har været. Der er jo ikke nogen af dem, der har været sådan rigtig fjendske. Jeg tror, at oven på dette valg er der mange, der siger: nå ja, vi skal jo skyde lidt hårdt, men når det kommer til stykket, skal vi jo finde

[Statsministeren]

en løsning. Jeg håber, jeg fortolker situationen rigtigt.

Ole Espersen (S):

Jeg har kun et par uddybende bemærkninger, at i anledning af noget af det, der er sagt.

Vedrørende kvindearbejdsløsheden bemærkede vi, at statsministeren fremhævede, at vi på det markedspolitiske område må skærpe indsatsen især for kvinderne, og det er vi i socialdemokratiet ganske enige i. Vi erkender – og det gør vi med glæde – at kvinderne er kommet på arbejdsmarkedet for at blive der, men vi ved også, at der på arbejdsmarkedet er meget skarpe skel mellem det, man betragter som kvindeerhverv, og det, man betragter som mandeerhverv. Disse skel ønsker vi at nedbryde, bl.a. gennem flere reelle tilbud til de kvinder, der ønsker at arbejde inden for de traditionelle kvindefag, men vi ønsker samtidig også, at der gøres en forstærket indsats, så vi nedbryder skellene og gør det attraktivt for kvinder at søge over i ikke-traditionelle kvindefag. Det er den eneste måde, vi kan klare den store kvindearbejdsløshed på, og det er samtidig et meget godt middel til at skabe større ligestilling mellem mænd og kvinder.

Hr. Wilhjelm nævnte fra valgkampen nogle udtalelser om, hvad der burde ske, hvis efterforskningen og udvindingen af olie og gas i Nordsøen gav anledning til urimelige fortjenester, og da er det korrekt, at jeg har sagt, at hvis oliesituationen i al almindelighed fører til, at priserne bliver helt urimelige, må der igangsættes overvejelser om, hvad der må gøres i den anledning. Det er også derfor, jeg i min ordførertale sagde, at i de forhandlinger, der skal være mellem staten og Dansk Undergrunds Consortium, må alle relevante spørgsmål tages med.

Hr. Steen Folke rejste en diskussion omkring de nukleare våbensystemer – det var vist nærmest en sproglig diskussion. Vi ved, der har været fremsat ønsker om en modernisering af disse systemer, og jeg går ud fra, at de, der ønsker at modernisere, anser det for at være forbedringer. Det er ikke det afgørende. Det afgørende er, at jeg i min ordførertale ganske klart gav udtryk for, at vores gruppe er interesseret i at deltage i en grundig drøftelse i tinget om hele denne problemstilling.

Til slut skal jeg blot sige, at vi må anbefale, at man stemmer imod det dagsordensforslag, som er stillet af fremskridtspartiet.

Ellemann-Jensen (V):

Hr. Preben Lange fra siumut gav udtryk for, at man gerne ser et bredere samarbejde med folketingets forskellige partier, især partierne til venstre for midten, sagde hr. Preben Lange, der samtidig gav udtryk for, at han gerne ville opfattes som repræsentant for det grønlandske landsstyre her. Dertil vil jeg da gerne på venstres vegne sige, at selv om venstre ikke kan siges at finde sig til venstre for midten, er vi også meget interesseret i et godt samarbejde med begge de grønlandske repræsentanter her i folketinget, ikke mindst da hr. Preben Lange jo må opfattes og angiveligt vil opfattes som repræsentant for også andre på Grønland end dem, der har givet deres stemmer til hr. Preben Langes parti. Fra venstre skal der derfor kun lyde ønsker om et meget godt samarbejde med hr. Preben Lange.

Finansministeren har åbenbart ikke fået en tilstrækkelig grundig briefing fra sin forgænger i det forslag til finanslov, som han nu har genfremsat. Jeg er bange for, at finansministeren kommer lidt i klemme, hvis han virkelig tror på det, han selv stod og sagde her, nemlig at man arbejder med de samme beløbsmæssige besparelsesrammer som den tidligere regering. Men da der er tale om lovbundne udgifter for nogle af besparelserne, gør det i sig selv, at der ikke er mulighed for fuld virkning fra 1980, sagde finansministeren. Jeg må bede finansministeren slå op på side 130 i forslag til finanslov, hvor der optræder en budgetreguleringskonto, der hedder 2.392.000.000 kr., og det fremgår af anmærkningerne, at de 108 mill. kr., der mangler op til de 2,5 mia kr., er indbudgetteret andre steder. Det vil altså sige, at hvis finansministeren ikke stiller med ændringsforslag, der har fuld virkning for 1980, kommer finansministeren i den kedelige situation, at han skal ændre på tallene her i finansloven, for ellers kommer den ikke til at holde. Jeg vil da meget gerne høre, om finansministeren nu pludselig vil komme med ændringer, om han ikke har i sinde at gennemføre de besparelser på 2,5 mia kr., der er aftalt.

[Ellemann-Jensen]

I øvrigt fremgår det jo både af statsministerens redegørelse og af det skriftlige lovkalatolog, at der nu påtænkes en række udgiftkrævende lovforslag, som ikke direkte er indeholdt i finanslovforslaget, og som der næppe er dækning for i finanslovforslaget. Der skal altså skaffes dækning for disse forslag, og det drejer sig jo bl.a. om velstandsregulering til pensionister og udvidet barselorlov. Det kan være udmærkede ting hver for sig, men det er ikke noget, der er taget højde for i finanslovforslaget, og vi finder det ikke særlig betryggende, hvis regeringen går med tanker om at gennemføre nye udgiftkrævende reformer og så vil lade dem finansiere enten ved en forøgelse af skattetrykket eller gennem en svækkelse af finansloven. Nye udgifter må ganske nøje afvejes af tilsvarende besparelser, samtidig med at besparelserne naturligvis skal op på det niveau allerede fra 1980, som den tidligere regering var enig om. Venstre medvirker naturligvis gerne til besparelser inden for de rammer, der var aftalt, og vi medvirker gerne til yderligere besparelser, for vi erkender, ligesom statsministeren gjorde det i går i sin redegørelse, at landets økonomiske problemer nu er blevet så store, at det er nødvendigt med en ekstra kraftanstrengelse.

Så følte statsministeren sig lidt stødt over min anvendelse af dr. Jekyll-mr. Hyde-billedet. Det er jeg ked af, jeg kunne da også have anvendt noget mere poetisk og venligt, f.eks. Thorvaldsens lille billede af, hvordan der er en dagside og en natside i ethvert menneske. Det er da klart, at dette at være mr. Hyde kan være fuldt agtværdigt, altså det er også fuldt agtværdigt at være partiformand, det skal jeg sandelig ikke sige noget ondt om. Jeg har ikke villet sige noget ondt om mr. Hyde i den forbindelse; jeg har bare villet gøre opmærksom på, at hvis dr. Jekyll vil være statsminister og tage de brede samfundshensyn, der følger med den opgave, så kommer han til at sætte sig lidt på mr. Hyde en gang imellem. Så kommer i dette tilfælde statsministeren til at dæmpe nogle af sine lyster til at køre partiformandens program-punkter igennem i en redegørelse i det omfang, vi så i går, vel vidende, at så kommer han i den splittede situation, at dr. Jekyll skal gå over til de partier heromkring, mens mr. Hyde skal luske lidt rundt nede bag i

salen for at prøve at skaffe flertal for de ting, han så vil have igennem.

Så synes jeg, det var meget nyttigt at få rettet den misforståelse, som jeg stillede spørgsmål til statsministeren om. Det har været meget nyttigt at få at vide, at regeringen har tilkendegivet, hvad den mener, nemlig at det er hensigtsmæssigt med en folketingsbeslutning, og at det altså åbenbart trods alt er LO-formanden, der har gjort sig skyldig i en misforståelse i denne sag. Men jeg noterer også, at jeg ikke fik svar på mit spørgsmål til statsministeren om, hvorvidt det fortsat er en betingelse, at regeringen på forhånd opnår LOs godkendelse af den politik, man agter at lægge frem her i folketings-salen. Det fik vi ikke noget svar på.

Vi fik stadig heller ikke noget svar på, hvad der egentlig skal ske efter den 1. januar. Det bringer i erindring en valgannonce, som dukkede op i de sidste dage før valget, med et stort, nydeligt billede af statsministeren. Det var så afgjort et dr. Jekyll-billede, hvor der stod som stor overskrift: på onsdag tager vi fat. Jeg spekulerede dengang på, hvad det var for en onsdag; det var altså ikke i dag!

Tang Sørensen (FP):

Vi står nu over for indgangen til et nyt årti, til 1980ernes årti. Med den åbningstale, statsministeren holdt i går, tror jeg, at dette årti vil blive et meget mørkt årti for Danmark. Jeg tror, at valgets resultat i virkeligheden er kommet bag på statsministeren. Når man ser på statsministerens åbningstale i går, viser det sig jo i virkeligheden, at den socialdemokratiske regering ikke har nogen løsninger på landets problemer i årene fremover. Jeg tror også godt, jeg kan inddrage mig på at spå en lille smule. Jeg tror ikke på, at den regering, der sidder i dag på ministerbænken, bliver mere end 3-4 måneder gammel; så er den kørt fast. Man har ikke lagt op til at løse dette lands problemer på et eneste område.

Der er et område, som jeg synes har fået alt for lidt opmærksomhed her i åbningsdebatten og ligesådan i statsministerens åbningstale i går. 7,1 pct. af Danmarks befolkning er i dag beskæftiget inden for landbrugserhvervet; 32 pct. af Danmarks samlede eksport kommer fra dette erhverv. Hvis vi

[Tang Sørensen]

ser, hvad statsministeren skriver i sin åbningstale, og jeg citerer:

»For at stabilisere væksten inden for jordbruget, hvor der især har været en stigning i den animalske produktion, finder regeringen det nødvendigt at fastholde og på enkelte områder udbygge de foranstaltninger, der stimulerer væksten i jordbrugets produktivitet.«

Jeg vil gerne spørge statsministeren, og jeg vil gerne spørge den socialdemokratiske regering: er det en husbond afløsning, statsdirigeret og statsbetalt, der skal løse landbrugets problemer? Er det en forøget jordbeskatning, der skal løse landbrugets problemer? Er det forøgede omkostninger og en rentefod på 18–19 pct., der skal løse landbrugets problemer? Det er en kendsgerning i dag, at ude omkring i dansk landbrug er virkelysten væk. Investeringslysten er væk, etableringsmulighederne for de unge landmænd er næsten væk i dag. Med den politik, man her lægger op til fra socialdemokratisk side, tror jeg ikke, man løser disse problemer.

Endvidere påpeger statsministeren i sin åbningstale, at Danmark skal have en permanent fiskeripolitik, der må udformes således, at dansk fiskerierhvervs førende stilling kan opretholdes.

Er det ved at nedlægge fiskepladserne rundt omkring, hvor danske fiskere i årtier, i generationer, har fisket? Er det ved at indføre licensordninger, der til enhver tid giver fiskeriministeren ret til at udpege, hvem der skal have lov til at fiske? Er det ved at indføre ophugningsordninger? Er det ved at indføre betaling for at have fiskerkutterne liggende hjemme i havnen, man vil ordne en permanent fiskeripolitik? Dansk fiskeri og dansk landbrug er to hovederhverv, der i allerhøjeste grad trænger til, at omkostningsniveauet i dette land bliver bragt ned. Man kan komme med lige så mange hjælpeforanstaltninger af den ene eller den anden karakter, som man vil, intet af det hjælper. Det er en kendsgerning, at disse to hovederhverv i Danmark i dag har meget, meget dårlige produktionsvilkår, og det er en kendsgerning, at i den åbningstale, statsministeren kom med i går, er der ikke et eneste lyspunkt, der vil hjælpe på disse to hovederhvervs problemer.

Så vil jeg gerne sige til hr. Ellemann-Jensen, der jo ironiserede over, at fremskridtspartiet gik til dronningen og pegede på stats-

minister Anker Jørgensen som fortsat regeringsleder, at det, fremskridtspartiet sagde hos dronningen, var – og jeg citerer:

»Fremskridtspartiet erkender den kendsgerning, at vælgerafgørelsen gik ud på, at Anker Jørgensen skal forblive som statsminister, såfremt han vil og kan«. Samtidig pegede vi på, at et fortsat Anker Jørgensen-styre ville forøge Danmarks problemer.

Se, der er den forskel på vort og så nogle af de andre partier, at vort er et realistisk parti. Vi erkendte den 24. oktober, at vælgernes dom var faldet således, at Anker Jørgensen skulle fortsætte som statsminister. Der var ikke peget på et alternativ. Vi går ikke til dronningen med et blankt stykke papir og siger: vi havde ikke noget at sige. Men vi ser kendsgerningerne i øjnene og må tage vælgerens dom ad notam.

Gert Petersen (SF):

Jeg synes, der var noget trist ved statsministerens tale heroppe for et øjeblik siden. Nu har vi fået valgt et folketing, hvor der er et stort flertal – hvis ellers man kunne tage programmer alvorligt, men det er måske for letsindigt at gøre det, hvis ellers man kunne tage alvorligt, hvad der bliver sagt under en valgkamp, og det er måske for letsindigt at gøre det – et stort flertal for reformer på en lang række områder. Der skulle være et flertal for reformer, der bremser boligspekulation og jordspekulation, for reformer, hvor man griber ind mod kapitalgevinster, for reformer, hvor man forenkler indkomstskatten for de dårligst stillede og skærper den for dem, der har meget, sådan at provenuet ikke bliver mindre af den grund, hvor man starter en aftrapning af rentefradraget eller løser problemet omkring det på en eller anden måde, og vel også en række andre reformer. Og hvad siger statsministeren så heroppe? Jeg lyttede meget nøje til statsministerens tale. Den eneste gang i den tale, hvor ordet »reform« forekom, var til sidst, da statsministeren sagde, at vi ikke har råd til store, dyre reformer.

Nå ja, valget er jo også overstået, hr. statsminister, det er slut nu. Nu kan der vel gå en lang periode, så nu skal vi måske ikke snakke så meget om reformer mere. Det var jo noget andet i valgkampen. Eller er det nu? Jeg vil indrømme, at jeg er lige ved at tilslut-

[Gert Petersen]

te mig hr. Ellemann-Jensens psykologiske analyse af statsministeren, for det er ejendommeligt, at statsministeren, når han her skal svare ordførerne, kun vil omtale reformer i forbindelse med, at det er noget stort og dyrt, og ligesom fejrer det til side, mens det derimod er de tunge økonomiske sager, han nu vil tale om. I den tale, statsministeren holdt i går, ligger der en lang, lang række reformer, og det havde været naturligt for statsministeren at opholde sig ved det og undersøge her: hvordan er flertallet for alle disse reformer, som vi foreslår?

Nu er det i øvrigt helt forkert at koble bebreberne »dyr« og »reform« sammen. En reform behøver aldeles ikke at være dyr. Der er en række af de reformer, regeringen har foreslået, som faktisk er store. Jeg ser, at statsministeren nikker. Men så synes jeg, at regeringen skulle gøre dem til hovedpunkter i sin politik, i stedet for, som vi oplevede, da der skulle slutes af her, ligesom at feje dem ind under tæppet og stille det, som statsministeren kaldte de store, tunge økonomiske sager frem, for løsningen af en række af disse tunge økonomiske problemer ligger jo netop i gennemførelsen af reformerne, bl. a. de reformer, som regeringen selv har foreslået, og som regeringen udmærket ved at den ikke kan få gennemført med partier som venstre og konservative. Og når regeringen nu begynder i sin afslutning her og i sine rosebemærkninger til hr. Ole Vig Jensen ligesom at skubbe reformerne til side, kan det kun opfattes som en indbydelse til partier, der *ikke* – og det sagde de udtrykkelig under valgkampen, jeg tror på dem – mener, at der er brug for en reformpolitik på nuværende tidspunkt. Der er primært brug for dette løn- og prisstop, for politik i den retning, men ikke en reformpolitik.

Med den afslutning på den tale, statsministeren holdt, med de bemærkninger, han kom med, må man, indtil andet er sagt, opfatte det som en temmelig entydig indbydelse til partier som venstre og konservative. Hvordan statsministeren så vil få det til at passe sammen, ved jeg ikke, for socialdemokratiet er mig bekendt, som jeg sagde indledningsvis, også gået til valg på et krav om, at den neddæmpning, der skal foretages, må ledsages af store, om end ikke dyre reformer. Mens de andre partier, jeg taler om, er gået til valg på »ikke nogen reformer«.

Det var det, som hr. Niels Helveg Petersen i fjernsynet under valgkampen kaldte en gordisk knude, og som altså findes herinde i folketinget, dette at der er et reformflertal, og så er der også et flertal for en indkomstpoltisk nedskæring. Disse to flertal dækker ikke hinanden. Regeringen kan få flertal for reformerne til den ene side og ikke bare for de reformer, som er »søde«; der er en række af reformerne, som er »sure«. Men hvis den vil have flertal for indkomstpoltikken, må den inddrage partier, der er imod sådanne reformer. Hvordan statsministeren vil løse denne gordiske knude, ved jeg ikke, og jeg synes ikke, der i det, der blev sagt heroppefra, var nogen antydning af det. Den blev jo løst af Alexander den Store. Han brugte sværdet og huggede den over. Men jeg mener ikke, at statsministeren sådan daglig omgås med sværd, det har jeg ikke statsministeren mistænkt for, men jeg har heller ikke statsministeren mistænkt for at være en ny Alexander den Store, så jeg tror ikke, at den mulighed eksisterer.

Derfor vil jeg godt sige afslutningsvis: jeg kan godt forstå, at statsministeren foretrækker et fast flertal for den økonomiske politik, som er en politik med både reformer, der skal virke på lang sigt, og med hurtigvirkende indgreb. Jeg er enig i, at den må rumme begge hovedelementer. Men jeg forstår godt, hvorfor statsministeren foretrækker et fast flertal. Jeg bemærkede mig, at han sagde, at han foretrak det. Det er jo ikke altid, man får det, man ønsker, og det må man jo somme tider også leve med. Men hvis statsministeren vil have et flertal, et fast flertal, som virkelig vil få den brede accept ude i befolkningen, som statsministeren også efterlyste, så synes jeg, at statsministeren skulle prøve at undersøge, om der ikke findes andre hurtigvirkende indgreb, som suppleres af reformer, end den indkomstpoltik, som man hele tiden taler så meget om, og vi fik nu at vide, at man i realiteten vil videreføre det lønstop, som nu er gennemført. Hvis ikke, nå ja, så har jeg meget svært ved at se, hvordan statsministeren får sit faste flertal, medmindre da reformpolitikken skal opgives, reformpolitikken, som faktisk indtager en væsentlig placent, ikke i det, statsministeren sagde heroppefra, og det var det, der foruroligede mig, men i det program, som regeringen har lagt frem. Vi er spændt på at se, hvordan det vil

[Gert Petersen]

gå med det program. Der er en række ting og sager i det program, SF kan støtte. Vi kan også støtte hurtigvirkende indgreb, som er socialt retfærdige, og som ikke er lønindgreb. Men vi får altså se nu, hvordan det går. Jeg synes ikke, at det, statsministeren sagde heroppefra, var særlig beroligende. Jeg synes, der reelt blev lagt op til en forkastelse af reformpolitikken og en invitation til de partier, som er modstandere – det ved vi jo – af en sådan politik.

Ole Vig Jensen (RV):

Jeg vil gerne først takke finansministeren for det svar, jeg fik på spørgsmålet om budgetsamarbejdet mellem stat og kommuner. Der er dog en del af svaret, jeg ikke er helt tilfreds med og måske også knap helt forstår, nemlig afslutningen, hvor finansministeren siger, at der ikke umiddelbart er planer om at ændre i det eksisterende budgetsamarbejde mellem staten og kommunerne. Det mener jeg egentlig er en anden fortolkning af i hvert fald den tidligere regerings holdning, idet den daværende finansminister sagde, at der var noget på vej, og at der netop var behov for et mere formaliseret samarbejde mellem staten og kommunerne.

Finansministeren henviser til, at det uformaliserede samarbejde, der hidtil har fundet sted, og som jeg er enig i på mange måder er lykkedes udmærket, lykkedes i sommer; ved at kommunerne levede op til regeringens henstilling om at holde sig inden for den aftalte ramme. Jeg har også forstået på de opførelser, der er kendt, frem til i dag i hvert fald, at det har kommunerne gjort endda godt og vel. Men man skal ikke glemme – og det var det, jeg godt ville minde finansministeren om – at det kun har kunnet lade sig gøre under stort besvær og faktisk ikke på nogen tilfredsstillende måde. Jeg tror, at man vil se i løbet af det første års tid, at de besparelser, der nu er gennemført i kommunerne, i første række er sket på anlægsbudgettet, på anlægsopgaverne, og at det derfor vil vise sig i løbet af et stykke tid, at der vil komme en stigende arbejdsløshed i byggesektoren, fordi en række kommunale anlægsopgaver ikke kan sættes i gang. Det er disse hastigt indførte nedskæringer, jeg mener vi skal undgå, og det kan vi formentlig gøre ved at fremme budgetsamarbejdet mellem staten og kommu-

nerne. Jeg vil naturligvis ikke forlange noget svar her, det kan jeg heller ikke, men jeg vil i hvert fald opfordre finansministeren til, gerne i samarbejde med indenrigsministeren, at overveje, om ikke det er rigtigt at få etableret et formaliseret samarbejde mellem staten og kommunerne. Jeg er som kommunalmand af den opfattelse, at der er et behov for det, og at begge parter ville kunne have stor glæde af at få etableret et sådant fast samarbejde.

Så vil jeg gerne kvittere over for statsministeren for den fortolkning, som statsministeren foretog af mit første indlæg, idet min opfattelse nemlig er den, at skal det være muligt at gennemføre den holdbare, langsigtede løsning først og fremmest af de økonomiske problemer, gøres det kun ved, at et fast flertal tager ansvar for de beslutninger, der skal træffes, og da må jeg sige, at jeg undrede mig lidt over hr. Gert Petersens tale her for lidt siden, hvor hr. Gert Petersen, når han talte om de tunge og bærende økonomiske sager, alene tænkte på indkomstpolitikken og ikke på de reformer, der knytter sig til i øvrigt at gennemføre tunge, bærende økonomiske sager, for nu at bruge det samme udtryk. Jeg mener, hr. Gert Petersen gør fejl ved at sige, at en ny indkomstpolitik ikke er en reformpolitik. Sådan opfatter vi det fra radikal side. Vi mener, at der på dette område som på en række andre områder netop er behov for fornyelser. Nye måder at føre indkomstpolitik på er ønskværdige, og det er det mål, som jeg synes regeringen skulle sætte sig i de forhandlinger, den nu skal i gang med med organisationerne i løbet af de kommende uger.

Jeg skal heller ikke lægge skjul på, at min fortolkning af spørgsmålet om et fast og stabilt flertal havde bud til flere partier her i folketinget, og jeg deler i øvrigt statsministerens opfattelse af, at valgets udfald også forpligter flere partier her i folketingssalen til at tage det medansvar, flere, end der umiddelbart har givet udtryk for det fra talerstolen her i dag.

Afsluttende kan jeg kun sige, at jeg tror, befolkningen netop har givet mandat til disse partier med et klart ønske om, at vi nu får bragt dansk økonomi ind i roligt vand igen.

Arne Melchior (CD):

[Arne Melchior]

Jeg kommer lige til at rette mig selv vedrørende en bemærkning, jeg havde i første runde. Jeg talte om medarbejderrepræsentation i forsikringselskabers bestyrelser, men en sådan har vi jo allerede i henhold til aktieselskabsloven. Jeg mente naturligvis offentlige repræsentanter i de pågældende bestyrelser.

Så vil jeg gerne vende mig til statsministeren og sige, at jeg selvfølgelig er glad for, at statsministeren opfattede signalerne også fra mit parti. Det kan ikke overraske statsministeren, at disse positive signaler blev udsendt. Jeg har nu opfattet det sådan, at alle firkloerverpartier havde tilsvarende positive signaler, netop fordi man traditionelt tager et medansvar, fordi man kender problemerne. Men selvfølgelig må der være en grænse for, hvor selvudslettende man kan være, og skal der kompromises, må der også gives noget til det samlede firkløver, som dog ikke er så svagt, som man med få mandatets flytning måske indimellem forsøger at fremstille det.

Jeg lagde mærke til statsministerens udtalelser til hr. Ellemann-Jensen. Statsministeren sagde, at det er vel pænt at være partiformand, og dem er der flere af. Det er det da i høj grad, og det er vel ikke mindst pænt og agtværdigt og mere end det at være partiformand for et meget stort parti, men må jeg erindre statsministeren om, at i hele hans første statsministerår – han blev det jo lidt hovedkulds – udtalte statsministeren meget kategorisk og offentligt, at han ikke mente, at de to poster var forenelige, den som statsminister og den som partiformand. At han så på en god gammel socialdemokratisk vis blev tvunget til at påtage sig begge poster, tror jeg han selv føler tyngden ved i mange situationer, og jeg vil herom blot endnu tilføje, at nationen dog lægger mere vægt på, hvad statsministeren gør, fordi det er vigtigt for hele nationen, end hvad partiformanden gør, selv om det også er vigtigt, når partiet er så stort, som det er.

Så sagde statsministeren, jeg tror ordret citeret, at mange af os herinde ser rødt, når vi hører, at medarbejderne skal have andel i virksomhedernes overskud. Jeg tror, statsministeren analyserer situationen her helt forkert. Det er ikke af den grund, man ser rødt. Et halvt års tid, før mit parti kom ind i dette ting, var der en debat her om socialdemokratiets forslag om lønmodtagernes medejendomsret – jeg tror, det var i februar 1973 –

og fra de såkaldte borgerlige partier, VKR-partierne, var der altså 3 ordførere, som alle er medlemmer af tinget også i dag. Det var hr. Enggaard fra venstre, det var hr. Palle Simonsen fra de konservative, og det var hr. Niels Helveg Petersen fra de radikale – jeg tror, jeg har læst lektien nogenlunde godt – og de gik alle tre stærkt og helhjertet ind for basistankegangen, så jeg tror, at statsministeren kan regne med, at denne grundindstilling stadig væk er til stede.

Nej, det, vi ser rødt ved, er, når vi hører metoden, og den er jo ikke helt uvæsentlig. Når vi hører, det skal være obligatorisk, at det skal være tvang ved indgreb af konfiskatorisk art, når vi hører om centrale fonds, altså konfiskation og koncentration, kapital- og magtkoncentration ved tvang, det er det, vi ser rødt ved. Derimod er en spredning af ejendomsretten, som tidligere justitsminister Knud Thestrup, da han fyldte 70 i 1970 – og han var i øvrigt formand for det konservative folkeparti dengang – sagde: »En spredning af ejendomsretten er da helt efter mit hjerte.« Så sagde interviewer til ham: »Ja vel, men hvad så med den lovfæstede, grundlovssikrede private ejendomsret?« Så sagde hr. Thestrup: »Ja men den vil jeg da drage manganen en lense for, men det er nu engang ikke Vorherre, der har bestemt, hvordan den skal være fordelt.« Man kan altså finde en 70-årig konservativ formand og justitsminister i det spørgsmål, og så kan man selvfølgelig også finde en 50-årig nuværende konservativ formand, når det drejer sig om en spredning af ejendomsretten, men altså ikke om konfiskation og kapital- og magtkoncentration ved tvangsmidler.

I sommeren 1974 bad jeg selv i et spørgsmål til den daværende arbejdsminister arbejdsministeren foretage et kulegravningsarbejde for at finde ud af at katalogisere de mange, mange ordninger rundt omkring i store og mellemstore og små firmaer, som netop går ud på udbyttedeling, som går ud på medarbejderaktier og meget andet af den slags. Den daværende arbejdsminister, som var fra partiet venstre, lovede at se velvilligt på det, men han fik jo ikke så lang tid, at han fik gjort noget ved det. Jeg tror altså, at hvis vi ellers talte det samme sprog, nemlig en spredning af ejendomsretten, således som det f. eks. er gået på boligområdet, er det vel en vidunderlig ting, at ejendomsretten i dette

[Arne Melchior]

land uden tvangsindgreb, uden centrale fonds, men bare ved en fornuftig tilrettelæggelse, er blevet spredt, altså ved retten til og muligheden for at eje sin bolig. Det er vel en vidunderlig form for økonomisk demokrati, og hvis det er den slags ting, kan man finde os, men ikke ved de andre ting.

Må jeg så til slut sige et par ord om a-raketter, der jo har spillet en rolle både i dagens aviser og i dagens debat. Selv om der kommer en forespørgselsdebat, føler jeg trang til at sige et par ord om dette, også fordi CDs klare stillingtagen til dette spørgsmål formodentlig har kostet os et par mandater. Det er der i hvert fald mange af vore venner og også visse uvenner der har sagt til os. Det er også CDs vilje at støtte den fælles danske udenrigspolitik, der går ud på Norden som atomfri zone, hvis og når dette er muligt. Ingen skal komme og sige, at vi elsker a-bomber eller a-raketter mere end nogen anden, og ingen har ret til at stille sig hellig an, når det gælder afsky for krig og kærlighed til fred. Ingen person og intet parti er finere eller mere berettiget end andre. I CD afskyr vi også a-våben. Vi afskyr også kanoner og brandbomber og geværer og maskingeværer og morterer. Det er ikke det, det drejer sig om. Det drejer sig om, at Danmark er medlem af en forsvarsalliance, som har til formål at forhindre krig, og hvis denne forsvarsalliance kommer til det resultat, som socialdemokraten Helmut Schmidt har udtalt for sit vedkommende, at Vesten ikke kan give afkald på våben, som den potentielle fjende ikke selv giver afkald på – og det er kun nogle få uger siden, at den tyske kansler udtalte dette – ja, så mener vi, at Danmark, som vi elsker mest, og som står os nærmest, ikke kan opføre sig som en merberettiget nation, som en luksunation, som kan sige, at det er i orden, at tyskere og englændere og franskmænd og amerikanere må have med det djævelskab at gøre, men vi vasker vore hænder og tager hvide handsker på. Vil man målet, og målet er et troværdigt forsvar af Danmark netop med det formål at undgå benyttelsen af disse våben, at undgå, at krigen skal bryde ud, må man også ville midlerne og ikke stille sig hellig an.

Wilhelm (VS):

Jeg skal såmænd kun tage et enkelt punkt op. Statsministeren havde jo kun tid til at svare på de væsentligste spørgsmål, bl. a. hvilken af kasketterne der var den fineste, og kunne derfor ikke svare på spørgsmål om valglofterne omkring DUC-merfortjenesten. Det gjorde så den socialdemokratiske ordfører, og jeg vil godt sige tak for den forklaring om, hvad der lå i andre væsentlige og relevante spørgsmål i den ordførertale, men det skete jo altså med en henvisning til ordførertalen i første runde, og det er jo ikke alt for præcist. Må jeg sige, at i denne ordførertale står der også: »Socialdemokratiet ser frem til, at det lykkes energiministeren i forhandlingerne med Dansk Undergrunds Consortium at få intensiveret kortlægningen og udforskningen af energiressourcerne i Nordsøen. Vi mener, at den kritik, der har været fremført mod en for langsommelig udforskning og en for langsommelig udnyttelse, har været berettiget.«

Det er jo meget godt, det mener man altså nu, men hvad var det, den daværende handelsminister sagde, da han havde gasaftalen af den 15. juli 1976 i hus? Man fik intet i den aftale for at afstå rettighederne én gang til betingelsesløst undtagen en forhandlingsret om en forkøbsret til gassen og så én ting til – og det er den, der spiller en rolle her – en blokopdeling af arealet, som daværende handelsminister Erling Jensen over for hele offentligheden udlagde på denne måde: her har vi garantien for en intensiveret efterforskning og udnyttelse. Vi andre sagde: det passer ikke, og det, der nu er sket på det sidste, er, at handelsministeriets eget tilsyn erklærer, at efterforskningsaktiviteten ikke er steget, den er faldet inden for de seneste år. Og så kommer den socialdemokratiske ordfører og siger, at man ser hen til at få aftaler om, at denne intensivering forekommer nu i fremtiden. Men man har jo givet afkald på alle trumferne i det spil.

Det er også i lyset af denne given afkald, at man bliver nødt til at se svaret fra hr. Ole Espersen og det manglende svar fra statsministeren om valgloftet omkring inddragelse af merfortjenesterne. Man vil forhandle disse ting med DUC, det er altså det længste, vi nu hører, efter at valget er overstået. Under valgkampen hed det fra skyggeenergiministeren: man vil tage fat straks efter valget i regeringen på det spørgsmål. Nu vil man for-

[Wilhelm]

handle med DUC. Ja men DUC har for længst sagt, at det ikke lader sig gøre. Der er ingen beskatningsmulighed, siger DUC, man er uenig med regeringen, og i givet fald bliver det en voldgiftssag. Så sent som i aftes i TV-udsendelsen blev det gentaget af direktør Kruse fra A. P. Møller. Der er ingen beskatningsmulighed set fra A. P. Møllers og DUCs synspunkt. Det må blive en voldgiftssag eller en domstolssag. Og derfor er det ikke interessant at få at vide, at man vil til at forhandle med dem, der på forhånd har sagt, at de ikke vil forhandle disse ting, men at få at vide: hvad vil den socialdemokratiske regering i relation til sit valgløfte med de merfortjenester, der er sat ind alene på grund af olieprisstigninger det sidste halve år på rundt regnet 40 mia kr., kun på gassen i de 4 felter? Hvad er den socialdemokratiske politik over for det? Under valgkampen blev der ikke sagt: det tager vi stilling til i 1984-85, når gassen begynder at strømme. Der blev sagt: straks efter valget vil en socialdemokratisk regering se på de ting. Og hvad er det så, man vil med det? Det kan vi altså ikke høre noget om.

Jeg vil også sige, at det kan ikke være korrekt at sige 1984-85, for olien strømmer jo hver eneste dag, og for oliepriserne gør der sig det samme gældende, som der kommer til at gøre sig gældende senere for gaspriserne med den kontrakt, man har indgået.

En anden grund til, at man er nødt til at forholde sig til dette forholdsvis hurtigt, er jo, at det med større ret kunne blive kaldt magtfordrejning, hvis man i 1984-85 går hen og gennemfører den skat, sådan at den får tilbagevirkende kraft for de merfortjenester, der er hentet allerede på grund af olieprisstigningerne i 1979, og det er jo nu, de ligger der.

Det er også interessant at erfare, at så sent som i går i den omtalte TV-udsendelse udtalte den person, der var ansvarlig handelsminister, da gaskontrakten blev underskrevet i februar – i øvrigt i lodret modstrid med de svar, han gav på mine spørgsmål i energiudvalget under gaskontraktens behandling – at han ikke mente, man henne i 1980erne kunne komme og inddrage disse merfortjenester med tilbagevirkende kraft så at sige. Det er i direkte strid med de besvarelser, han gav dengang, og derfor må det også være vigtigt at høre: hvad siger denne socialdemokratiske

regering, som under valgkampen lovede at gøre noget ved dette forhold allerede straks efter valget, når man forventede at have en socialdemokratisk regering igen? Hvad siger den til den udlægning af gaskontrakten, at man ikke senere, når gassen begynder at strømme, vil kunne inddrage de realpriserfortjenester, som allerede faktisk er udløst med de olieprisstigninger, der er sket i det sidste halve år?

Må jeg sige til sidst, at efter VS' opfattelse er det i virkeligheden ikke så meget beskatningen, der burde komme på tale, men det ville dog være et stykke ad vejen. Men hvorfor egentlig gøre det? De modsætter sig det, de siger, det ikke lader sig gøre, de står på bagbenene, det ved vi allerede, de vil køre det for domstolene, have en voldgiftssag osv., og det er jo alligevel kun en halv løsning. Når det kommer til stykket, er der kun én fornuftig løsning på dette DUC- og A. P. Møller-problem, og det er: lad os få startet denne landsindsamling, så der kan blive krattet penge nok ind til, at man kan betale A. P. Møller det gebyr på 40 kr., han i sin tid gav for koncessionen, tilbage.

(Kort bemærkning).

Arne Christiansen (V):

Det, hr. Wilhelm siger, er ikke korrekt. Det, jeg har svaret med hensyn til muligheden for beskatning, er fuldstændig i overensstemmelse med det, jeg også sagde i sin tid i energipolitisk udvalg. Realprisstigninger kan beskattes, men de kan komme op for en voldgift, for den betingelse har nemlig DUC stillet.

(Kort bemærkning).

Wilhelm (VS):

Lad mig først erindre om, at det var først, da vi pressede på, at handelsministeren indrømmede, at A. P. Møller og DUC havde stillet en sådan betingelse, for ellers pralede regeringen jo af, at den havde en skatteklausul, der var ubetinget. Først da vi stillede det konkrete spørgsmål: er DUC og A. P. Møller enige i det? – fik vi at vide, at de hele tiden havde taget forbehold. Men lad det nu ligge, det har vi drøftet et par gange.

Men så vil jeg godt vide: når den tidligere handelsminister nu siger, at det, han udtalte i

[Wilhelm]

fjernsynsudsendelsen i går, var i fuldstændig overensstemmelse med det, han svarede energipolitisk udvalg i foråret, hvad er det så for en af udgaverne, han nu mener han har brugt begge gange? Er det den med, at man ved en senere beskatning også kan inddrage den merfortjeneste, der er sket i kraft af realprisstigningerne i 1979, eller er det den udgave, som den lød i mine ører i går, at man ved en senere beskatning ikke kan gå tilbage og inddrage den merfortjeneste, man har haft i kraft af de realprisstigninger, der ligger forud for et skatteforslag?

Ib Christensen (DR):

Med partiets sædvanlige talent for at fremsætte dagsordensforslag, som man er sikker på at ikke andre kan stemme for, har fremskridtpartiet fremsat et dagsordensforslag, som vi ikke kan støtte.

Vi mener nemlig ikke, at alle Danmarks problemer løses ved at lette skatte- og restriktionstrykket på arbejds- og produktionslivet. Vi er enige i, at det skal lattes, men vi mener ikke, at det løser alle problemer. Der må en anden jordpolitik til. Der må reformer til af forskellig art. Der må en ny valutapolitik til m. v. Vi er enige med fremskridtpartiet om, at man ikke skal bebyrde erhvervene med løn- og prisstop og andre nye byrder, men vi kan af de grunde, jeg her har nævnt, ikke støtte forslaget. Vi må i øvrigt gå ud fra, at når man taler om produktionsområdet, mener man også ejendomsbeskatning. Det er jo det, som fremskridtpartiet har været med til at ødelægge, med det resultat at indkomstskatten er blevet så meget større.

Vi kan altså ikke støtte denne dagsorden og synes i øvrigt heller ikke, at det er syndelig motiveret, den dag en regering præsenterer sig i folketinget, straks at møde den med dagsordensstorm.

Statsministeren holdt en svartale her, som jeg synes var meget skuffende. Hvis vi skal bruge den terminologi, som hr. Ellemann-Jensen gjorde, så var det vel Dr. Jekyll, der talte i går med det hårde udspil, de stærke indgreb og i hvert fald tilløbet til langsigtede reformer, men det var Mr. Hyde, der svarede og slog enhver forhåbning om socialdemokratiets og regeringens vilje, i hvert fald foreløbig, ned, som måtte være langt ind i socialdemokratiske kredse om, at regeringen ville

bruge de flertalsmuligheder, der er, og som er blevet styrket mandatmæssigt ved folketingsvalget.

Denne svartale var en antiklimaks. Jeg håber ikke, det er en definitiv afvisning af andre flertalsmuligheder end dem, statsministeren nævnte. Statsministeren nævnte ikke et eneste ord om SF, heller ikke om VS og retsforbundet. For vores vedkommende er det jo ikke usædvanligt, at statsministeren ikke har øje for nogen samarbejdsmuligheder dér, men end ikke SF, der dog under valgkampen og i det forrige folketing blev nævnt som en potentiel forligspartner, blev nævnt. Derimod var der en nærmest venskabelig polemik over for venstre og det konservative folkeparti og direkte invitationer til det radikale venstre, centrum-demokraterne og kristeligt folkeparti, der åbenbart som støttepartier er udset til den rolle, som hr. Lindinger spillede før folketingsvalget.

Statsministeren gentog, at regeringen foretrækker så langt, at det bliver et bredt og fast flertal, der står bag hele den økonomiske politik og i hvert fald bag de store, tunge sager. Der var dog den åbning heri, at det er, hvad regeringen foretrækker, men noget andet er så, hvad regeringen kan blive nødt til, og den bliver altså nødt til at affinde sig med skiftende flertal, hvis den mener sine reformtænkninger så alvorligt, som de er beskrevet i åbningstalen. Det bliver jo ikke sammen med centrum-demokraterne eller kristeligt folkeparti, man stopper noget vedrørende jord- og ejendomspekulationen. Det bliver ikke sammen med dem, man får gennemført nogle reformer vedrørende indkomstskatten. Det bliver ikke sammen med dem, man gennemfører indgreb mod boligspekulationen. Det ved statsministeren jo, men når statsministeren så samtidig siger – uden at angive, hvilke partier han tænker på – at der er nogle partier, der vasker deres hænder og løfter den principielle fane og ikke vil være med ved de alvorlige ting, så skylder statsministeren at angive, hvad det er for partier, der løfter sådan nogle principielle faner og ikke vil være med til nogen alvorlige og tunge ting. Hvad er det for partier? Kunne vi ikke få dem angivet? Det er åbenbart ikke centrum-demokraterne og kristeligt folkeparti. I hvert fald har det hidtil været respekteret, når venstre, konservative, centrum-demokraterne og kristelige ville fremme jordspekulationen, og det

[Ib Christensen]

har de jo været med til at tvinge regeringspartiet til tidligere, de har lov til at løfte deres principielle faner, men når vi andre går imod indkomstpoltikken f. eks., må vi ikke løfte denne principielle fane. Egentlig troede jeg også, at socialdemokratiet som et parti, der gerne vil varetage arbejderbevægelsens interesser, var imod den statslige indkomstpolitik, så der i og for sig var et principielt sammenfald af synspunkter hos retsforbundet og socialdemokratiet her, men lad os så bare sænke den principielle fane, hr. statsminister, og så i stedet for se på den barske virkelighed. Den barske virkelighed er jo, som også konstateret af det økonomiske råds formandskab og talrige andre økonomer, at indkomstpolitikken er kuldsejlet, at indkomstpolitikken har udtømt sine muligheder, at den har spillet fallit. Der er derfor ikke nogen udvej, sådan som hr. Ole Vig Jensen var inde på, i en ny indkomstpolitik. Hvori skulle det nye i den indkomstpolitik bestå? Vi har ikke set en antydning deraf, og derfor kan vi simpelt hen sænke de principielle faner og se på virkeligheden, som den er, at tvangsindkomstpolitikken, den statslige indkomstpolitik, simpelt hen har spillet totalt og aldeles fallit, for ellers ville vi ikke sidde i økonomiske og beskæftigelsesmæssige problemer som dem, vi sidder i til halsen.

Men jeg konstaterer altså, at statsministeren helt entydigt i sin svartale henvendte sig til firkløverpartierne og ikke havde nogen som helst antydning af samarbejdsvilje over for andre partier. Jeg håber ikke, at dette er udtryk for, at regeringen definitivt har valgt side og dermed altså opgivet ethvert af selv sine meste beskedne reformkrav, og i hvert fald vil den kommende tid vise i gerning, om regeringen kan fastholde det synspunkt, som statsministeren i sin svartale har givet udtryk for, for den dag regeringen kører fast – og det gør den meget snart, når den kommer med sine reformønsker over for firkløverpartierne, uanset hvor mange af dem det bliver – vil det vise sig, at regeringen har behov for assistance fra anden side, og så må det vise sig, om man vil bruge de flertalsmuligheder, der er, eller man vil fortsætte den hidtidige politik.

Til sidst vil jeg sige, at den socialdemokratiske valgsejr, som kom bag på alle og ikke mindst socialdemokratiet selv, var jo ikke udtryk for en tillidserklæring til den hidtidi-

ge politik inklusive indkomstpolitikken. Det var nærmest en valgsejr på trods af den politik. Det synes jeg nok regeringspartiet bør erindre sig i sine overvejelser om de flertalsmuligheder, der er i tinget.

Økonomi- og miljøministeren (Ivar Nørsgaard):

Jeg vil gerne for at undgå enhver misforståelse og som følge af, at hr. Wilhjem fortsat hævder, at vi er løbet fra et valgløfte, gentage, hvad regeringen og regeringsmedlemmerne sagde før valget, at vi har under overvejelse at klare dette problem med, at koncessionshaverne har gunstige koncessioner, ved en almindelig råvareafgift. Det er stadig væk på regeringens bord.

Finansministeren (Svend Jakobsen):

Jeg vil gerne til hr. Ole Vig Jensen sige, at det tættere samarbejde med kommunerne om den økonomiske politik, som er blevet en realitet i de senere år, vil blive fortsat. Og jeg vil da gerne tilføje, at det er vort sigte, at vi kan arbejde mere langsigtet, end tilfældet har været tidligere. Det er således regeringens hensigt, at vi allerede i januar 1980 kan drøfte situationen 1981 med de kommunale organisationer.

Og så skal jeg over for hr. Ellemann-Jensen gerne bekræfte, at han citerede rigtigt fra finanslovsforslaget. Jeg forstod, at det var vigtigt at få konstateret det. Det ændrer imidlertid ikke ved rigtigheden af min oplysning i mit forrige indlæg om, at såvel den tidligere regerings som den nuværende regerings målsætning henholdsvis var og er, at der skal fremlægges forslag, der på årsbasis betyder besparelser på 2,5 mia kr. Og hr. Ellemann-Jensen ved, at det ikke var nogen tilfældighed, når der i regeringsbeslutningen af 19. juni blev tilføjet »på årsbasis«.

Endelig skal jeg sige, at hr. Ellemann-Jensen må være opmærksom på, at der i den samme finanslov er indeholdt en lovreserve, og der er en sammenhæng mellem nye loviniciativer og denne lovreserve.

(Kort bemærkning).

Wilhjem (VS):

Ja, når hverken statsministeren eller skatteministeren eller energiministeren svarer på

[Wilhjelm]

det, så er jeg da glad for, at miljøministeren gør det.

Der blev talt om en råvareafgift; jeg går ud fra, at det er en råstofafgift, man påtænker, og det er da glædeligt at høre. Og så takker jeg for, at det endelig kommer frem. Det er jo lidt mærkeligt, at det så hverken indgår i regeringserklæringen eller overhovedet bliver nævnt af statsministeren, når man direkte spørger ham om, hvad der blev af det valgløfte. Og det er jo i hvert fald ikke det samme, som hr. Ole Espersen siger, nemlig at man vil til at forhandle med konsortieparterne. Det plejer man da ikke, når man laver afgifter. Man begynder da ikke at forhandle med alle mulige, når de oven i købet på forhånd har sagt, at det ikke lader sig gøre, at de i givet fald gør det til en voldgiftssag.

Så kan det formodentlig ikke være det, men det, som miljøministeren siger, at man vil lave en råstofafgift, en indvindingsafgift for råstoffer, og det lyder da af noget, selv om det rigtigste selvfølgelig ville være at købe koncessionen tilbage for de berømmelige 40 kr. Men dette lyder da af noget, og jeg vil gerne gentage, at det jo ikke er noget, der bør afvente gassens strømning i 1984-85, for det er vel lige så relevant, om end foreløbig i en lidt mere beskeden målestok, for den olie, der allerede strømmer.

(Kort bemærkning).

Arne Christiansen (V):

I anledning af økonomi- og miljøministerens bemærkninger om den tidligere regerings holdning til en råvareafgift, en indvindingsafgift, må jeg sige, at det er muligt, at den har været på bordet hos den socialdemokratiske del af regeringen. Den har aldrig været drøftet i den tidligere regering.

Ellemann-Jensen (V):

Nu virker det, som om finansministeren prøver at skabe forvirring om, hvad det egentlig er, man vil. Vi er altså enige om, at der står i finanslovsforslaget, at der skal spares 2½ mia kr. i 1980. Der er en budgetreguleringskonto. Vi er også enige om, at det fremgår af anmærkningerne, at 1,8 mia kr. skal spares på de lovbundne udgifter i 1980. Men finansministeren vil altså ikke vedgå, at der skal spares så meget allerede fra 1980, men at man måske først i den sidste måned

af 1980 skal spare noget, der altså på årsbasis vil svare til disse beløb. Andet kan man ikke lægge i de bemærkninger, der er kommet. Derfor vil jeg gerne have helt klart svar på spørgsmålet: agter finansministeren at foreslå ændringer i den budgetreguleringkonto, der er optaget i finanslovsforslaget?

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslag om motiveret dagsorden af Tang Sørensen (FP) (se foran)
forkastedes, idet 19 stemte for, 144 imod; 4 stemte hverken for eller imod.

Hermed sluttede redegørelsesdebatten.

Den næste sag på dagsordenen var:

33) Første behandling af:

Forslag til finanslov for 1980.

(Lovforslag nr. L 1. Fremsat 2/10 79).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Ingen bad om ordet.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling
vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til finansudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

34) Første behandling af:

Forslag til lov om midlertidigt stop for lønstigninger.

(Lovforslag nr. L 6. Fremsat 6/11 79).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Forhandling